

**20 OBRES ESSENCIALS
I 100 ANYS DE LECTURA PÚBLICA**

DESPERTAR ELS CLÀSSICS

EMPORDONESES
13a EXPOSICIÓ COL·LECTIVA MULTIDISCIPLINÀRIA

DESPERTAR ELS CLÀSSICS

CRÈDITS EXPOSICIÓ

Empordoneses.
13a exposició col·lectiva multidisciplinària
«Despertar els clàssics. 20 obres essencials
i 100 anys de lectura pública»
Del 30 de setembre de 2022 al 15 de gener de 2023
Sala d'Exposicions l'Escorxador de Figueres

Producció
Museu de l'Empordà – Ajuntament de Figueres

Comissariat
M. Mercè Cuartiella Todolí i Pilar Farrés Coll

Direcció
Eduard Bech Vila

Coordinació
Teresa Miquel Malé

Coordinació d'activitats
Pere Cañada Vila

Disseny gràfic
Jaume Geli (Glam coop.)

Conservació i restauració:
Judit Birosta Massoni

Muntatge
Joan Carles Morillas i Nord Produccions

Servei educatiu
Adhoc Cultura

Assessorament lingüístic
Lexikos Traduccions

Traduccions
Lexikos Traduccions

Transport
Santi Leonard

Assegurances
Margall i Caixàs

CRÈDITS PUBLICACIÓ

Edita
Ajuntament de Figueres

Textos
Els autors/es respectius/ves

Coordinació
Roser Asparó Pedragós

Disseny i maquetació
Jaume Geli (Glam coop.)

Fotografies
Els autors/es respectius/ves

Impressió i enquadernació
Impremta Pagès

Assessorament lingüístic
Lexikos Traduccions i Camil-la Massot Kleiner

Traduccions
Teclat, SLU

Dipòsit legal
DL: GI 1311-2022

ISBN
ISBN: 978-84-124239-5-2

© de l'edició: Ajuntament de Figueres
© dels textos, les obres i les imatges: els autors/es
respectius/ves

20 OBRES ESSENCIALS I 100 ANYS DE LECTURA PÚBLICA

ÍNDEX

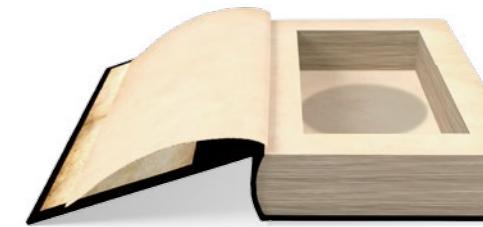
- 06 **20 obres essencials i 100 anys de lectura pública.**
Alfons Martínez i Puig. Regidor de Cultura i Turisme de l'Ajuntament de Figueres
Josep M. Bernils i Vozmediano. Conseller de Cultura i Memòria Històrica del Consell Comarcal de l'Alt Empordà
08 **Empordoneses.** Eduard Bech Vila. Director del Museu de l'Empordà
10 **Empordoneses a la biblioteca.** Nati Vilanova i Teixidor. Directora de la Biblioteca Fages de Climent de Figueres
12 **Despertar els clàssics.** Pilar Farrés i M. Mercè Cuartiella, comissàries

Relació d'escriptors i artistes

16	Núria Esponellà	58	Maria Velasco
18	Lisa Bos	60	M. Àngels Gardella
20	Josep Valls	62	Assumpció Mateu
22	Sebi Subirós	64	Jordi Casals
24	Enric Tubert	66	Mercè Riba i Dani Torrent
26	Jordi Gispert	68	Helena Tornero
28	Cristina Masanés	70	Michelle Wilson, Fiona Morrison i Pilar Farrés
30	Ester Baulida	72	Adrià Pujol
32	Joan Manuel Soldevilla	74	Guerrero Medina
34	Pere Puigbert	76	M. Àngels Bosch
36	Mariona Seguranyes	78	Jordi Martoranno
38	G. Carbó Berthold	80	Sebastià Roig i Toni Benages
40	Vicenç Pagès	82	Juliette Murphy
42	Tónia Coll	84	Àngel Burgas
44	Elisabet Riera	86	Juan Cardosa
46	Carme Sanglas	88	M. Mercè Cuartiella
48	Àngel Rodríguez	90	Mim Juncà
50	Josep Ministral	92	Carme Pagès
52	Rosa Font	94	Berta Blanca T. Ivanow
54	Jaume Geli	96	Abdón Jordà
56	Jaume Torrent		

Traducció dels continguts escrits

- 101 English

20 obres essencials i 100 anys de lectura pública

Enguany la Biblioteca Fages de Climent commemora els seus primers 100 anys de vida, la qual cosa és en sí mateixa un èxit, i més quan la perspectiva de futur és tan bona com l'actual. La possibilitat que «Empordoneses» es pogués sumar a la celebració d'aquest primer segle de lectura pública a Figueres era suggeridor, oportú i molt atractiu.

Jorge Luís Borges —bibliotecari entre 1937 i 1945, i director de la Biblioteca Nacional d'Argentina entre 1955 i 1974— afirmava que sempre havia imaginat el paradís com una mena de biblioteca. Una percepció poètica, amb una perspectiva sobre les biblioteques que ens transporta a l'imaginari de la cultura: literatura, lectura, estudi, valor d'allò col·lectiu, inclusió, accés a la informació, etc. Les biblioteques tenen uns elements bàsics en la seva activitat per fonamentar el desenvolupament intel·lectual de la ciutadania; com a servei públic i amb responsabilitat col·lectiva.

Alfons Martínez i Puig
Regidor de Cultura i Turisme de
l'Ajuntament de Figueres

Josep M. Bernils i Vozmediano
Conseller de Cultura i Memòria
Històrica del Consell Comarcal
de l'Alt Empordà

La matèria prima de les biblioteques són els llibres —entre d'altres—, i per això enguany, a partir de les comissàries Pilar Farrés i M. Mercè Cuartiella, comprovem com han sabut bastir un discurs expositiu per a la 13a edició d'«Empordoneses», en què es barreja amb astúcia i picardia la literatura i les arts plàstiques. Això no només ens proporciona una perspectiva diferent de la biblioteca, sinó que mostra el necessari mestissatge de la cultura amb tot tipus d'expressió artística.

El poeta figuerenc Carles Fages de Climent, que dona nom a aquest equipament des de l'any 1969, va descriure'l com «una biblioteca amb recolliment d'ermita». Es referia a l'anterior emplaçament, el del carrer Ample, però certament una biblioteca sempre ha de tenir un punt d'intimitat a l'hora de transmetre la cultura, ja que aquesta penetra individualment i amb una intensitat molt diferent en cadascun dels seus usuaris i usuàries.

El centenari de la biblioteca figuerenca ha permès elaborar un relat als artistes i escriptors participants d'«Empordoneses», on la inspiració de cadascun d'ells ens

permet descobrir-ne un aspecte de la seva personalitat, que arribarà a tots nosaltres provocant-nos sentiments i emocions molt diferents, igual que qualsevol llibre que tinguem a les nostres mans.

Novament cal posar en valor la iniciativa d'aquest col·lectiu a l'hora de difondre l'art i els artistes de casa nostra, com és habitual a través d'una fórmula innovadora o, si més no, diferent a les formes convencionals d'una exposició. A més, en aquest cas, aprofitant l'efemèride d'un espai que esdevé l'eix central de la difusió cultural a la ciutat de Figueres i a una part important de la comarca de l'Alt Empordà.

Per tant, cal reconèixer al col·lectiu Empordoneses i als artistes i escriptors que han col·laborat en el muntatge expositiu d'aquest any, que queda immortalitzat en aquest catàleg, l'enginy d'aquesta proposta plàstica i literària tan singular i que tots i cadascun dels visitants interpretarem des del capteniment personal que ens suggerirà la seva creació. Des d'aquell «recolliment d'ermita» amb què Fages de Climent qualificava la biblioteca...

El projecte “Empordoneses” arriba a la 13a edició amb una mostra col·lectiva que reuneix una sexantena de noms vinculats a la creació artística i literària empordanesa a manera d’homenatge als 100 anys del servei de lectura pública de Figueres.

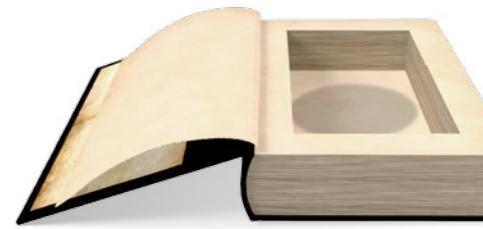
L’exposició “Despertar els clàssics. 20 obres essencials i 100 anys de lectura pública” és una oportunitat per veure aplegades les creacions artístiques —moltes de nova producció— i els textos literaris d’autors i autors contemporanis en relació amb 20 obres centrals de la literatura empordanesa. Un joc a tres bandes que ofereix una mirada polièdrica de la creació a casa nostra.

Des del Museu de l’Empordà apostem i creiem fermament en les sinèrgies entre disciplines artístiques i, com cada any, “Empordoneses” ens sorprèn aprofundint en una temàtica —enguany la literatura clàssica empordanesa— des de la mirada creadora.

Per acabar, no volem deixar d’agrair la implicació de totes les persones que fan possible el projecte: des de les comissàries, els equips de muntatge i de conservació i restauració, l’equip del servei educatiu o el mateix equip del Museu, fins a les persones que hi han aportat les seves creacions. Un any més, gràcies.

Eduard Bech Vila

Director del Museu de
l’Empordà

Empordoneses a la biblioteca

És un goig que «Empordoneses», aquesta mostra artística interdisciplinària ideada per Pilar Farrés, i que enguany arriba a la 13a edició, hagi fet del centenari de la Biblioteca Popular de Figueres l'eix temàtic escollit per a l'edició de 2022.

En concret, 20 artistes s'han inspirat en 20 obres literàries significatives de la literatura empordanesa. Aquestes 20 obres han estat alhora interpretades per 20 autors i autòres actuals del panorama literari figuerenc i empordanès a través d'uns textos que complementen l'exposició.

Curiosament, alguns dels títols escollits ja figuraven al catàleg d'adquisicions de l'any 1922 quan es va inaugurar la biblioteca, com ara l'obra de Josep Pous i Pagès; d'altres, van ser donades en mà pels propis autors i autòres. Seria el cas de Josep Puig Pujades, Alexandre Deulofeu, Carles Fages de Climent, Carme Guasch, Anna M. Dalí, M. Àngels Anglada, Montserrat Vayreda, o Joan Guillamet, escriptors dels quals la biblioteca conserva part del seu llegat

literari, i, finalment, alguns d'aquests llibres hi han ingressat recentment, en noves edicions, per la seva validesa, vigència i interès.

Amb gran encert, doncs, la iniciativa d'«Empordoneses» és un reconeixement al valor més preuat i particular de la biblioteca, la seva col·lecció local.

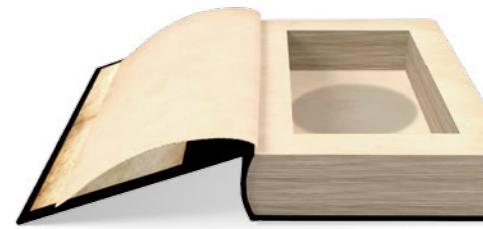
Val a dir que la col·lecció local de la biblioteca s'inicià gairebé al mateix moment de la creació de la Biblioteca Popular de Figueres, ara fa 100 anys. En el ple municipal d'octubre de 1916, l'Ajuntament de Figueres, encapçalat per Marià Pujulà, va acordar sol·licitar una biblioteca a la Mancomunitat de Catalunya per difondre llibres i lectura entre les classes populars i mitjanes de Figueres i per democratitzar la societat. La petició fou concedida i la Biblioteca s'inaugurà el 2 de juliol de 1922. Al cap de poc s'hi constituí un patronat local encapçalat per l'intel·lectual i polític republicà Josep Puig Pujades. Aquell patronat, molt actiu, va acordar establir una secció de llibres d'autors empordanesos.

Des d'aleshores, aquella secció de llibres de temàtica i autors locals ha estat la nineta dels ulls de totes les bibliotecàries. Adela Riera, directora entre els anys 1927 i 1952, ja deia que allò que parlava d'Europa i del món es podia trobar a tot arreu, però el que parlava de l'Empordà s'havia de trobar a la nostra biblioteca. És així com totes les professionals que l'hem succeït, hem tingut cura d'aquesta secció, preservant-la i ampliant-la tan abastament com és possible.

Felicitats, doncs, a «Empordoneses», que ha aconseguit una vegada més implicar artistes del territori i ha sabut trobar la complicitat d'escriptors i escriptores que, a més a més, tenen vincles amb la biblioteca.

Finalment, un agraïment sincer a les comissàries Pilar Farrés, artista, i M. Mercè Cuartiella, escriptora, amb qui col·laborem des de les primeres edicions i amb qui volem seguir establint sinergies que ens permetin acostar als usuaris diferents manifestacions culturals.

Nati Vilanova i Teixidor
Directora de la Biblioteca Fages
de Climent de Figueres

Despertar els clàssics

Un centenari és sempre una data important i per això, aquest any, “Empordeneses” vol sumar-se a la celebració dels 100 anys de biblioteca pública a Figueres.

Per fer-ho possible, hem reunit alguns dels títols essencials de la literatura empordanesa, llibres que ens formen i ens identifiquen, que ens són necessaris per entendre el paisatge on vivim i per entendre'ns en ell. A partir d'aquesta selecció, hem demanat a tot un seguit d'artistes plàstics que els reinterpretin en un altre llenguatge i, alhora, hem convidat diversos dels nostres escriptors i escriptores contemporanis perquè ens n'ofereixin la seva visió personal.

El resultat ha estat tremendament engrescador; hem tingut l'oportunitat d'aplegar tot un seguit d'obres plàstiques d'una pluralitat enriquidora, visions personals, relectures dels clàssics empordanesos en diferents llenguatges i des de diversos angles, treballs que, al mateix temps, dialoguen amb els textos dels

diferents autors i autors contemporanis, prosistes, assagistes i poetes que ens fan tot un seguit d'aproximacions d'índole molt diversa segons el tarannà propi: emotives, personals, formals, sorprenents, iròniques, empàtiques, analítiques...

El resultat és una mostra col·lectiva, plural, eclèctica i transversal, un veritable calidoscopi de la infinitat de facetes que poden oferir-nos els nostres clàssics si es miren amb atenció des de prismes diferents, amb òptiques pròpies, aproximant-nos-hi sense por, sense prejudicis, amb la voluntat d'entendre i d'entendre'ns en les obres que ens defineixen com a gent empordanesa. No és la primera vegada que artistes plàstics il·lustren obres literàries —Salvador Dalí, Miquel Barceló, Antonio Saura o Marc Chagall, entre d'altres, ja van il·lustrar obres com *La Divina Comèdia*, *El Quixot* o *La Bíblia*—, però la nostra proposta pretén anar una mica més enllà. Amb aquests tres eixos de treball —llibres clàssics, obres plàstiques que s'hi inspiren i textos contemporanis que els posen en valor—, «Despertar els clàssics» vol reivindicar el paper de les biblioteques que,

entre altres funcions, tenen la de preservar una part fonamental del nostre patrimoni per a les generacions futures. Per això vol retre aquest homenatge de la manera més coherent possible: fent llibres.

A l'exposició hi trobareu les obres artístiques i els textos dels autors i autors del segle XXI, però també la nostra particular “Col·lecció del Centenari”, una instal·lació amb la representació dels volums, un aplec fictici de les obres que formen el nostre imaginari col·lectiu i que ens ubiquen en el territori. En ella, cada coberta de cada llibre s'il·lustra amb una peça artística, que n'és una relectura creativa; i a cada contracoberta, establint un diàleg literari, hi trobem una visió personal d'un dels nostres autors o autors actuals sobre aquells que l'han precedit.

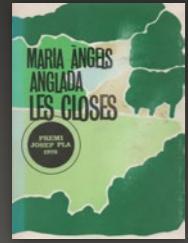
Llibres convertits en objectes artístics, vertebradors d'una experiència que agermana el món de l'art i el de les paraules; aquesta és la nostra manera de celebrar els 100 anys de lectura pública a Figueres.

M. Mercè Cuartiella Todolí
i Pilar Farrés Coll
Comissàries

DESPERTAR ELS CLÀSSICS

20 OBRES ESSENCIALS
I 100 ANYS DE LECTURA PÚBLICA

Núria Esponellà	M. Àngels Anglada	Lisa Bos
Josep Valls	Carles Bosch de la Trinxeria	Sebi Subirós
Enric Tubert	Manuel Brunet	Jordi Gispert
Cristina Masanés	Víctor Català	Ester Baulida
Joan Manuel Soldevilla	Pere Coromines	Pere Puigbert
Mariona Seguranyes	Anna M. Dalí	G. Carbó Berthold
Vicenç Pagès	Salvador Dalí	Tònia Coll
Elisabet Riera	Alexandre Deulofeu	Carme Sanglas
Àngel Rodríguez	Carles Fages de Climent	Josep Minstral
Rosa Font	Carme Guasch	Jaume Geli
Jaume Torrent	Joan Guillamet	Maria Velasco
M. Àngels Gardella	Rosa Leveroni	Assumpció Mateu
Jordi Casals	Jaume Miravilles	Mercè Riba i Dani Torrent
Helena Tornero	Carme Montoriol	Michelle Wilson, Fiona Morrison i Pilar Farrés
Adrià Pujol	Josep Pla	Guerrero Medina
M. Àngels Bosch	Josep Pous i Pagès	Jordi Martoranno
Sebastià Roig i Toni Benages	Josep Puig Pujades	Juliette Murphy
Àngel Burgas	Abdó Terrades	Juan Cardosa
M. Mercè Cuartiella	M. dels Àngels Vayreda	Mim Juncà
Carme Pagès	Montserrat Vayreda	Berta Blanca T. Ivanow
		Abdón Jordà

Despertar els clàssics
20 obres essencials
i 100 anys de lectura pública

Les Closes (1978)
de M. Àngels Anglada

Foto: Pere Duran

Núria Esponellà

La meva vida professional transcorre entre la docència i l'escriptura. Escric per descobrir i entendre el que m'envolta i el que soc; sempre m'ha interessat aprofundir en l'ànima humana, i això m'ha permès conèixer moltes persones interessants i trobar excuses per viatjar, fins i tot, en situacions poc favorables.

Em vaig iniciar en la poesia de ben jove i compto amb tres poemaris editats, un d'ells prologat pel poeta Miquel Martí i Pol (*La mirada de la Gavina*, Viena Edicions). Des de la meva primera novel·la *Gran Cafè* (1998), he publicat més d'una desena de títols, entre els quals, *El mateix vell amor* (Premi Ciutat de Badalona, 2000), *La travessia* (IV Premi Columna, 2005), *Sunitha: Història d'una nena apadrinada, Rere els murs* (Premi Nèstor Luján de novel·la històrica 2009, traduït al castellà, al noruec i l'italià), *La filla de la neu*, una història inspirada en la construcció del cremallera de Núria o *Ànima de tramuntana* (Premi Prudenci Bertrana 2020).

També he escrit llibres de narració breu i la novel·la inspirada en la sèrie televisiva *Temps de silenci*. Al llarg dels darrers vint anys he col·laborat en diversos mitjans de comunicació (*La Vanguardia*, *El Punt Avui*, *Hora Nova*, Catalunya Ràdio, RAC1, Tarragona Ràdio, Ràdio Vilafant). I el que més m'agrada és la ràdio, que m'ha donat la possibilitat de parlar públicament del que m'interessa i de poder connectar amb gent d'arreu.

Només de reobrir la primera pàgina de *Les closes* per endinsar-me de nou en l'*opera prima* narrativa de M. Àngels Anglada hi he trobat una dedicatòria personal que m'apropa a l'autora com a «empordanesa de temps». Aquesta és una novel·la que combina la memòria, l'amor a la llengua i la denúncia de la injustícia, en aquest cas contra una dona innocent. Em sembla un relat insubstituible, tant pel que fa a la riquesa lèxica com per la humanització del paisatge,

descrit amb gran precisió a través d'un llenguatge poètic que demostra la importància que l'autora dona a la natura propera i que ens ofereix imatges de fal·làcia patètica gairebé hipnòtiques. Em fascina la manera com presenta el paisatge empordanès, un llegat cohesionador de tota la seva obra, que apareix mitificat en aquesta novel·la i que com «una heura de lenta creixença se'n pot entortolligar al cos». D'altra banda, impressiona la narració dels fets, que

combina el relat de la besneta i el testimoni d'algun altre personatge amb la fredor documental del judici contra la protagonista, la recreació del temps convuls de les guerres carlines i l'aprofundiment dels personatges principals. Finalment, el món de *Les closes* és un paisatge d'iniciació, de mort i de renaixement, en un cicle vital que se'm fa proper i que em toca subtilment.

Despertar els clàssics
20 obres essencials
i 100 anys de lectura pública

Les Closes (1978)
de M. Àngels Anglada

Foto:Laila Battle

Lisa Bos

En el meu treball, la llum, el color i el volum contribueixen a una concepció unitària de la superfície pictòrica. Les figures i el fons es transformen en taques de color iombres. La forma s'interpreta en el seu context espai-temp, en el seu instant de llum i de visió.

Percepció, 2022
110 x 180 cm
Tècnica mixta

Despertar els clàssics
RECORTS
d'un
EXCURSIONISTA
C. BOSCH DE LA TRINXERIA
BARCELONA
Museu de la Recerca, Ed. 1, 1981
Records d'un excursionista (1887)
de Carles Bosch de la Trinxeria

Josep Valls

Josep Valls (Sant Feliu de Pallerols, la Garrotxa, 1944), va cursar vuit anys d'estudis eclesiàstics al Seminari Conciliar de Girona. Quan treballava al Motel Empordà va conèixer i tractar Josep Pla, fet que el va llançar al món de la creació literària. Vint-i-dos llibres ha publicat fins ara, sobre temes tan diversos com gastronomia, viatges, biografia i autobiografia, pintura i escultura, comerç ciutadà, novel·la, entrevistes, històries del seu poble natal i de Figueres, etc. Ha guanyat els premis literaris Just M. Casero, Pin i Soler de Tarragona, Recull de Blanes i Marià Vayreda d'Olot.

Ha escrit centenars d'articles i columnes, ha col·laborat a *Diari de Barcelona*, *Presència*, *L'Empordà Federal*, *Girona Gastronòmica*, *Set Dies*, *Hora Nova*, *Revista de Girona*, *Setmanari Empordà* i *Les Garrotxes*. Des del 1982 col·labora habitualment amb el diari *El Punt*, del qual en va ser conseller des que es va crear el consell editorial, i també va ser-ne el primer Defensor del Lector. És patró de la Fundació Josep Pla de Palafrugell.

Després de llargs trajectes, de dies de núvols fàcils i nits d'estrelles dures, finalment arribàvem al que seria l'últim tram de la ruta: nou dies des del refugi de les Esplanes fins a Roses. Sota el Puigmal, esmorzàvem a Fontalba (*oh font!... entre ses mans, qui així t'esgrana?*) havent parat, com sempre, en balmes, en roques, en marges... on contradeia, comentava o precisava allò que d'altres havíem dit del camí que feiem junts.

Al final vaig deduir que el company de sender era una mena de renaixentista poc comú. Observava, reflexionava, mostrava curiositat per gairebé tot, des d'una perspectiva rural per naixement, residència i vocació. Estava destinat a convertir-se en un rar exemplar d'descriptor que viu de primera mà allò que explica del seu món tan car en l'època: la Catalunya del paisatge en tots els aspectes. De la botànica a la llengua, de l'entomologia a la història,

de les animoses caceres a la bonança dels balnearis.

Com una gran pintura *au plein air*, tot ens seria transmès amb una passió i frescor inavesades.

Despertar els clàssics
RECORTS
d'un
EXCURSIONISTA
—
C. BOSCH DE LA TRINXERIA
—
BARCELONA
Barcelona i Recorts, S.A., 1981.

Records d'un excursionista (1887)
de Carles Bosch de la Trinxeria

Foto: Harold Abellán

Sebi Subirós

La meva obra va estretament lligada a l'obra gràfica amb què treballo de manera professional des del 1986, tot i que ha anat derivant de l'obra gràfica i pictòrica a l'objecte, aquesta influència considero que hi és clarament present.

El meu procés de treball comença amb la fascinació per un objecte determinat, l'acumulació i convivència amb aquests objectes amb el que anomeno «convivència necessària», fins al moment en què l'objecte és suficientment meu per treballar-hi. Llavors desenvolupo les diferents obres fins a esgotar el meu interès per aquest objecte. Les meves exposicions, per tant, són temàtiques i tancades.

Acostumo a treballar a partir d'objectes vells, no des d'una perspectiva de reciclatge, sinó com una manera d'establir un nexe més íntim amb aquest, tant per la meva part com per part de l'espectador, alhora que crea una distància històrica entre l'obra i l'autor.

Diumenge matí, 2022
97 x 10 cm
Gravat sobre escopeta de balins

Despertar els clàssics
20 obres essencials
i 100 anys de lectura pública

**El meravellós desembarcament
dels grecs a Empúries (1925)**
de Manuel Brunet

Un empori de riquesa, novetats i temptacions...

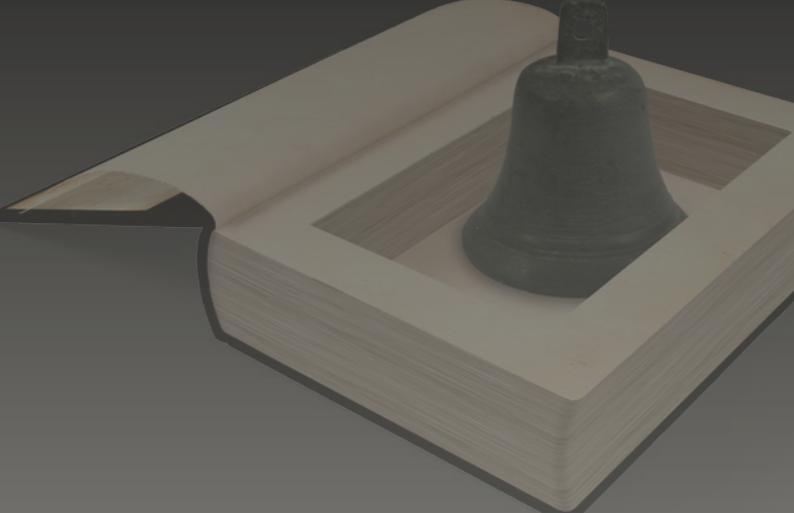
Lloar un territori, mitificar-lo, convertir-lo en un concepte ideal és un exercici que s'ha recolzat sovint amb la relació d'aquest territori amb una determinada civilització o cultura que hi arriba i que es vol vendre com allò que defineix la idiosincràsia posterior dels seus habitants més genuïns.

En el cas de l'Empordà, l'exercici noucentista de presentar aquesta comarca com si fos una nova Grècia va fer fortuna i encara es detecta en molts àmbits.

Sortosament, però, hi ha altres maneres de mirar un país i la de Manuel Brunet en seria un exemple. Enamorat d'una

terra que el va acollir i en la qual va trobar la que seria la dona de la seva vida, aquest periodista nascut a Vic va decidir escriure *El meravellós desembarcament dels grecs a Empúries*, un llibre deliciós, una obra escrita a contracorrent, des d'un realisme líric, carregat d'humor, allunyat del cultisme noucentista i de la voluntat de caure en els tòpics sobre la influència grega.

El seu és un llibre escrit des de la devoció que sent pel paisatge empordanès, un enlluernament que ell va sentir i que atribueix també al grup de foceus que arriba a un lloc que «és un empori de riquesa i novetats i temptacions....» cosa que els porta a batejar-lo

com a Empúries, nom del qual després es deriva el nom d'Empordà.

Una petita joia que exhibeix una quantitat de recursos expressius extraordinària, d'una plasticitat molt poc comuna i que parteix de la convicció que «Si l'Empordà no fos un paisatge de paradís no valdria la pena parlar-ne» i que esdevé un elogi al paisatge empordanès senzill i cordial escrit amb l'esperança de guanyar-se el dret a ser considerat fill d'aquesta comarca que és alhora un lloc d'acollida i un lloc de pas.

Foto: Carme Campa

Enric Tubert

Vaig néixer a Agullana el 1954. Em vaig llicenciar en Història de l'Art a la UAB. He dedicat la meva vida a la docència.

Per raons professionals he tingut la sort de viure a Girona des del 1978 però he mantingut ben viva la relació amb el meu poble i amb l'Empordà.

Estic convençut que allò que un coneix és més fàcil d'estimar i jo he procurat aprofundir en el coneixement del meu poble i de l'Empordà, la seva història i la seva gent, en particular els seus artistes. M'interessa la relació entre l'art i la memòria.

Els darrers anys he tingut la sort de participar en diverses convocatòries del cicle «Empordoneses» i per a mi ha estat un regal i m'ha donat l'oportunitat de compartir projectes i interessos amb gent que, com jo, també porten l'Empordà al cor. Això em fa sentir un privilegiat.

Despertar els clàssics

20 obres essencials
i 100 anys de lectura pública

*El meravellós desembarcament
dels grecs a Empúries (1925)*
de Manuel Brunet

Foto: Carme Saget

Jordi Gispert

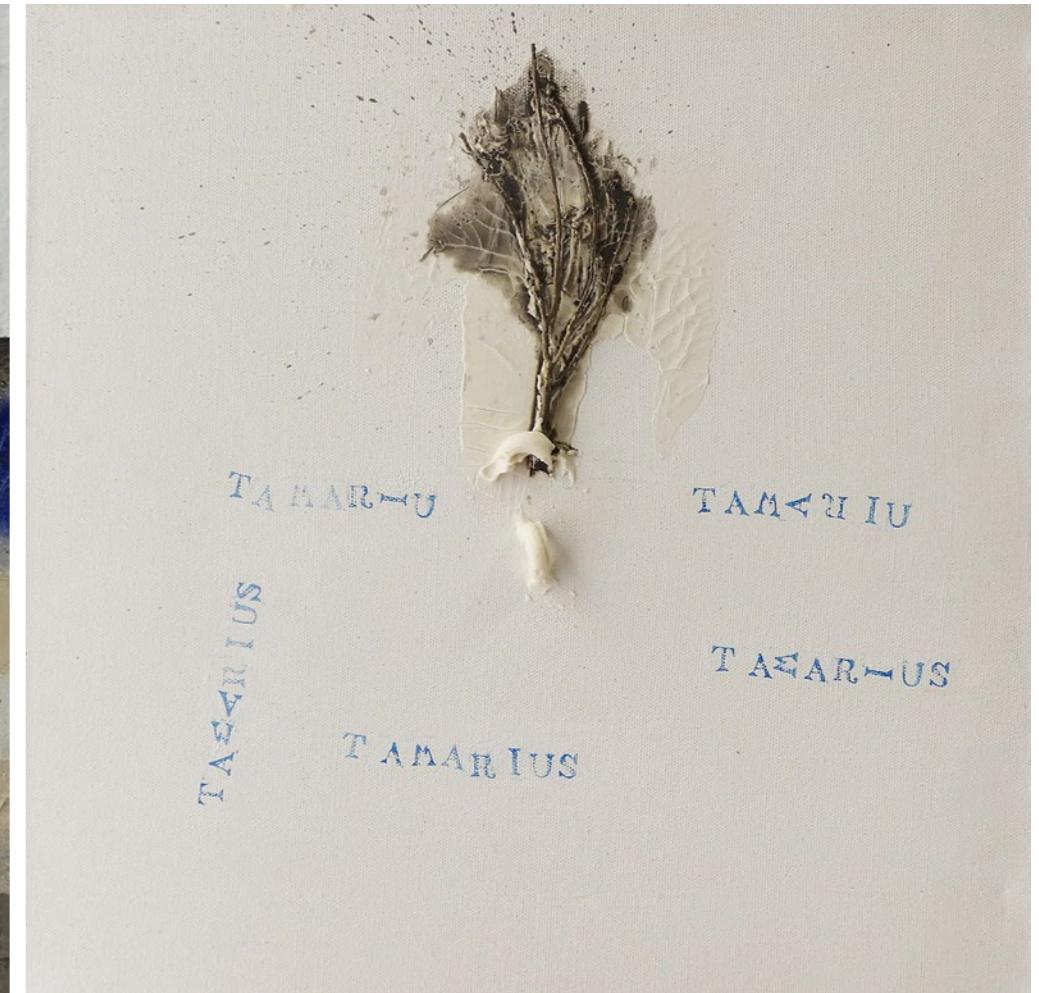
A vegades n'hi ha prou d'haver premut un grapat de terra al puny per tenir consciència plena d'un paisatge. Aquesta pasta sorrenca, que va humitejant-se amb la suor de la mà i que a la llarga, qui sap, potser engendraria cucs i alguna herbota borda, és tot el que ens faria falta per reconèixer-nos humilment a casa. I així i tot, exigim espai, que al voltant d'allà on som hi circuli una mica l'aire, que hi creixin també arbres, que hi puguem distingir la llunyania i la ratlla tibant d'un horitzó. Potser per això es va inventar la pintura, perquè l'ínfima humanitat, que hauria de bastar-se amb un tros de terra, experimentés el vertigen d'expandir-se com si fos, no pas un simple brot, sinó un cultiu de latifundi. Jordi Gispert té la deliciosa gosadia de pintar al mateix temps el terrós engranant-se als dits i el paisatge sencer, és a dir, l'home en la seva absoluta insignificança i soledat i el món en tota plenitud: l'u i l'infinit.

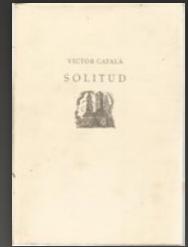
Eva Vázquez

Sense títol, 2022

4 peces de 40 x 40 cm
Tècnica mixta sobre tela

Despertar els clàssics
20 obres essencials
i 100 anys de lectura pública

Solitud (1905)
de Víctor Català

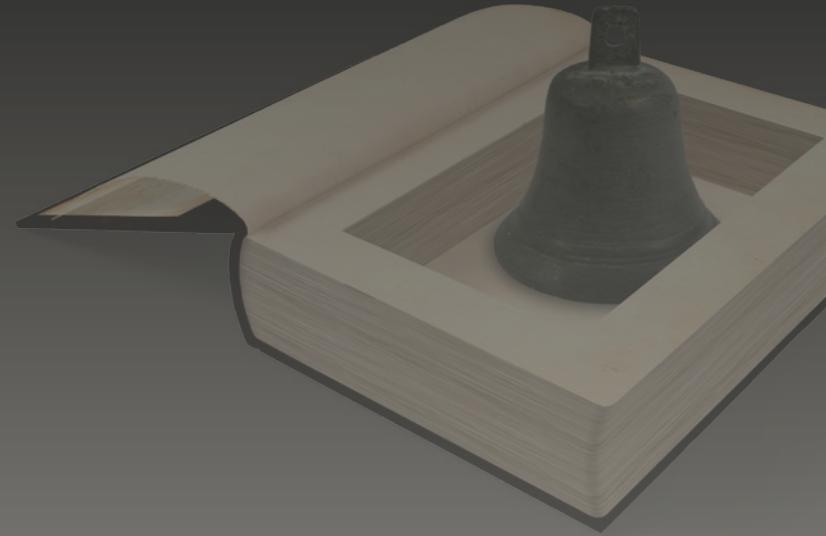

Foto: Mònica Ayats

Cristina Masanés

No ha estat mai a l'ermita de la Mila ni ha viscut a l'Escala. Però viu a la Plana de l'Alt Empordà des de fa molts anys, tants que ja ni els compta. Tot i les agressions al paisatge, segueix pensant que és un bon lloc on viure. Va estudiar Filosofia i escriu per a museus, revistes, projectes diversos i, quan pot, escriu llibres.

Mentre Europa descobria Nietzsche i s'emocionava amb Wagner, la Víctor escrivia *Solitud* a l'Escala. Vam llegir el llibre, sense entendre'l, quan anàvem a l'institut. Hi he tornat, dècades més tard, i m'ha atrapat com ho fan els clàssics, amb la seva veritat a prova del temps. He tornat a l'ermita i als seus cimals, a la capella i als exvots dels esguerrats, a les cascades i camins esquerps, a la feredat de la Mila (té més de vint anys, la noia?) quan arriba allà dalt, lluny del món però no dels

humans, acabada de casar. A la Mila el paisatge l'amenaça primer, s'hi fon després per finalment expulsar-la, amb aquell «botó de foc» que crema endins de tot (la violació, i no és un espòiler, la mateixa protagonista ens l'avança, en un somni anunciatori, només arribar a l'ermita) com un aprenentatge de vida. Podríem llegir *Solitud* en clau feminista, o freudiana, fins i tot en clau de classe, i s'aguantaria. Però de totes les lectures possibles, ara que hi he tornat després d'anys, allò que m'arriba és

la seva textura, fatídica, de tragèdia clàssica justament quan arrenca el món modern. I això fa el text valent. I m'agrada.

Despertar els clàssics

20 obres essencials

i 100 anys de lectura pública

Solitud (1905)

de Víctor Català

Foto: Ester Baulida

Ester Baulida

En una societat on la majoria de treballs i oficis estan subjectes a rígides estructures d'engranatge de la persona amb el seu entorn, totes les feines esdevenen una mena de compromís de l'individu sotmès a un enunciat exterior. La productivitat n'és el motor i la moneda de canvi. Afortunadament hi ha *ocupacions* que, tot i aportar un retorn als coetanis, són àmbits d'absoluta llibertat. Així és com entenc el treball artístic. És un espai on hi cap el que un vulgui que hi càpiga, els camins de cerca són infinitis i tots vàlids; com a única condició. L'art és la pràctica més universal, lliure i útil. El més interessant, un cop ja sóc a l'estudi, és la lluita per arribar a perseguir i atrapar el que busco. No és un viatge autocomplaent, ben al contrari. Hi ha tants d'intents que no porten enllloc i que s'han de desestimar! Amb totes les possibles metodologies arribo a un atzucac.

No paro de buscar allò que no trobo. Quan trobo alguna cosa que s'hi apropa, ho noto, però és que no sé ben bé què busco. I, a més a més, m'enerva buscar i no trobar. Però alguna cosa em diu que quan ho trobi serà el súmmum. El mòbil que fa que comenci a buscar és allò que em crida des de no sé on perquè el tregui de la invisibilitat.

És molt probable, ho sé, que només m'interpel·li a mi, i que a la resta del món li sembli una fotaesa el que busco i el que trobo; i en canvi, sóc capaç d'egarrinxar-me per arribar-hi perquè tinc la certesa que és un imprescindible.

Defensar un treball creatiu és molt fàcil si ja ha fet el clic. La cerca de qui treballa amb llenguatges artístics és la cerca per intentar explicar una vibració concreta. Fa el clic quan la inquietud i el treball resultant tenen la mateixa longitud d'ona. Vet aquí que al final només es tracta de responsabilitzar-se d'una sincronia. Vaig començar a fer aquestes pràctiques quan vaig estudiar Belles Arts a Barcelona als anys vuitanta i encara continuo creient-hi.

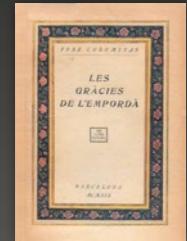

Solitud, dolça companyia, 2022

140 x 105 x 95 cm

Instal·lació

Pilons de terra, taula de fusta. Maleta de cuir que conté: fulles de xiprer, albercoquer, noguera, llorer, figuera, taronger, pomera, olivera, falguera, teix, om, roure, avellaner, magraner, llistó, esparreguera, fonoll, sàlvia, murtra, romaní, farigola, gessamí, xuclamel, menta, menta romana i aladern. Flors d'hipèric, helichrysum, roser, lliri de Sant Josep, til·ler, escabiosa, malva, espígol, roser, marialluïsa, sàlvia, plantatge, llimoner i silene. Llavors de gladiols silvestres, col, bleda, pastanaga silvestre, gerani, clavellina, herba prima, artemísia, sàlvia, saúc, ametllons, lilà, roser i malva reial.

Despertar els clàssics

20 obres essencials

i 100 anys de lectura pública

Les gràcies de l'Empordà (1919)
de Pere Coromines

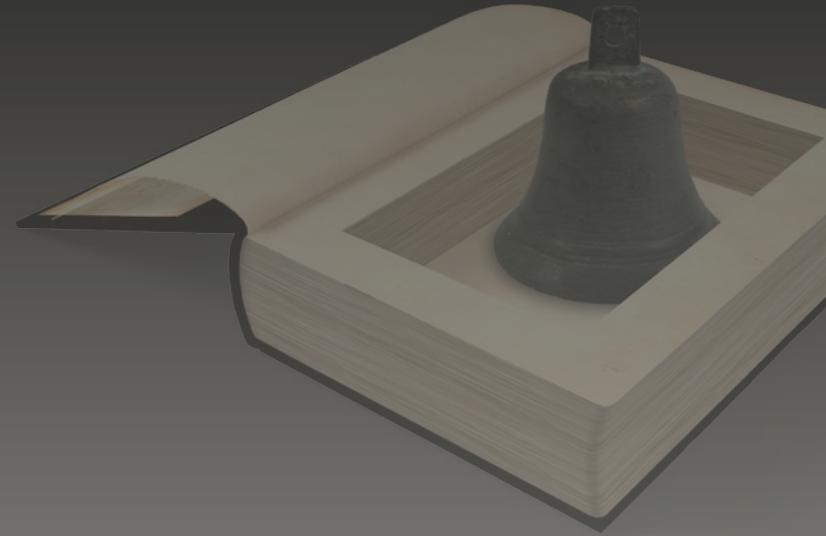

Foto: Josep M. Dacosta

Joan Manuel Soldevilla

Catedràtic de literatura, assagista i novel·lista és, abans que res, i per damunt de tot, lector. Fa més de trenta anys que viu a l'Empordà i gaudeix, com el primer dia, descobrint el país, la gent i el que s'ha escrit sobre ambdós

Trenta-dues. No set, com les meravelles del món antic; ni dotze, com els apòstols de Nostre Senyor; ni vint-i-quatre, com les hores del dia. Trenta-dues són les gràcies de l'Empordà, afirma en Pere Coromines, i les recull en aquest *Poema en prosa* (així l'anomena), un llibre on ressona la tenora d'en Pep Ventura i els bufecs de la tramuntana, on esclata el blau del cel a l'hivern i l'esplendor de les vinyes a l'estiu.

Amb un lèxic vibrant i nostrat, que retruny amb força, l'autor evoca un territori llegendari, de ressò hel·lenístic, i s'inventa un país salpebrat de llegendes, *locus amoenus* i saviesa ancestral; però, *Empordà oblige*, ho fa amb un aire discretament sorneguer, amb un to cautament maliciós que ens arrenca un somriure d'evocacions noucentistes.

D'aquesta manera neix un llibre subtil i precís, on

agermana una nostàlgica elegia amb una continguda ironia, un clàssic que haurem de llegir, tot fent una fontada i enlairant el porró, en companyia de bons amics. Però, ai las!, l'autor comet un error: les gràcies de l'Empordà no en són trenta-dues, com proclama; en són trenta-tres, com els anys de Nostre Senyor. I la que fa trenta-tres és el propi llibre de Pere Coromines.

Despertar els clàssics
20 obres essencials
i 100 anys de lectura pública

Les gràcies de l'Empordà (1919)
de Pere Coromines

Foto: Alexandra Gornaeva

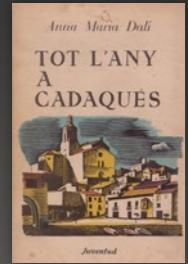
Pere Puigbert

L'Empordà forma part de la meva identitat, i la majoria dels treballs que he realitzat s'aproximen poèticament al territori empordanès i a les persones que hi habiten; i és que m'agrada partir de la realitat local, i del meu entorn més proper, per tal d'evocar quelcom universal.

Vaig iniciar-me en el món audiovisual com a muntador de documentals, i avui compagino el desenvolupament de projectes com a realitzador i muntador, i com a professor a l'Escola de Realització Audiovisual i Multimèdia ERAM.

Les aigües profondes del meu ésser, 2022
Durada: 3 minuts 45 segons
Audiovisual / Arxiu digital 2K

Despertar els clàssics
20 obres essencials
i 100 anys de lectura pública

Tot l'any a Cadaqués (1951)
d'Anna M. Dalí

Mariona Seguranyes

Historiadora de l'Art (UdG) i doctora en Humanitats (UPF), ha realitzat el màster en Gestió de Patrimoni Cultural i el postgrau en Direcció Estratègica de Museus i Centres Patrimonials (UdG i ICRPC). Porta una activitat de gestió cultural i d'investigació de l'art català del segle xx, contextualitzant-lo a nivell europeu, amb un diàleg amb el present. Darrere de cadascuna de les seves exposicions hi ha una publicació acurada, que ha d'expressar l'ànima del projecte i ha publicat més de 15 llibres. Entre els seus treballs destaca l'*Atles paisatgístic de les terres de Girona* (2010), volum del qual en va ésser la seva curadora; *La mirada persistent* (2013), que va donar lloc a l'exposició del Museu de l'Empordà; *Cadaqués, univers d'artistes, de Meifrèn a Dalí* (2018), que és el catàleg raonat del fons del Museu de Cadaqués; *Els Dalí de Figueres* (2018), llibre fruit de l'exposició que es va poder veure al Museu de l'Empordà; i l'exposició *Realisme(s) a Catalunya. Del Picasso clàssic al Dalí surrealista*, impulsada per la Xarxa de Museus d'Art de Catalunya i produïda pel Museu Maricel de Sitges, el Museu de Valls i el Museu de la Garrotxa (2019-2020), que li va merèixer el premi de comissariat del 2019 de l'ACCA. Ha realitzat el seguiment de la figura del crític d'art Josep Vallès Rovira, que va prendre forma amb el llibre *Josep Vallès entre l'alquímia i l'art*, editat per l'Institut d'Estudis Empordanesos, i ha comissariat l'exposició *Josep Pla i els artistes. De París a Palafrugell 1913-1925* que s'ha pogut veure a la Fundació Josep Pla. És membre de la Junta de l'Institut d'Estudis Empordanesos, vicepresidenta de l'Associació Catalana de Crítica d'Art i dels Amics dels Museus Dalí. La seva preocupació és la recuperació i divulgació del patrimoni català i empordanès en clau de diàleg europeu i universal, tasca que realitza des de Figueres, mouent-se arreu on calgui.

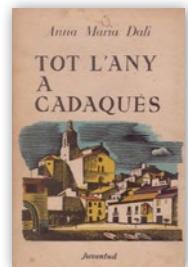
Anna M. Dalí i el paradís amb taca

Anna M. Dalí enfila *Tot l'any a Cadaqués*, paral·lelament al *Salvador Dalí vist per la seva germana*, el 1947, sota el guiatge del seu bon amic Manuel Brunet. La correspondència entre ambdós personatges testimonia aquest inici d'escriptora pública d'Anna M. Dalí, esperonada per Brunet a redactar en català. En el pròleg de *Tot l'any a Cadaqués*, Brunet explica que ens trobem davant «d'un document humà de primer ordre» on «els personatges són fotogràfics i llurs converses són quasi taquigràfiques». Aquí rau la diferència de concepció artística amb el

seu germà. Salvador Dalí ben aviat decideix prescindir de la realitat exterior, de la bellesa feridora de la naturalesa externa de Cadaqués, per a crear amb el potent pensament paranoicocrític una realitat paral·lela, on li és possible expressar el dolor, l'angoixa i el desig. Ni Anna M., ni el seu pare, el notari Dalí, van entendre aquesta transformació conceptual i de pensament de Salvador que el va apropar envers els surrealistes francesos. L'assaig d'Anna M. Dalí és un cant a la bellesa i als costums de Cadaqués, escrit des de l'experiència vital de les estacions viscudes al paradís. Un paradís blanc, però que conté la taca de l'arribada de

Gala i l'expulsió que el seu pare exerceix sobre el seu fill el 1930, sense èxit. Anna M. Dalí custodiarà el record d'uns estius idíll·ics de la seva família on ella era la «sirena y pastora al mismo tiempo, morena de aceitunas y blanca de espuma fría. ¡Hijita de los olivos y sobrina del mar!» tal com la celebrava el bon amic Federico García Lorca, amb qui reien plegats mentre observaven com Salvador dibuixava ases putrefactes en el «bosque de aparatos» no sense compartir estupefacció.

Despertar els clàssics

20 obres essencials
i 100 anys de lectura pública

Tot l'any a Cadaqués (1951)
d'Anna M. Dalí.

Foto: autoretrat

G. Carbó Berthold

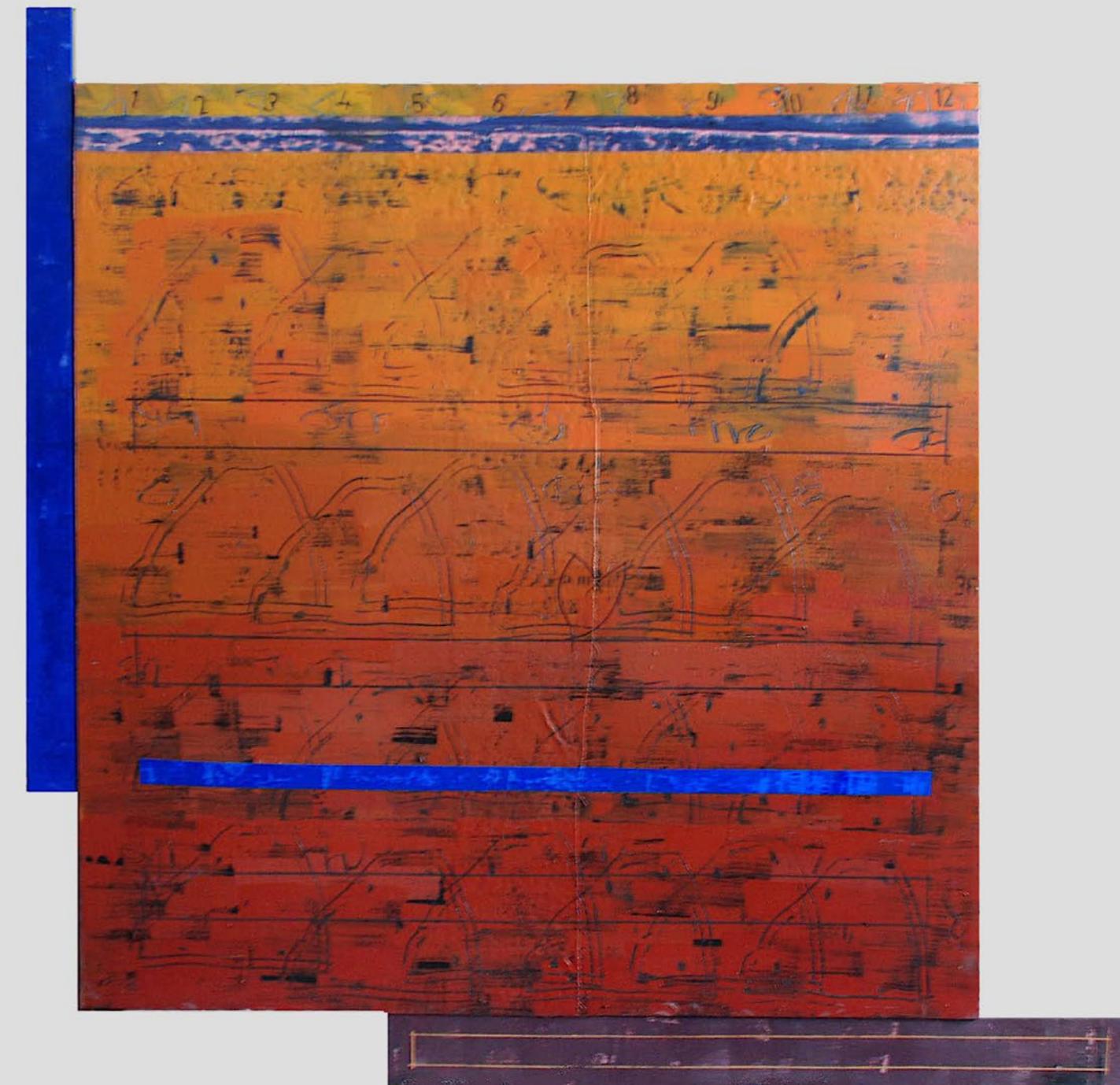
Cursa estudis a la Llotja i a la facultat de Belles Arts a Barcelona. Dos cursets a l'Escola de Pintura Mural de Sant Cugat del Vallès. Viatge docent per Europa amb la beca Castellblanch. Guanya la IV Biennal de Pintura «Blanco y Negro» de Madrid el 1976. Des del 1978 viu i treballa a Cadaqués. La seva pintura ha anat evolucionant des d'un impressionisme, passant per l'anomenada Nova Figuració fins a una singular abstracció. Ha exposat individualment a diferents ciutats d'Europa i el Japó.

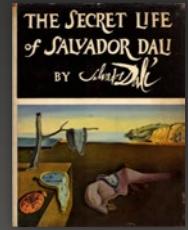

(detall)

Sense títol, 2022

168 x 164 cm
Acrílic i pigments sobre tela

Despertar els clàssics

20 obres essencials

i 100 anys de lectura pública

La vida secreta de Salvador Dalí (1942)

de Salvador Dalí

Foto: Berta Pàgès

Vicenç Pagès

Vicenç Pagès Jordà va néixer l'any 1963 a Figueres. El 1989 va guanyar la Biennal de Barcelona en l'apartat de literatura. Des de llavors ha publicat novel·les com *Els jugadors de whist*, recolls com *El poeta i altres contes*, i assajos com *Un tramvia anomenat text*. És professor a la Facultat de Comunicació Blanquerna i a l'Aula d'Escriptura de Girona, i col·labora regularment a *l'Ara*, *La República* i *L'Avenç*.

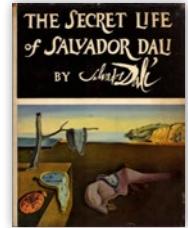
Si no vols que ningú se t'avanci, val més que escriguis tu mateix la teva biografia i que la publiquis abans dels quaranta anys, com va fer Salvador Dalí. L'equador de la vida és el millor moment per reinventar-te i refundar-te: mira de reescriure el passat perquè confluixi en el present, i tria els moments que encaixaran millor amb el futur que preveus. Siges el teu millor hagiògraf. No cal que siguis veraç, però sí coherent com un personatge de ficció. Pel que fa als records, tingues

present que els falsos —com passa amb les joies— brillen més que els autèntics.

A *La vida secreta de Salvador Dalí*, Dalí va saber convertir la decadència en una virtut. Va saber utilitzar la terminologia freudiana per alleugerir les debilitats o, encara millor, per convertir-les en victòries. Descrivint amb detall la genealogia de la crossa bifurcada i dels rellotges tous, va buscar en el passat llunyà l'origen de les seves obsessions. Va justificar amb la mateixa

transcendència la religió, la jerarquia, l'imperialisme i l'èxit comercial. I sobretot va conrear la hipèrbole, perquè ningú abans que ell havia identificat amb tant d'entusiasme la seva pròpia genialitat.

Pocs dies abans de tancar l'edició del catàleg, vam rebre la demolidora notícia de la mort de Vicenç Pagès Jordà a l'edat de 58 anys. Ell va ser un referent de les nostres lletres que, al llarg de la seva carrera literària i crítica, sempre va reivindicar els clàssics empordanesos. Gràcies pel teu mestratge, Vicenç.

Despertar els clàssics

20 obres essencials

i 100 anys de lectura pública

La vida secreta de Salvador Dalí (1942)

de Salvador Dalí

Foto: Joan Pons

Tónia Coll

Vaig néixer a Menorca, l'Empordà insular. Soc artista i professora titular a la Universitat de Barcelona. Els meus interessos artístics i investigadors se centren en les pràctiques feministes i en les relacions i dinàmiques geopolítiques de la insularitat. La pràctica artística entesa com una manera de pensar el món des de la insularitat, en les seves vessants tan geopolítiques com metafòriques, i des de la condició femenina com a lloc per fer i refer.

L'obra que vaig anomenar *Cavallets*, feta el 1999, és revisitada amb motiu de la relectura de *La vida secreta de Salvador Dalí*. La importància del cavall en l'imaginari dalinià em porta a mirar de nou aquesta obra. Amb ulls líquids i mirada tova, els poderosos referents es reafirmen i en desfan la versemblaça.

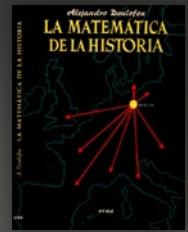
Les paraules i les imatges xoquen i conformen un pensament complex on tu ets la realitat. Cal afirmar. Cal sublimar. Cal integrar, integrar, integrar.

7 ELEFANTS

7 elefants, 1999 i 2022

Peça: 60 x 21 x 6 cm / text: 15 x 3 cm
Fusta, plàstic i llapis

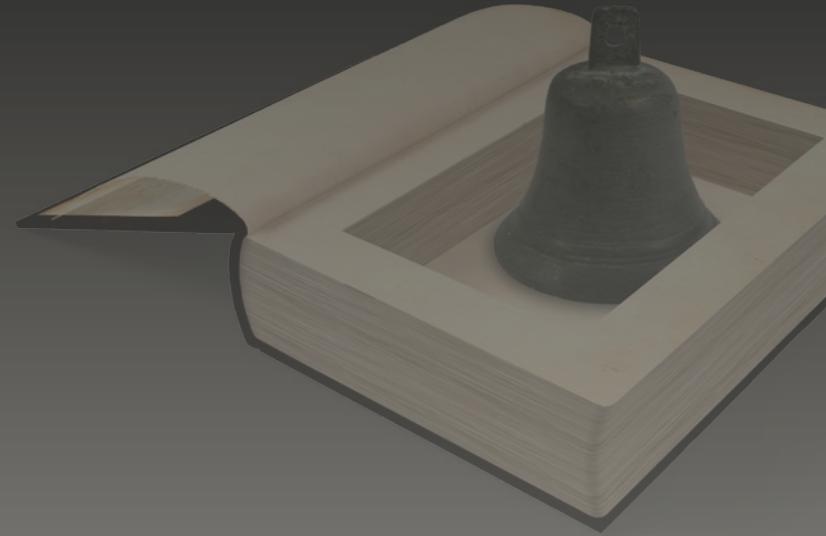
Despertar els clàssics

20 obres essencials

i 100 anys de lectura pública

La matemàtica de la història (1951)
d'Alexandre Deulofeu

Sobre un paper quadriculat, en tinta blava, Alexandre Deulofeu dibuixa onades: crestes i valls mesuren anys, segles, cicles, la durada dels imperis i la seva desintegració. A primer cop d'ull sembla un electrocardiograma, amb sístoles i diàstoles: el batec de la història.

Ha estat físic, químic, músic i polític. Exiliat. Ocupant crònic de la biblioteca de Montpellier. Tot això li ha permès concloure que les civilitzacions són processos biològics perfectes, matemàtics: cada un dels imperis que han existit i existiran té una durada exacta de 550 anys. No cal escarrassar-s'hi: tot el que ha nascut morirà.

A fora de la seva cabana de fusta del Mas Deulofeu, a Ordis, algunes plantes broten, d'altres floreixen, n'hi ha que es marceixin i cauen. Si en comptes de violentar-nos per aquest fet l'entenguéssim de veres i ens hi acomodéssim, la recompensa seria grossa. La pau universal només arribarà quan acceptem la llei de la història.

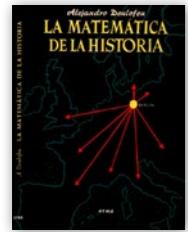
La matemàtica li permet predir el futur: els Estats Units entraran en decadència, Alemanya liderarà Europa, la Xina es convertirà en una gran amenaça mundial. Catalunya, mare del romànic i de la cultura occidental de la nostra era, serà independent

el 2029. No cal escarrassar-s'hi. I tot i això, les guerres. La humanitat no progressa, no, es lamenta Deulofeu a les seves últimes hores, sinó que oscil·la d'una dura per aquestes onades invisibles que ell veu amb claredat. Unificació i atomització. Autoritarisme i democràcia. Estancament i creació. Dues passes endavant i una enrere. Com un tango o un vals. El disc gira al fonògraf, volta i torna a voltar. A la natura no hi ha línies rectes, només onades que venen i van, i se'ns emporten, il·luminats.

Elisabet Riera

Empelt de barcelonina amb cor i arrels empordaneses, Elisabet Riera pertany, sobretot, al territori de les lletres. Periodista de formació, editora d'ofici i escriptora de vocació, ha publicat les obres literàries: *La línia del desert*, *Vidas gloriose*, *Freses silvestres para Miss Freud*, *Llum i Efendi*. El 2016 va crear l'editorial Wunderkammer (gabinet de meravelles), dedicada a les singularitats i «rareses» literàries en el millor sentit de la paraula, amb seu al poble de Terrades, on treballa, escriu i viu (a les estones que li queden lliures).

Despertar els clàssics

20 obres essencials

i 100 anys de lectura pública

La matemàtica de la història (1951)

d'Alexandre Deulofeu

Carme Sanglas

Llicenciada en Història de l'Art per la Universitat de Barcelona, amb estudis inacabats de Belles Arts. L'any 1977 es trasllada a viure a l'Empordà, primerament a Figueres i, des del 1986, a Ordí.

Fa una obra personal que busca representar coses i vivències a partir d'una figuració estilitzada que tendeix a la depuració formal, fent servir tècniques antigues però revisades.

Font, 2022

40 x 25 cm

Llapis i pa d'or sobre paper

Nucli, 2022

40 x 25 cm

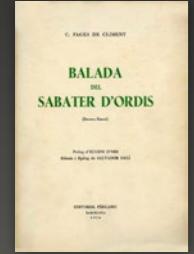
Llapis i pa d'or sobre paper

Corba perfecta, 2022

71,5 x 53,5 cm

Llapis i pa d'or sobre paper

Despertar els clàssics
20 obres essencials
i 100 anys de lectura pública

Bell

Balada del sabater d'Ordís (1954)
de Carles Fages de Climent

Foto: Enric Roura

Àngel Rodríguez

Vaig néixer l'any 1966 a Figueres, on exerceixo de professor de Filosofia. El llibre *La pastisseria a mà* (2004), escrit juntament amb el meu pare, Ernest Rodríguez, és resultat d'anys d'ofici a l'obrador familiar. He publicat alguns llibres amb el pseudònim d'Àngel Custodi: *Voracitat blanca* (1989), *Monstruari* (1994), *Papers d'Ultramort* (1999), *Neuropa* (2000) i *Neuropa profunda* (2016). En una línia més lírica, he publicat els llibres de poesia *Somnis de sucre candí* (1999), *El vent de l'entropia* (2003), *Infraflor* (2011) i *Tortexs* (2014), entre d'altres. Quan vaig viure a l'Alpujarra (Granada), vaig compilar una col·lecció de literatura oral, *Romances y trovos del Ciego Corrales* (2007). *Ignasi Bassedas, un mestre republicà, maçó i catalanista* (2014) és fruit de la recerca sobre el mestre de Boadella que va patir la repressió franquista. Recentment he endegat el meu propi projecte editorial, Edicions Licàngel, on han vist la llum els poemaris *Matèria mare* (2018), *Psicosia* (2020) i *El jardí de les oques* (2021).

Fages de Climent i el sabater d'Ordís

Dies llunyans del sabater d'Ordís que acana el món sencer des del Palau del Vent. Un estol d'infants marxa rambla amunt tot cridant «El Pegot!», quan d'un Renault 4L vermell en baixa Fages de Climent, cavaller del Comtat d'Empúries.

—Anton Iglesias, tu que en perdre el fill has conegit la pitjor dissорт, no em revelaries el secret de la saviesa? —El sabater d'Ordís

dirigeix l'orquestra invisible de la tramuntana amb la vara collida a la riba del Manol—. Tu que has patit el desamor, quin és el secret art per domtar les forces de la natura, com ho fa la tramuntana que ajeu les pantalles de xiprers?

—Té la meva canya que és ceptre, batuta i vareta d'encantament —li respon el sabater—. Les muses et lliuraran el furor diví del verb, que és martiri i gaudi. Escriuràs els epigrames més mordaços, els alexandrins més sublims, els sonets d'amor més

punyents i clouràs l'any amb els versos més afuats. Llença els guants i segueix-me, fins que la canya que som es vincli pel pes feixuc dels anys, i així faràs del teu periple un poema lluminós i perfecte, on es fondran vida, art i pensament vagabund. L'últim dia del teu romiatge trencaràs la vara per la meitat per fer-ne una creu i t'inclinaràs tot dient l'*Oració al Crist de la Tramuntana*, la pregària que ultrapassa les llindes del temps.

Despertar els clàssics

20 obres essencials
i 100 anys de lectura pública

Balada del sabater d'Ordís (1954)
de Carles Fages de Climent

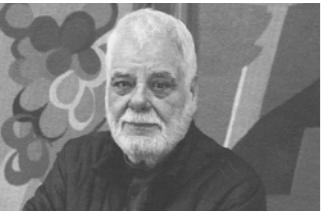

Foto: Alejandro Candela

Josep Minstral

Hi ha vivències que ens marquen per tota la vida. A la dècada dels anys seixanta, el Casino Menstral Figuerenc, a l'entorn de l'equinoccí de primavera, organitzava la Festa de la Poesia. Assistir-hi era tenir la possibilitat d'impregnar-se d'unes vivències amb poetes de nivell. Va ser tot un privilegi de joventut per mi.

Tot i la diferència d'edat que hi havia entre jo mateix i alguns dels poetes ja consagrats que hi assistien i entre els quals hi havia en Carles Fages de Climent, i que podia actuar com un factor que ens allunyés, jo sempre m'hi vaig sentir ben acollit.

Amb el pas del temps en Carles Fages de Climent en certa manera ha quedat mig oblidat dins les lletres catalanes. El recordo amb admiració i valoro molt el fet que ell s'interessés per la pintura empordanesa i els seus artistes.

Davant el repte de retre-li homenatge amb la meva obra assumeixo que cal ser innovador però també nostàlgic, perquè tot allò que és nou apareix gràcies a allò que és antic i que es fa amb voluntat de canvi.

Aquesta és la filosofia que ha guiat el meu treball en aquesta ocasió.

Carles Fages de Climent, 2002

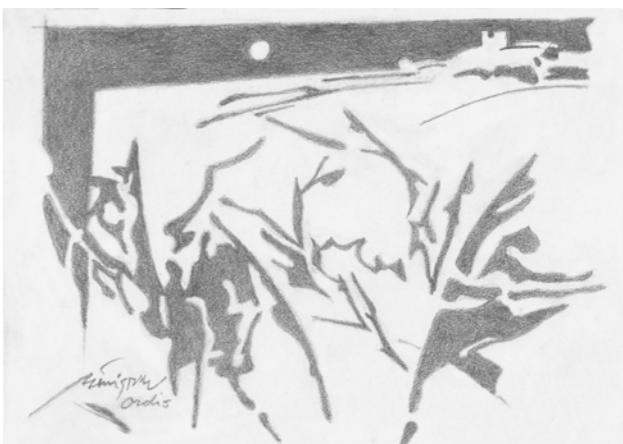
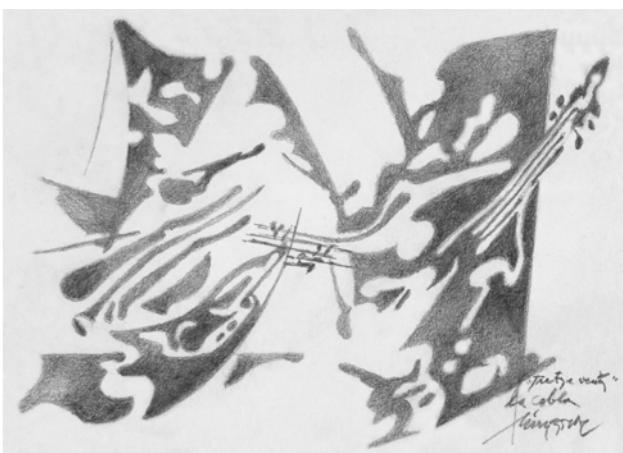
112 x 82 cm

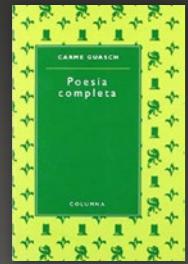
Dibuix grafit sobre paper

Balada del Sabater d'Ordís, 2002

21 x 30 cm / unitat

Dibuixos grafit

Despertar els clàssics
20 obres essencials
i 100 anys de lectura pública

Obra poètica
de Carme Guasch (1928-1998)

Rosa Font

Escríc perquè estimo les paraules, les preservo en cada vers, les vello en cada ratlla, i elles em preserven del glaç i el desert de les hores. Perquè estimo el seu dring quan em parlen de terres, de llum, de lesombres del viure i de la por de morir. Perquè m'ensenyen a construir el que soc i el que penso, el que sento i el que visc. Perquè són les paraules les que donen forma al meu univers i el justifiquen.

Escríc per escoltar el temps i per sentir el silenci, per plantejar-me interrogants eterns que mai no sabré respondre, perquè accepto la fugacitat de l'instant, l'atzar que ens escomet i el risc de viure.

Escríc per existir.

Alguns dels meus llibres de poemes són: *La llum primera*, *Des de l'arrel*, *Un lloc a l'ombra*, *Em dic la veu*, *Celobert*, *Temps el·líptic i Esquerda*. També he escrit les novel·les *Envia'ns un àngel*, *L'ànima del freixe* i *La dona sense ulls*.

Només si el mullo amb plor puc dir el poema

Què hi ha sota el marbre de la pell que s'ha estimat? Records, paisatges, somnis, imatges, molts camins recorreguts. Carme Guasch ressegueix reiteradament la pell de l'ésser que estima: ho va fer quan el cos de l'estimat eren músculs i ossos i pensaments, i ho fa quan aquest cos només viu en el record. Els seus poemes són la melangia que lluita per fer-se paraula, el dolor que esgarrapa i que es multiplica

projectant-se en tot el que l'envolta: espais interiors o urbans, i objectes i paisatges, que es reencarnen per immortalitzar l'amor enyorat.

D'aquesta manera, tan essencial i tan veraç, trena (un verb que li agradava molt) els seus poemes i ens enlluerna (perquè ens commou) amb la bellesa dels seus versos i amb la intensitat d'un dolor que esquinça, fill del silenci i del buit.

Llegint-los, tinc la sensació que hi batega una mena d'amor (que diria la Rodoreda) capaç d'abatre totes les barreres. Primer s'incrusta sota el marbre de la pell, i després esdevé verdet i molsa que mor i ressuscita sobre la pedra, mentre va resseguint el fil de l'existència que només l'amor és capaç d'eternitzar: «Amb el fil del record romanc cosida / al teu nom i a la terra on romans tu».

Despertar els clàssics

20 obres essencials
i 100 anys de lectura pública

Obra poètica
de Carme Guasch (1928-1998)

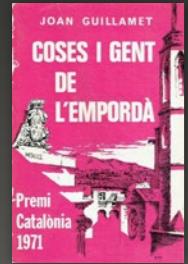
Foto: Ester Xargay

Jaume Geli

Sense retorn, el meu treball camina d'esquesenes cap a allò que encara no és, amb la vista clavada a allò que deixa enrere, amb els sentits posats en recollir i reincorporar tot allò que es desprèn en aquest trànsit; sense aturades ni acceleracions, pres en un corrent magnètic vital de progressió continua, lenta, suficient per a deixar marques de temps amb múltiples formes d'expressió.

Escorça i medul·la, 2022
380 x 185 x 155 cm
Fusta de pi, ferro i plàstic

Despertar els clàssics
20 obres essencials
i 100 anys de lectura pública

Coses i gent de l'Empordà (1972)
de Joan Guillamet

Foto: Merce Riba

Jaume Torrent

Estic casat amb la Mercè Riba. Tinc tres fills, Daniel, Mercè i Guillem, i dos nets, Clara i Adrià.

Fa quaranta-tres anys que vivim a Llampaies i setanta-cinc que vaig néixer a Barcelona, fill d'en Carmelo, originari de Juneda (Lleida) i la Maria Felisa, provenint d'Elizondo (Valle del Baztan), em considero xarnego en el millor sentit de la paraula.

Des de l'any 1970 que faig d'advocat, del 2012 al 2016 vaig ser degà del Col·legi de Figueres.

Dues passions a part del futbol que vaig practicar de jove han sigut constants en la meva vida: la literatura i el teatre.

Pel que fa a la primera, he escrit i publicat diversos llibres: *Contes comestibles*, *Estofat de vacunin*, *Operació Shangó* i obres de teatre.

L'any 2012, juntament amb altres amics, vam crear l'editorial Edicions Callígraf, que aquest any celebra el desè aniversari i els primers cent títols.

Pel que fa al teatre, juntament amb els veïns de Llampaies, als anys 80 vam fundar La Inestable, companyia de teatre que es va mantenir al llarg de 25 anys amb estrenes anuals. Pels voltants dels 2000, amb altres advocats de Figueres, vam fundar La companyia de Menor Quantia que encara es belluga.

L'Empordà als anys 70

COSES:

1.- «Els tres punts determinants de la plana empordanesa podrien ser: Figueres, Peralada i Castelló d'Empúries».

2.- «Cabanes és un poble mesopotàmic, perquè és entremig de dos rius, que, encara que no siguin el Tigris i l'Eufrates, a vegades també fan el seu respecte».

3.- «Els pagesos són bocafins i exigents a l'hora de la teca».

4.- «Per aquesta banda de l'Empordà hi ha una expressió que es fa servir força quan es tracta de deixar qüestions resoltes: "Passa-hi el peu"».

5.- «Al Firal...: fa la propaganda d'un matxo que no va gaire lluent: "Mireu-vos-el bé —li diu—. Quatre cames quatre pilars, dues orellas, dues espases. Dos ulls, dos fanals. Quatre queixals, quatre pedres tosques"».

6.- «Figueres, bressol i gairebé centre del republicanisme federal, deixa traslluir en la premsa d'èpoques passades la mentalitat, que avui sembla superada, del segle XIX, que tenia les arrels en la Revolució Francesa, passada pel sedàs del romanticisme».

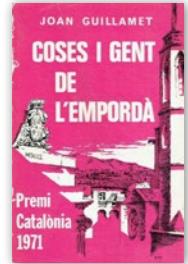
7.- «Allà on la Costa Brava justifica la seva anomenada és precisament en aquest tros de litoral que hi ha entre Cadaqués i el Port de la Selva».

8.- «Potser arribarà un dia que el turisme serà educatiu per als turistes i que la gent dels països visitats, en lloc d'emmotillar-se a les manies i els costums dels visitants, alguns ben estrambòtics, certament, es decidiran a ser una mica ells mateixos».

GENT:

Anicet de Pagès, Enric Montoriol, Enric Granados, Antoni Ribas, F. Garcia Lorca, Alexandre Deulofeu, Ramon Reig, Salvador Dalí, Eduard Rodeja, Fages de Climent, Albert Gurt...

Despertar els clàssics
20 obres essencials
i 100 anys de lectura pública

Coses i gent de l'Empordà (1972)
de Joan Guillamet

Foto: Marc Cuxart

Maria Velasco

Rosinca i empordanesa en cos i ànima. Fa anys que treballa en un projecte personal de documentació d'oficis i formes de vida i de ser molt arrelades al territori que estan patint canvis importants. Darrerament, i conscient del valor de l'audiovisual com a eina divulgació, s'ha introduït en el documental. El curtmetratge que ha dirigit *Vull ser pastora* ha estat doblement guardonat pel jurat i públic d'Òmnium Cultural com a millor curtmetratge produït en llengua catalana el 2021, la qual cosa li ha aportat confiança i energia per continuar treballant en aquesta línia.

Com a docent està convençuda de la gran tasca que es pot fer desde l'escola per educar en valors d'estima i coneixement del territori. Continuarà treballant amb la il·lusió de poder apropar a l'alumnat la memòria del país, per donar a conèixer l'ofici dels pescadors, dels vaquers, de les pastores... i per contribuir en una educació en què es revaloritzi el territori, la seva gent i els seus productes, per anar cap a un món més just i sostenible. Creu en un món en el qual la sinceritat, la honestetat i la responsabilitat haurien de ser la base per avançar plegats i l'entristerix el fet que determinats agents institucionals i culturals no ho tinguin present.

Reflexions de la pastora empordanesa, 2022

Durada: 4 minuts.
Curtmetratge

Despertar els clàssics
20 obres essencials
i 100 anys de lectura pública

Obra poètica
de Rosa Leveroni (1910-1985)

Foto: autoretrat

M. Àngels Gardella

M'han demanat que escrigui la meva biografia i he de dir que no m'hi veig amb cor. Com a molt, se m'ha acudit escriure un breu poema que inclou totes les biografies interessants, però no és pas el cas de la meva:

*Serem un conte, amiga, una rondalla
perquè algú, a l'hivern, pugui explicar-la;
algú que no ens coneix ni a tu ni a mi...
I tant de bo si, entre els seus dits, s'escola
un xic de pols dels cors que ens van pertànyer.*

Leveroni és una esquerda profunda, abismal: rigor i llibertat. L'esquerda que una guerra exalta i la postguerra aprofundeix. Mai no resolta en aquest món, com els amors de Paolo i Francesca de Rimini:

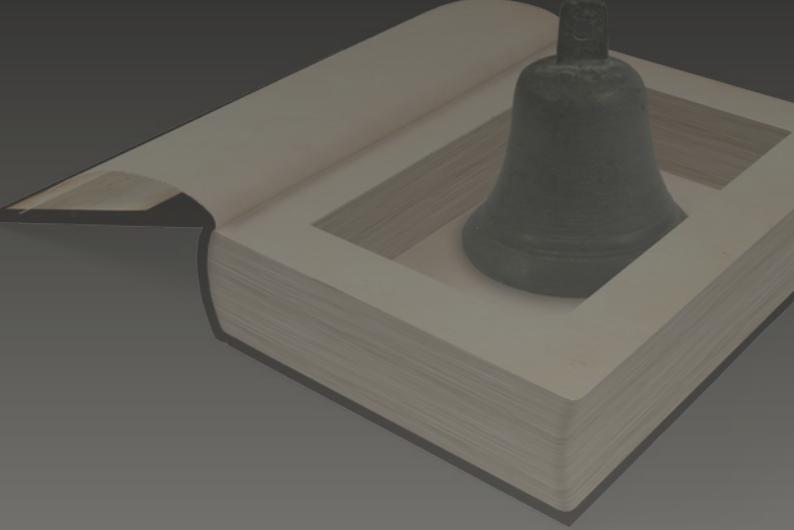
*Ai l'ombra de Francesca, arrabassada
per l'implacable vent, si tu sabessis
com t'envejo la sort! No t'abandona
en l'etern remolí, qui va estimar-te
fins al sospir darrer.*

Ella alenava en l'eufòria de sentir-se viure en plenitud intel·lectual i física...

I en el contrast entre llum i foscor:

*Jardins volia
i tremolor d'estrelles
en la nit clara.
Ara només espero
la foscor dels teus braços.*

Una ànima d'una naturalesa disciplinada arrossegada per la turbulència de la poesia i de l'amor... Refugiada i alliberada en la mètrica dels versos, com els poetes més grans. Volia ser poeta i es va adonar que era poesia:

*Mai com ara he comprès que
l'amor sense literatura no és res.
Heus ací el dualisme i heus ací
el conflicte.*

La vida dels poetes, experts en la paraula, es nodreix de silenci:

*Jo porto dintre meu
per fer-me companyia
la solitud només.*

Despertar els clàssics
20 obres essencials
i 100 anys de lectura pública

Obra poètica
de Rosa Leveroni (1910-1985)

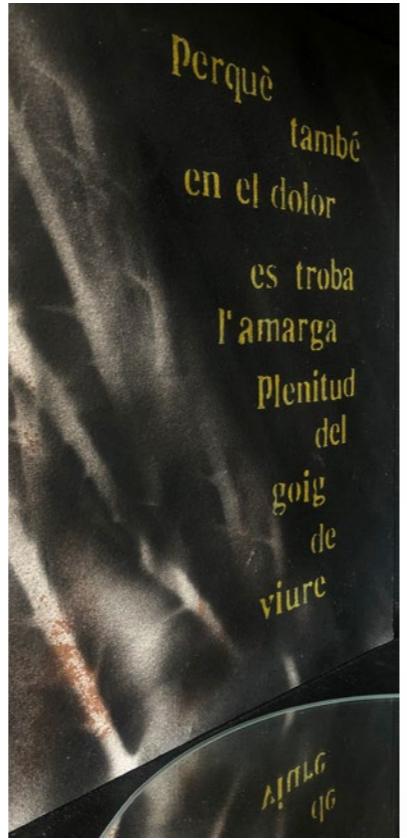
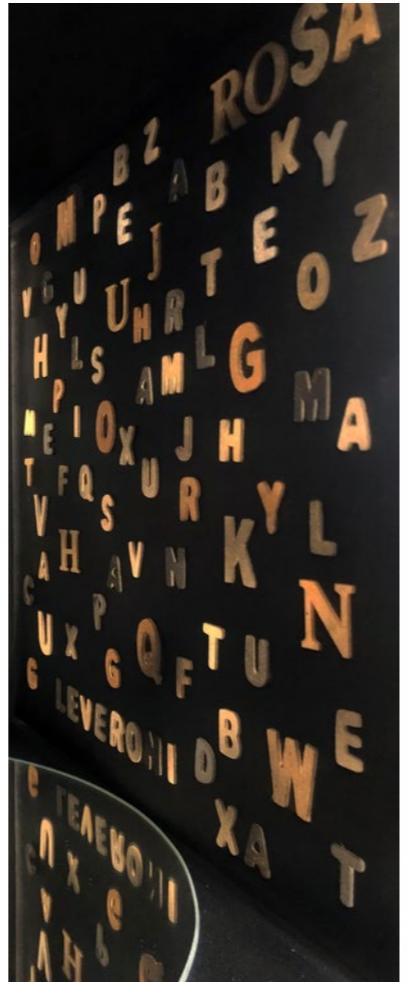

Foto: Teymur Faris

Assumpció Mateu

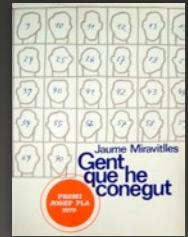
Materialitzant l'esperit i espiritualitzant la matèria, l'obra d'Assumpció Mateu ha forjat en la fluctuació constant d'aspectes estètics que deriven entre interioritat i exterioritat, ple i buit, sacre i profà. El seu llenguatge metafòric funciona a partir de combinacions per produir processos cognitius que activen la narració entre l'ésser humà, l'entorn i la cultura que l'envolta. Laura Cornejo Brugués (fragment de text)

Crear, per mi, és una necessitat vital, una passió i una eina de coneixement. Testimoni de les meves emocions, reflexions, recerques i denúncies.

També en el dolor es troba l'amarga plenitud del goig de viure, 2022
Peça: 50 x 50 x 130 cm
Tècnica mixta composta per diferents elements

Despertar els clàssics

20 obres essencials

i 100 anys de lectura pública

Gent que he coneget (1980)

de Jaume Miravitles

Foto: Marta Planas

Jordi Casals

Professor de Llengua i Literatura, escriptor i editor. Llicenciat en Filologia, és autor de quatre novel·les: *Fes picar els anells* (Llibres del Delicte), *Muerte por funky*, *Telecaster Circus i Ratafia Supernova* (totes tres publicades a Laertes). Dins d'aquesta editorial codirigeix la col·lecció de ciència-ficció i gènere fantàstic L'Arcà.

Polític, escriptor, activista cultural, catalanista i figuerenc, Jaume Miravitles ens narra la seva vida a partir de personatges amb els quals va coincidir. Hi apareixen des de líders anarquistes fins a mestres de l'escola Sant Pau, de Salvador Dalí a Francesc Pujols, de Francesc Macià a Lluís Companys, o des de xofers heroics fins a espies promíscues i sanguinàries.

Testimoni en primera línia dels fets més rellevants del segle xx i empordanès de soca-rel, Met Miravitles va

guanyar amb *Gent que he coneget* el Premi Josep Pla de 1979. Curiós, perquè en Pla i ell es coneixien tant que l'escriptor de Palafrugell va ser al bateig del tercer fill d'en Miravitles a Roses —on, per cert, van haver de córrer a buscar una ampolla de whisky per a Josep Pla. Per tant, que en Miravitles guanyés un Pla equivaldria al fet que l'Elisabet Riera guanyés un Premi Sebastià Roig, o en Daniel Genís guanyés el Joan Manuel Soldevilla, o la Cristina Masanés, un Premi Cuartiella.

Per cert, la M. Mercè Cuartiella li va fer un homenatge al senyor Miravitles titulant el seu famós recull de contes amb el títol *Gent que tu coneixes?* Ella diu que va ser cosa de l'editor, però *Gent que he coneget* és un llibre de memòries i, com ja sabeu, la memòria és selectiva.

Despertar els clàssics

20 obres essencials
i 100 anys de lectura pública

Gent que he coneget (1980)
de Jaume Miravitles

Foto: Jaume Torrent

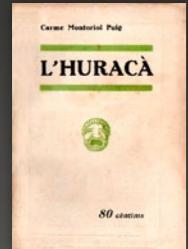
Mercè Riba i Dani Torrent

Mercè Riba (escultora) i Dani Torrent (pintor) són dues personalitats que, més enllà de la seva relació mare-fill, comparteixen una manera d'entendre l'obra com a experiència eminentment sensorial i expressiva, compartint al llarg de la vida els moments de dubtes, dificultats i també d'encerts que els han acompanyat durant les seves respectives carreres.

En aquesta obra feta a quatre mans han cercat un punt de trobada: ella acostant el volum a la pintura, treballant el baix-relleu, i ell acostant el color a l'escultura, treballant en grisalla.

Fragment d'un retaule de guerra, 2022
135 x 135 x 10 cm
Baix relleu de terracota i pintura amb aquarella sobre fusta

Despertar els clàssics
20 obres essencials
i 100 anys de lectura pública

L'huracà (1935)
de Carme Montoriol

Foto: Quique Culebras

Helena Tornero

Helena Tornero Brugués va néixer a Figueres l'any 1973. Després d'estudiar a l'Institut Ramon Muntaner de Figueres, es va diplomar en turisme per l'UdG i llicenciar en Direcció i Dramatúrgia per l'Institut del Teatre de Barcelona. En teatre ha escrit, entre d'altres: *El Vals de la Garrafa* (Premi Joan Santamaría 2002), *Submergir-se en l'aigua* (Premi SGAE 2007), *Suplicants* (Temporada Alta 2008), *Apatxes* (Premi de Teatre 14 d'abril 2009), *No parlars amb estranys* (TNC 2013), *Fascinación* (Premi Lope de Vega 2015), *El Futur* (TNC 2019), *Demà* (Sala Beckett 2020), *Nosaltres* (TNC 2021) i el llibret de *Je suis narcissiste* (2019), òpera guardonada amb un Premi Alícia de l'Acadèmia Catalana de la Música, finalista als Premis Max i als International Opera Awards. També es dedica a la posada en escena, la traducció teatral i la docència a l'Obrador de la Sala Beckett així com a diverses escoles d'art dramàtic. Membre fundadora de Paramythàdes, grup de professionals de les arts escèniques que realitzen tallers de dansa, teatre i música als camps de refugiats. Algunes de les seves obres han estat traduïdes a l'anglès, francès, alemany, grec, polonès, romanès, portuguès i italià. El seu darrer treball, *Paraíso perdido*, una adaptació teatral del poema de John Milton, s'ha estrenat aquest estiu al Festival Grec de Barcelona amb direcció d'Andrés Lima.

Huracà (o el misteri de Carme Montoriol)

El llibre és de color granat. A la portada, una dona somriu, asseguda al costat d'una taula. Al seu costat, uns set o vuit llibres. Porta un vestit elegant, sense mànigues, amb un escot que es corda al davant. Ma mare, que era modista, n'hauria dit un vestit camiser d'estiu. La dona mira la càmera i somriu. És un somriure càlid, generós.

A sota: Carme Montoriol. *L'ABISME; L'HURACÀ*. Lletres negres damunt del color granat. El llibre és de 1983, però la fotografia és molt anterior, probablement dels anys trenta.

Al final del pròleg hi ha una altra fotografia de l'autora. Una dona amb posat seriós camina pel carrer. Porta una americana fosca i un vestit estampat, també fosc

i poc escotat. També mira la càmera, però no somriu. No ha perdut elegància. El posat, però, és trist i austè. Aquesta fotografia sí que està datada: juny del 47.

La dona de la primera fotografia és l'autora de *L'huracà*, un drama agosarat que ens parla dels sentiments que dormen al subconscient. L'huracà és un vent de força que ho arrossega tot, com ho fan els sentiments que no han pogut ser dits entre les persones. A la seva obra, aquest huracà deixa morts rere seu. Però la dona somriu a càmera, valenta. És una dona capaç d'escriure sobre les relacions entre homes i dones sense estalviar-se cap franquesa, amb voluntat de canviar les coses mitjançant la paraula.

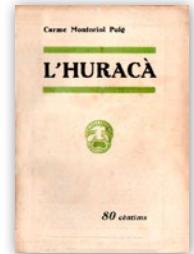
La dona de la segona fotografia és una autora que ha deixat

d'escriure. Un altre huracà, molt més mortífer, ha arrossegat somnis i paraules, deixant milers de morts i un gran silenci rere seu. El silenci de totes les obres que no han pogut ser escrites. No puc evitar pensar què hauria escrit la dona de la segona fotografia. M'hauria agradat conèixer-la.

Entre aquestes dues fotografies hi ha el misteri.

Totes venim d'aquest huracà, d'aquest silenci. I amb la força del vent en contra, seguim escrivint.

Despertar els clàssics
20 obres essencials
i 100 anys de lectura pública

L'huracà (1935)
de Carme Montoriol

Foto: Carlota Gurt

**Michelle Wilson,
Fiona Morrison i
Pilar Farrés**

Juntes o per separat,
el nostre treball majo-
ritàriament és observar
la realitat que ens
envolta i, del context
socioeconòmic, gènere,
cultural i la crisi
climàtica, utilitzar ele-
ments que provoquin
reflexió.

Embull / Entanglement, 2022
230 x 230 cm
Ferro, espines de *Gleditsia triacanthos*

Despertar els clàssics
20 obres essencials
i 100 anys de lectura pública

 Escríts empordanesos (1977)
de Josep Pla

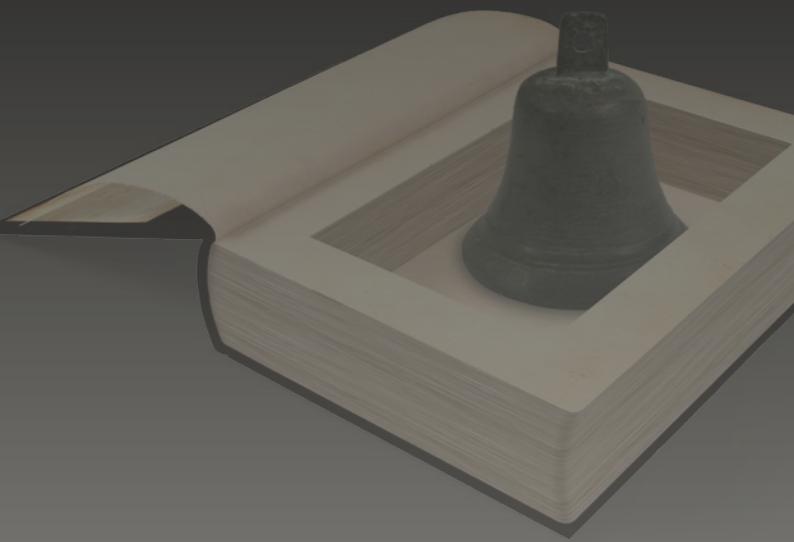
Foto: Judit Pujado

Adrià Pujol

Escriptor, traductor i antropòleg, ha conreat tots els gèneres perquè no troba que n'hi hagi cap de prou delimitat. Ha tingut una certa anomenada durant alguns anys. Ara observa.

Vaig sentir a parlar de Josep Pla abans de saber llegir — saber llegir, ja se m'entén. A casa el citaven molt, sobretot si la conversa girava al voltant de temes empordanesos. Vora els 15 o 16 anys vaig començar a llegir Pla. Tot d'una em parlava del que jo podia veure i tocar, del que podia olorar i tastar; m'explicava com era la gent del país, la que jo sentia, els veïns, el rodal; ara em deia

noms de raconades que volia anar a veure i que, quan m'hi plantava, eren com ell les havia descrit: Pla va emparaular el meu món immediat —en el sentit d'abastable. De vegades he escrit que l'Empordà s'ha acabat assemblant a les descripcions que en va fer Pla, i no a l'inrevés. Ho podria tornar a escriure: va dessecar un món que desapareixia perquè, rere seu, els altres el

poguéssim revivificar amb humitats renovades. Els papers de Pla sobre l'Empordà, inclosos aquells que de vell, no són res més que repeticions de repeticions, tots m'han fet i em fan molta companyia.

Despertar els clàssics

20 obres essencials

i 100 anys de lectura pública

Escríts empordanesos (1977)
de Josep Pla

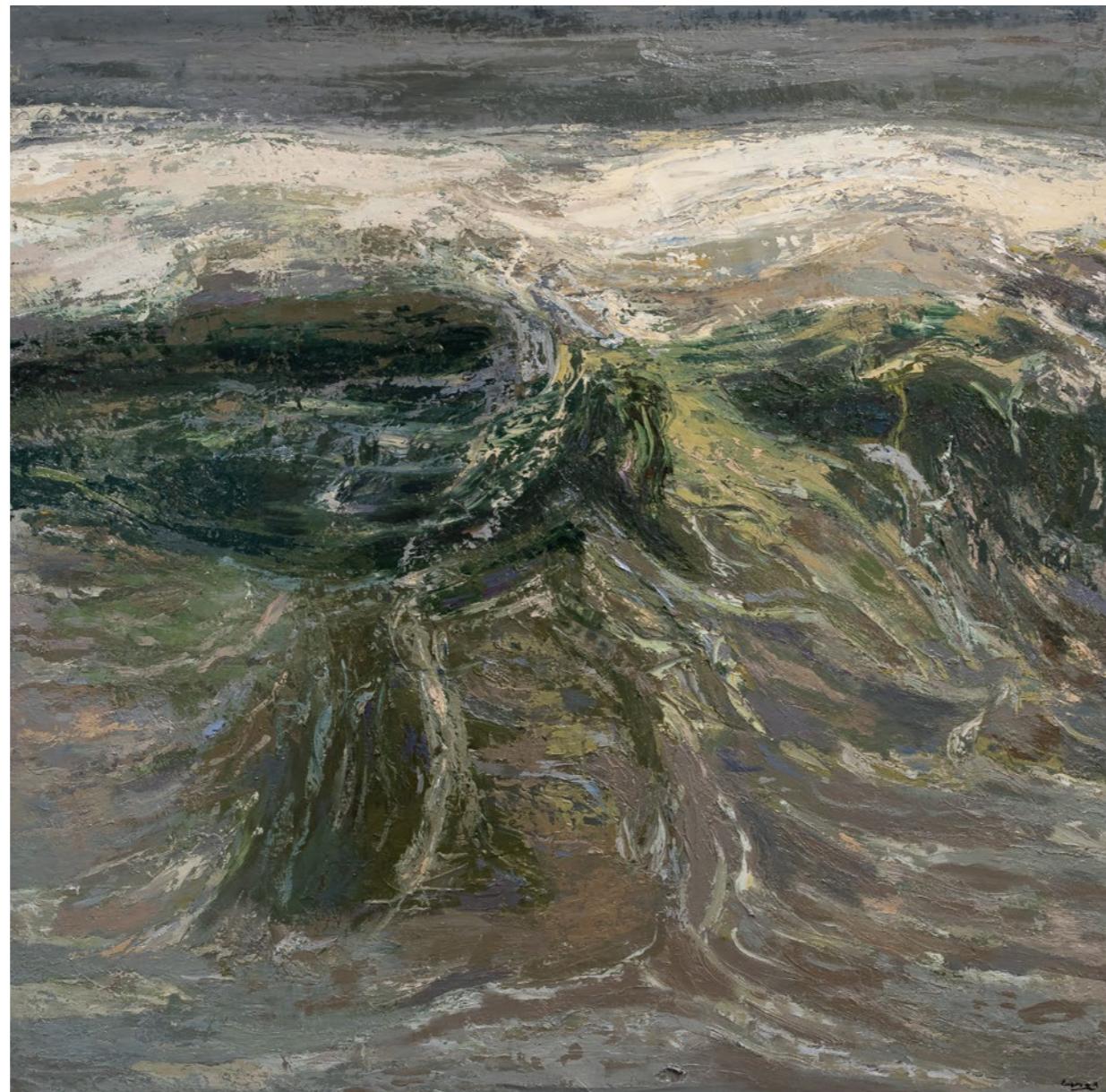

Foto: Pau Guerrero

Guerrero Medina

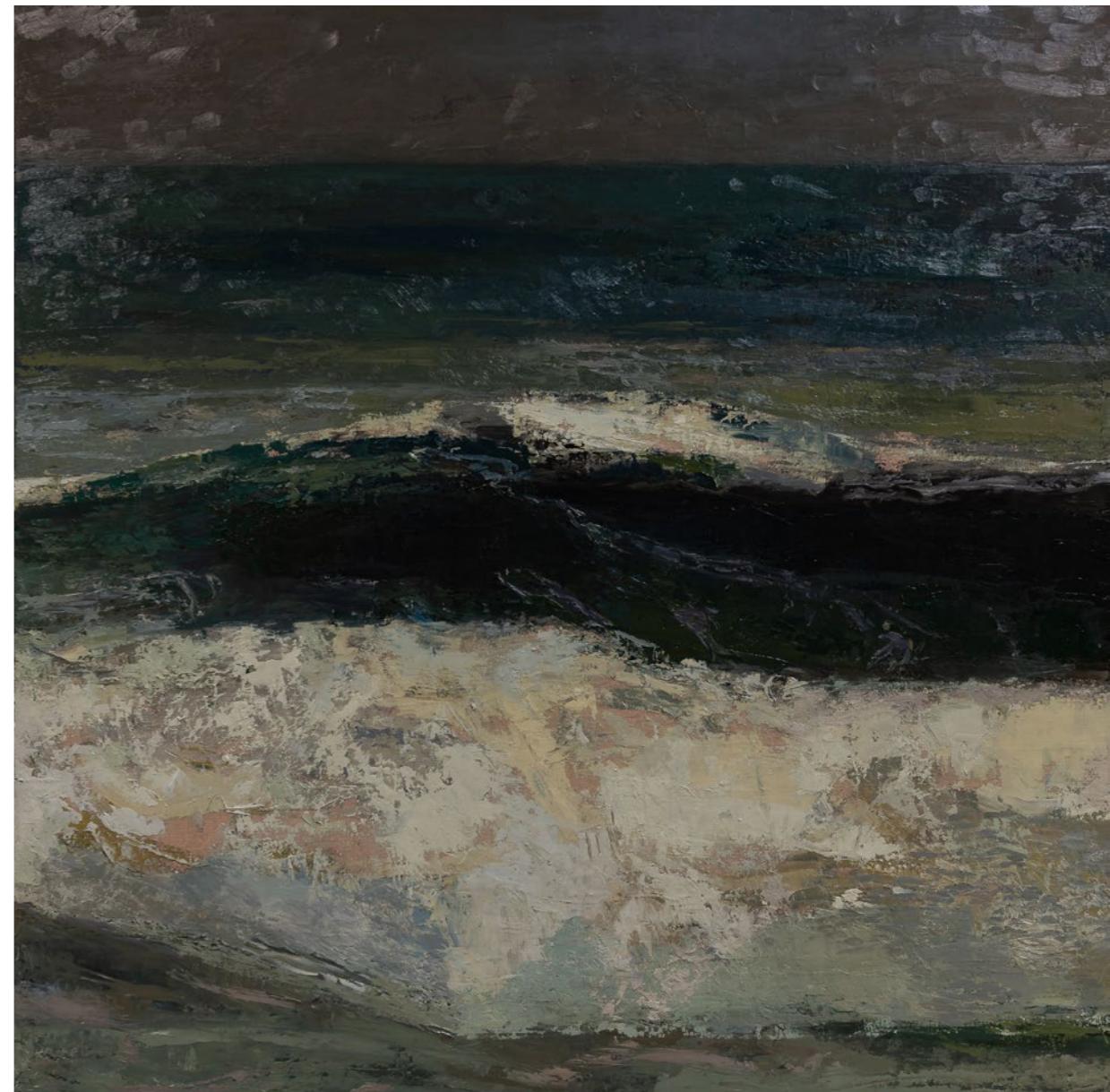
Guerrero Medina aconsegueix que les seves obres parlin, no només que es mostrin... crea imatges serenes i penetrants que connecten amb el món íntim de l'espectador i sovint amb sentiments que tan sols poden expressar-se a través de la pintura. La realitat que ell deconstrueix revela el seu interior i reconstrueix així la seva veritat.

Bona part dels crítics més importants de Catalunya des de 1980 han escrit sobre l'obra de Guerrero. L'artista ha realitzat innombrables exposicions en galeries i museus tant d'Espanya com d'altres països europeus i dels Estats Units. La seva obra es pot veure en nombroses col·leccions públiques i privades.

Llevantada!!, 2016

150 x 150 cm
Pintura a l'oli

Aigua de mar, 2016

150 x 150 cm
Pintura a l'oli

Despertar els clàssics

20 obres essencials

i 100 anys de lectura pública

La vida i la mort de Jordi Fraginals (1912)

de Josep Pous i Pagès

Foto: Alicia Bramón

M. Àngels Bosch

M. Àngels Bosch Castelló neix a Figueres el 3 de juliol de 1945. Fa el batxillerat a l’Institut Ramon Muntaner de Figueres. El 1960, es trasllada a Barcelona per estudiar Filosofia i Lletres (Secció Filosofia). És doctora en Filologia Catalana amb la tesi *J. Pous i Pagès. Antiindustrialisme i valors gentry*.

El 1968 es casa amb el físic Albert Bramon, catedràtic de Mecànica Quàntica de la UAB, amb qui té dues filles, Elvira i Àlicia. El 1971, se’n va amb la família a Roma i s’hi queda tres anys durant els quals es dedica a la filologia catalana. Té una llarga experiència pedagògica: professora de dicció de l’Institut del Teatre; professora de llengua catalana de l’ICE de la UB i professora del Departament de Llengua Catalana i Literatura de l’Institut Menéndez y Pelayo. Ha treballat en l’ensenyament a distància des de l’Institut Obert de Catalunya. És autora de diverses guies didàctiques en línia com ara el curs per Internet, *Millora el teu català*.

Ha publicat els seus treballs de literatura a diverses revistes i diaris com ara *El Contemporani*, *Serra d’Or*, *Revista de Girona*, *Avui*, *Empordà* i *La Vanguardia*.

És autora dels llibres: *Iniciació a la història de la literatura catalana* (1985), *Síntesi d’Història de la Filosofia* (1990), de la biografia *Josep Pous i Pagès. Vida i obra* (1997). El 2002, va tenir cura de l’edició i de l’estudi preliminar de: *Josep Pous i Pagès. Memòries d’exili 1939-1940*; de la novel·la *Revolta*; de les proses poètiques *De la pau i del combat* i de *Per Catalunya*, recull dels discursos i conferències de Pous i Pagès durant la Guerra Civil (2022).

Actualment, alterna la creació de la pàgina web, *Pous i Pagès i el seu temps* amb l’escritura de la novel·la *Taronja amb sucre*, continuació de la trilogia *Camí entre vinyes i La casa de les dunes*.

J. Pous i Pagès: *La secreta fascinació del voler morir*

La vida i la mort d’en Jordi Fraginals és la història d’un home que va voler fer-se el seu propi destí. Pous crea un *alter ego* que fuig una nit a l’atzar dels camins incapàc de suportar els obstacles que l’impedeixen de fer el que vol.

En aquesta novel·la trobem el subjecte com a centre de dubtes i reformulacions íntimes del propi autor. Quan Pous i Pagès l’escrivia, arranca d’un primer pensament: l’essèr

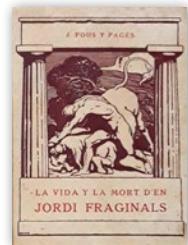
és voluntat en un continu esdevenir, que Pous interpreta com la història de la vida de l’home i on el suïcidi d’en Jordi revela la secreta fascinació del voler morir.

El 1909, l’autor comença la redacció de la novel·la coincidint amb la Setmana Tràgica. La revolta del mes de juliol a Barcelona marca el tombant cap a uns canvis que la novel·la rural *La vida i la mort d’en Jordi Fraginals* confirma en els dos aspectes més significatius: desapareix la reivindicació social, que es

transforma en voluntarisme personal. L’activitat d’en Jordi és el comerç agrícola com a alternativa del món exclusivament pairal. Quan redacta aquesta novel·la, entre 1909 i 1911, els valors culturals d’aquesta història revelen que la Catalunya industrial conservava un caràcter rural.

M. Àngels Bosch va morir pocs dies després de lliurar-nos el text que havia redactat sobre *La vida i la mort d’en Jordi Fraginals*, l’obra de Pous i Pagès, l’autor al qual ella havia dedicat tants anys de la seva vida. Serveixin aquestes breus ratlles com un petit homenatge a la seva tasca d’estudiosa, novel·lista i professora; i d’enamorada del paisatge i les gents de l’Empordà.

Despertar els clàssics

20 obres essencials

i 100 anys de lectura pública

La vida i la mort de Jordi Fraginals (1912)

de Josep Pous i Pagès

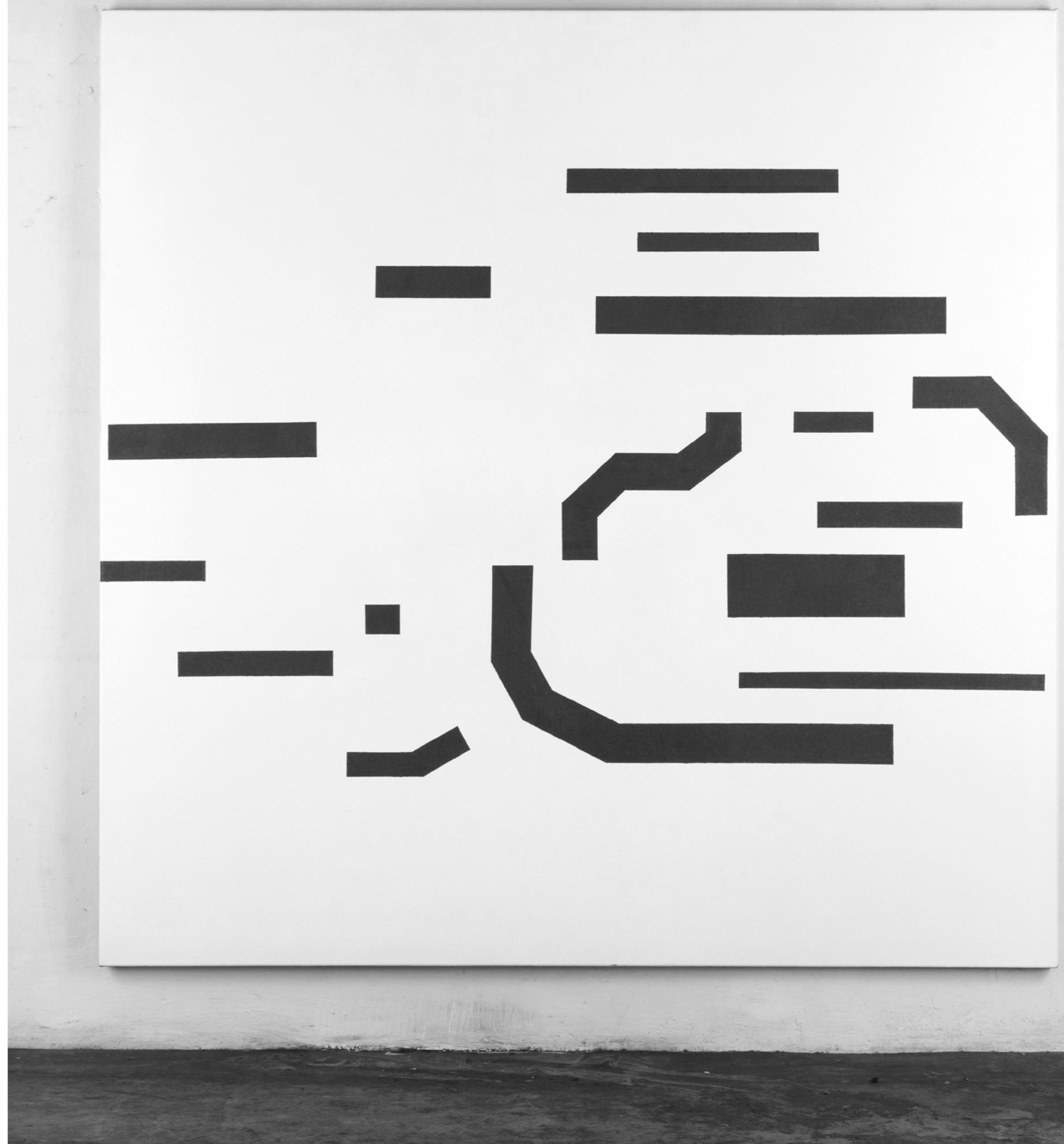
Foto: autoretrat

Jordi Martoranno

Llicenciat a la Facultat de Belles Arts per la Universitat de Barcelona, ha fet diverses residències artístiques a París, Toulouse, Ustka i Nova York.

El 2019 guanya el premi nacional de pintura de la Fundació Vila Casas a Barcelona, al mateix temps el Centre d'Art Contemporani de Girona li concedeix la beca de residència pel projecte *marques d'aigua-empremta de fusta*. Anteriorment, guanya el concurs de les exposicions viatgeres de la Diputació de Girona amb el projecte expositiu *Formes en correspondència* que va ser itinerant per tota la província de Girona. En la dècada del 2000 guanya el premi de pintura Honda Greens (Art Situations) de la Garriga, així com la Beca Kreas de l'Ajuntament de Girona de manera individual i posteriorment, de manera col·lectiva, pel projecte Incerta Via. Conjuntament amb Adrià Puntí se li concedeix la Beca d'Arts Plàstiques de la Generalitat de Catalunya per l'obra *La curvatura dels vèrtexs*. Ha exposat de manera individual i col·lectiva a Barcelona, Madrid, París, Namur i Bilbao entre d'altres.

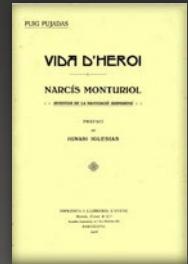
En els darrers anys, els treballs de Jordi Martoranno han anat evolucionant cap a una simplificació de recursos deixant enrere la gestualitat, les formes orgàniques i l'aspecte més matèric de l'obra, per centrar-se en la recerca d'un treball més essencial i asèptic, de manera que l'obra interacció i ompli de significats els espais que ocupa i acabi parlant de silencis cada cop més intensos posant èmfasi a la voluntat de buit a través de la mirada.

Sense títol, 2022

180 x 180 cm

Gesso i acrílic sobre arpillera

Despertar els clàssics

20 obres essencials

i 100 anys de lectura pública

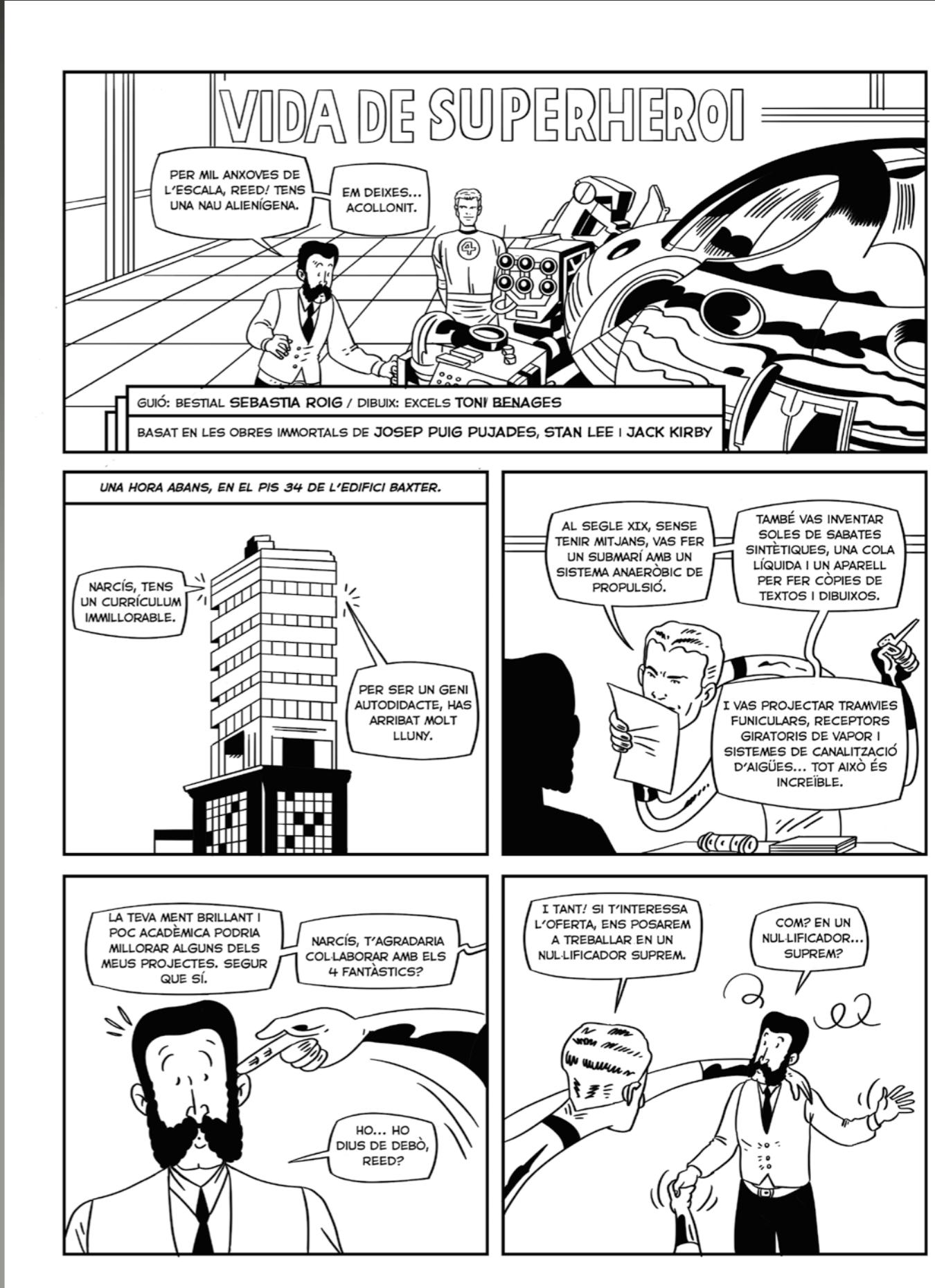
Vida d'heroi. Narcís Monturiol (1918)
de Josep Puig Pujades

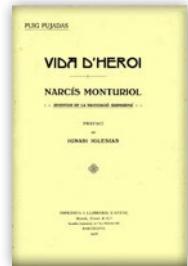

Sebastià Roig i Toni Benages

Sebastià Roig és el guionista dels àlbums *Narcís Monturiol i les pedres de l'infern*, *Les extraordinàries aventures de Francesc Pujols i El cercle de Loplop*. Des del 2016, escriu la sèrie *Hora Zero* a la revista *Petit Sàpiens*.

Toni Benages Gallard (Barcelona, 1970) ha dibuixat els àlbums *La joia de viure* i *Llibre de cavalleries*, amb guió de Julià Guillamón; *Total Wars* i *Las manos en los bolsillos*, amb guió de Pablo Herranz; i *Narcís Monturiol i les pedres de l'infern*, *Les extraordinàries aventures de Francesc Pujols i El cercle de Loplop*, amb guió de Sebastià Roig. Ha intentat l'àlbum *The long and winding road*, de Rubén Pellejero i Christopher, i ha fet còmics a les revistes *Scifiworld* i *Petit Sàpiens*.

Despertar els clàssics
20 obres essencials
i 100 anys de lectura pública

Vida d'heroi. Narcís Monturiol (1918)
de Josep Puig Pujades

Foto: Max Wyse

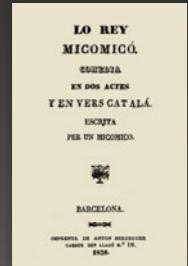
Juliette Murphy

És una hora qualsevol del dia o de la nit d'un dia rutinari quan jo no sé per què, però és cert que ja estic atenta, disposada en expectació, en un estat d'anticipació oculta en què sembla molt poc interessada. Encara que el meu nivell d'interès és absolut ,m'arriba un impuls definitiu, com una instantània de «fotomatón» i és en aquest mateix instant de recepció que m'emocioño ansiosa que tant anhel i compromís es vegi amb prou força i contundència i entreveig com ajustar i com posar, procedir, treure i resoldre tot a fons fins que estigui a punt per revelar-se tal qual és com una prolongada i gojosa exhalació després d'un llarg viatge.

El gran gavany de Narcís Monturiol, 2022
260 x 260 x 50 cm
Tela, feltre, metall reciclat, fil, paper

Despertar els clàssics
20 obres essencials
i 100 anys de lectura pública

Lo rei Micomicó (1838)
d'Abdó Terrades

Foto: Antonia Gázquez

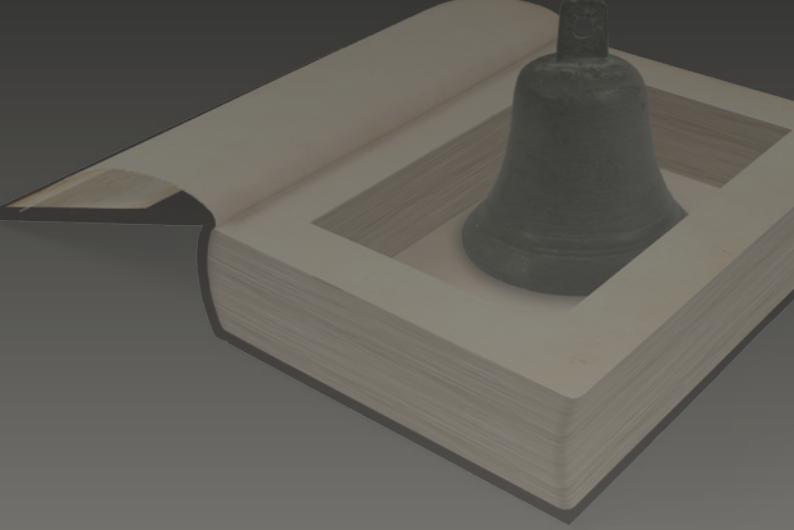
Àngel Burgas

Soc dels que sempre torno als clàssics. Malgrat que el món que es descriu en obres generades fa centenars d'anys no té res a veure amb el nostre, les emocions, els anhels i els dubtes morals són similars. De la lectura (i relectura) dels clàssics n'he tret unes constants que faig servir per a les meves novel·les, com ara la idea d'un innocent davant d'un repte o la presència d'acompanyants que ajuden l'innocent a avançar dins d'un ambient que li és aliè.

Vaig descobrir *Lo rei Micomicó* quan Taller de Teatre de Figueres va muntar l'obra l'any 1984 i em van oferir un paper: el de músic. Quina bogeria era allò que va escriure Abdó Terrades? Érem una bona colla de joves «teatrerus» que actuàvem en aquella funció i tots ens fèiem la mateixa pregunta: què dimonis representava aquella mena de comèdia eixelabrada i surrealista, on els protagonistes eren uns pobres pagesos mig sonats (a qui no costava gens identificar amb personatges d'*El Quixot*) en una Figueres rural, inculta i farcida d'analfabets,

ignorants i supersticiosos? Com s'adeia tot allò amb el que acostumàvem a aplaudir als escenaris?

L'actriu que interpretava la Justa era l'enyorada Helena Cusí. El seu personatge em tenia fascinat. Era una ruca? Era més llesta que la fam? Creia (o feia veure que creia) que el món de misèria en el que vivien es podia transformar si «es passava» per les mans de l'encanteri? Ella i el seu marit complien a la perfecció amb el seu paper de titelles en una sàtira antimonàrquica escrita per un republicà.

L'obra en dos actes fa riure. Malgrat el llenguatge barroer, la situació esdevé un mirall en el qual, encara avui, la societat s'hi pot reconèixer: per què ens fascina el poder, el luxe, la fastuositat buida? Per què la riquesa ens transmet la idea de felicitat? De 1838 fins ara només hi ha una certesa: té formes i formats diferents, però Micomiconia existeix i una bona part de la societat aspira a «ser passada» per la seva absurda idiosincràcia.

Despertar els clàssics

20 obres essencials

i 100 anys de lectura pública

Lo rei Micomicó (1838)

d'Abdó Terrades

Foto: Buenjavier

Juan Cardosa

Juan Cardosa y el monstruo mutante de Tristan Tzara

El collage no és possible sense mitjans de reproducció mecànica, ja que se'n nodreix per generar noves imatges que són molt més que la suma de les parts. Tal com deien els surrealistes: «L'atzarosa trobada entre una màquina de cosir i un paraigua sobre una taula d'autòpsies». El fet de treballar amb imatges preexistents li confereix la facultat, com al doctor Frankenstein, de donar vida a després utilitzades. Aquesta segona vida, mai no serà com l'anterior, hi haurà alguna cosa falsa, però justament d'aquest artifici en sorgeixen noves lectures, no exemptes d'una certa necrofilia visual. Potser per això als amants del collage els agrada treballar amb imatges pretèrites, revistes antigues, velles publicitats i il·lustracions anacròniques.

A l'obra de Juan Cardosa hi ha totes aquestes capes de lectura i tota aquesta història grotesca, paral·lela a l'art seriós. Hi ha molt de tot això, però encara hi ha més cosa. Cardosa no entén el collage com un fi, sinó, simplement, com una eina expressiva que l'ajuda a construir allò que millor sap fer, un híbrid entre la poesia visual i l'humor gràfic. És aquí on el seu potencial és més evident. Parlant amb ell, sempre sorprèn la rapidesa mental per trobar una nota còmica en qualsevol frase i a qualsevol situació. Aquest enginy, a cavall de Joan Brossa i Saul Steinberg, fa que qualsevol material que passa per les seves mans adquereixi una dimensió subtil i alhora esperpèntica. L'obra de Cardosa ens mostra, a mode de diari, els impactes visuals rebuts, records que han quedat estratificats a la seva retina i ens submergeix en el seu peculiar món oníric, on l'ordre s'esfondra per donar pas a una desfilada de personatges

i situacions que farien les delícies de Tristan Tzara però també de Mary Shelley. Monstres de paper creats per capes d'imatges superposades i de flaixos d'enginy sense destilar, en brut. Esperpents amb una mica de Godzillas de joguina i un punt d'origamis descastats. El resultat és directe, de vegades fins i tot aspre, però sempre capaç d'arrencar un somriure i deixar-nos amb el dubte d'en quin punt acaba l'acudit i en quin punt comença l'obra gràfica.

Oscar Guayabero, paradissenyador

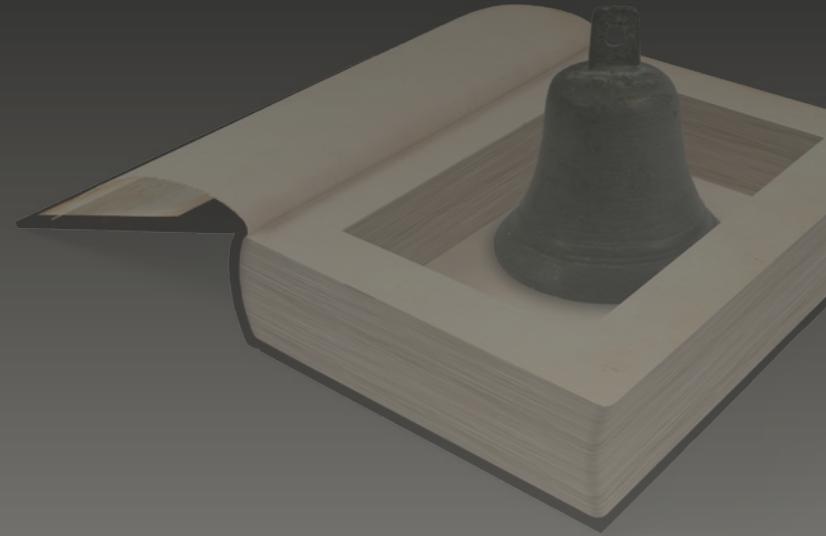
Els 3 reis micos de Confuci, 2022

3 peces de 50 x 70 cm

Collage

Despertar els clàssics
20 obres essencials
i 100 anys de lectura pública

Encara no sé com sóc (1970)
de M. dels Àngels Vayreda

La construcció del nostre ésser en el món és un *work in progress* que mai no s'acaba del tot. I aquesta necessitat de pensar-nos i repensar-nos contínuament per arribar a descobrir la pròpia essència és un procés que ens acompanya durant tota la nostra vida.

Perquè no resulta fàcil arribar a una coneixença íntima, completa, de nosaltres mateixos. Sovint som reticents a acceptar les peces que

no lliguen en el relat que ens hem construït sobre la nostra pròpia existència. Ens desconcerta descobrir-nos actuant, pensant, sentint d'una manera diferent a com esperàvem i hem de fer un esforç per acceptar-nos com el que som, éssers a mig coure, imperfectes, incoherents, que miren de sobreviure.

M. dels Àngels Vayreda entén molt bé què significa construir-se dia a dia, fer

i refer el camí de la pròpia identitat, descobrir que hi ha certeses que no ho són i anhels que mai no hauríem dit que sentiríem, que tenim una textura canviant, fluïda, emmotllada per les circumstàncies que ens toca viure, mai no acabada; i que això ens pot fer exclamar, com a Teresa, la protagonista d'aquesta història viscuda en temps convulsos, «*Encara no sé com sóc!*».

Foto: Abdó Jordà

M. Mercè Cuartiella

Lectora, escriptora, editora, professora de tècniques d'escriptura o una barreja de tot plegat, escriu per entendre el món, que sovint em sembla incomprendible, i em passaria el dia llegint. Fa més de trenta anys que visc a l'Empordà i, ara com ara, no m'imagino a cap altre lloc.

Despertar els clàssics

20 obres essencials
i 100 anys de lectura pública

Encara no sé com sóc (1970)
de M. dels Àngels Vayreda

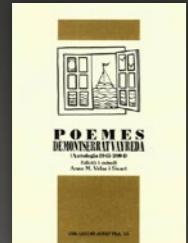
Mim Junca

L'últim que he entès, o, per ser més exactes, l'últim que he sentit a dir, sobre el que faig és que si es volgués saber a què es dediquen les figures, personatges o ninots que dibuixo, no se'n trauria mai l'aigua clara i, amb tota probabilitat, al màxim que s'arribaria és a la conclusió que a no res no es dediquen, cosa que és prou ajustada a ves a saber què (parlar, aquí, de la realitat seria excessiu). Si ho dic és perquè no tinc una idea millor per definir una trajectòria que intueixo erràtica, i que, si més no, al dir això sembla que tot es trobi al voltant d'una mateixa... buidor. Si ho dic és, també, perquè estic atrapat en una retòrica que necessita rebolcar-se en un lloc sabut a l'espera d'un cop de sort que il·lumini tanta dispersió. I si ho dic, encara, «que a no res no es dediquen» és pel conflicte que genera en relació a la peça que presento després de llegir la novel·la *Encara no sé com soc* de M. dels Àngels Vayreda, que he decidit il·lustrar. El que he fet és treure els personatges de la seva vida feta de paraules i esbossar-los a còpia de taques que funcionen com coses (cares, mans, robes...) i que no paren de fer les coses que passen a dins del llibre. Sí, fan coses, es dediquen a fer les mil coses que viuen, o aquest és el somni, encara que no sàpiga com són.

Sense títol, 2022

Fulls de 21 x 14,8 cm
Aquarel·la sobre paper

Despertar els clàssics
20 obres essencials
i 100 anys de lectura pública

Obra poètica
de Montserrat Vayreda (1924-2006)

Carme Pagès

Carme Pagès (Figueres, 1948) és llicenciada en Filologia Catalana. Ha fet de correctora i de professora de llengua catalana. La seva formació recorre àmbits diversos: didàctica, correcció de textos, poesia, història catalana, comptabilitat... És en la poesia i en l'assaig literari que troba la seva via d'exteriorització més intensa. En paraules de l'autora: «Estimo la veritat, que considero virtut imprescindible per viure noblement i amb el grau de pau que ens pot facilitar la nostra consciència, atès que la veritat ve sola a trobar-nos, talment com passa en l'amor, en l'amistat, en la malaltia, en la mort... La poesia sol ser una veritat íntima que aflora des del silenci, sovint, amagada rere símbols i metàfores.» Ha estat guardonada en diferents ocasions pel seu treball poètic.

Té publicats en poesia: *L'agulla del destí* (Ed. Brau, 2011), *Al·legorismes profans* (Ed. Emboscall, 2017). En assaig: *Renada-Laura Portet: la seva essència* (Ed. Emboscall, 2017) i *El solatge clàssic en la poesia de M. Àngels Anglada*, amb il·lustracions de Júlia Serra Coll (Ed. Brau, 2020). En literatura infantil: *Vols jugar...* amb il·lustracions d'Aroa Serra Vilà. També ha traduït del castellà al català: *La tragèdia del comte Ponç V d'Empúries i el declivi del castell de Quermançó*, de José Mañoso Flores (Ed. Oliveras, 2020); *Malgaulí, la mort d'un comtat*, de José Mañoso Flores (Ed. Oliveras, 2021). En Antologies: de Vicenç Altaíó i Josep M. Sala-Valldaura, *Mig segle de poesia catalana (del maig del 68 al 2018)* (Ed. Proa, 2018) i en l'antologia del haiku modern i contemporani a cura de Sam Abrams, *Llum a les golfes* (Viena Edicions, 2018).

Lletres de vida

No us podria dir quan vaig conèixer Montserrat Vayreda i Trullol, perquè sempre la vaig considerar com un element constituent de Figueres, la nostra ciutat. Ella, juntament amb el grup que Carles Fages de Climent va optar per anomenar Les Cariàties, molt probablement, pel suport artístic que li manifestaven aquestes fidels seguidores, tot paragonant les *kórai*, nenes o verges que, a manera de columnes, sostenien amb el seu cap l'estructura de la coberta a l'entrada del temple dedicat a Ercitèon, mitològicament considerat el primer rei d'Atenes.

Recordo que Montserrat Vayreda formava part del color de la ciutat de Figueres. Els seus poemes accessibles i populars s'unien en estreta simbiosi al seu mapa humà: els sentiments que l'alteraven (alegria/tristesa), la natura, els amics, la fe, l'esperança, els infants, l'estima per la terra, el paisatge que l'envolta, la gent amb els seus errors i les seves follies... Tots eren integrats en les seves entranyes com a elements substancials de nodriment. Vegem-ho en aquest fragment del poema «La meva terra» (*Irisacions*. Ed.

Llibres del Segle, 2001): *Terra d'hommes que l'estimen,/ que la sembren amb orgull/ i n'arrenquen les espines./ Terra d'enyoraments,/ dels errors i les follies./ Oh terra meva; terra d'amor.*

L'anhel d'accedir a la personalitat vayrediana, segurament, ens farà repassar, o potser esboçinar en fragments, alguns passatges de la seva obra per aconseguir descobrir la versió més pura del seu jo poètic.

En revisar-la, hi he trobat una ploma blanca, sincera, transparent i un corpus literari que ha esdevingut font de paraules que ajuden a intuir el misteri del seu pensament convertit en art.

Permeteu-me que gosi presentar-vos-la en aquest poema, escrit amb humils heptasil·labs, on, abrigats pels versos, apareixen alguns títols de les seves obres, tals com: *Entre el temps i l'eternitat* (1955), *Oferena de Nadal* (1965), *Un color per cada amic* (1977), *Afirmo l'esperança* (1980), *Els pobles de l'Empordà* (1984-89)...

Feixos de versos alats
irisen sa blanca testa.
Resplendors de l'Empordà
enllumenen ses ninetes,
que copsen en clau d'amor
els paratges de sa terra.

Avança amb sols a la mà,
dictats a sa ploma blanca.
I els tenyeix amb colors,
un per cada amic que estampa.

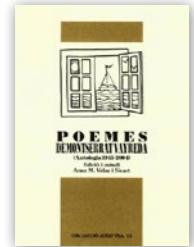
Fa ofrena per Nadal
refermant-se en l'esperança...
Canta versos per a infants
i als més grans desnua l'ànima.

I per dibuixar la gent,
aquella que és nostrada,
teixeix amb fils policroms
la més refinada prosa.

Alça lletres contra el vent
esgrimint els millors versos
i creu en l'eternitat
que, enginyosa, compagina
amb un Déu de l'Univers
i amb poemes que edifica.

Montserrat Vayreda i Trullol
és al si de la cadència
encarnada en cada mot,
que en difon tota l'essència.

«Lletres de vida», C. Pagès
(*L'agulla del destí*, Ed. Brau, 2011, Figueres)

Despertar els clàssics

20 obres essencials
i 100 anys de lectura pública

Obra poètica

de Montserrat Vayreda (1924-2006)

Mutter, 2022

50 x 30 x 25 cm

Argila amb xamota cuita a baixa temperatura presentada amb natura viva

Berta Blanca T. Ivanow

La meva pràctica artística és un diàleg íntim amb les meves arrels i els meus ancestres per trobar el vincle amb la terra, el cos i el món immaterial. Per mi el cos és el vehicle físic, que té la possibilitat d'adaptar-se, transmutar, elevar-se i esvair-se. Transcendir i acariciar la quinta essència; el que és impalpable però present dins nostre i l'univers sencer. L'ànima mundi, la consciència universal. Els minerals i les roques que molc per crear esmalts, tenen memòria. El fang soterrat durant milers d'anys forma part de la nostra història. Les cendres, aquell últim sospir de materialitat, són vestigi de vida. Tots aquests materials orgànics es conjuguen i s'entrellacen de forma ritualista, per transmutar i narrar noves històries.

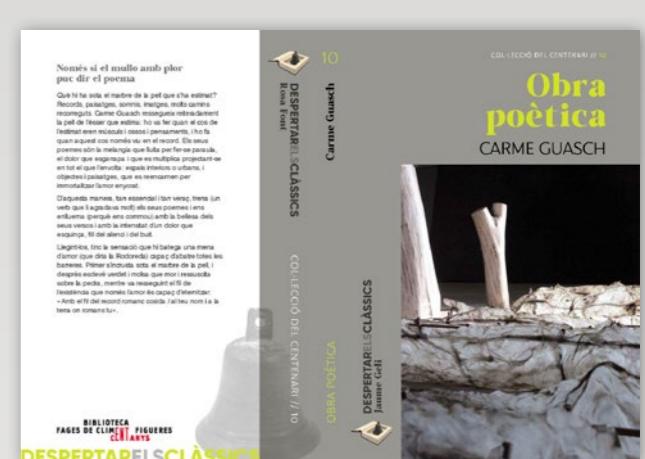
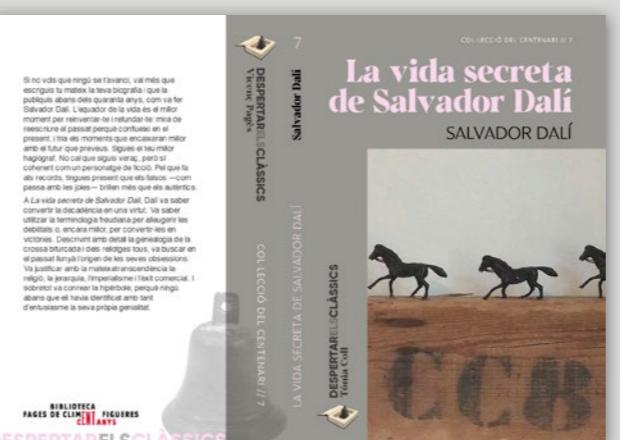
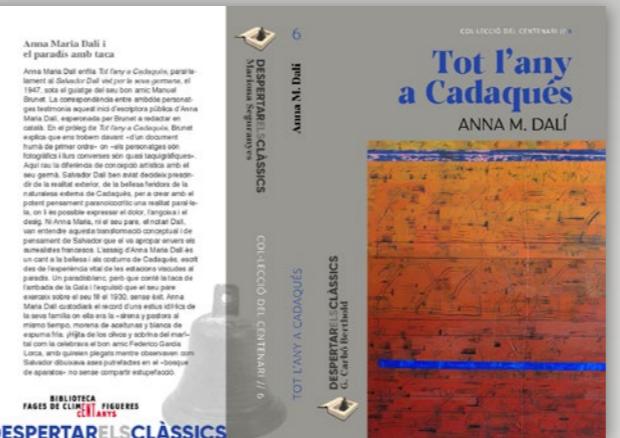
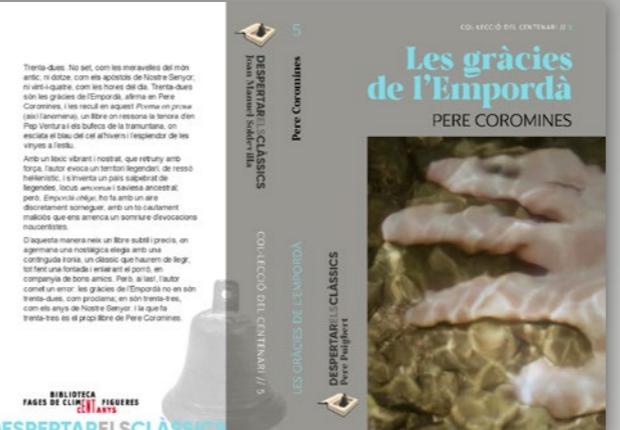
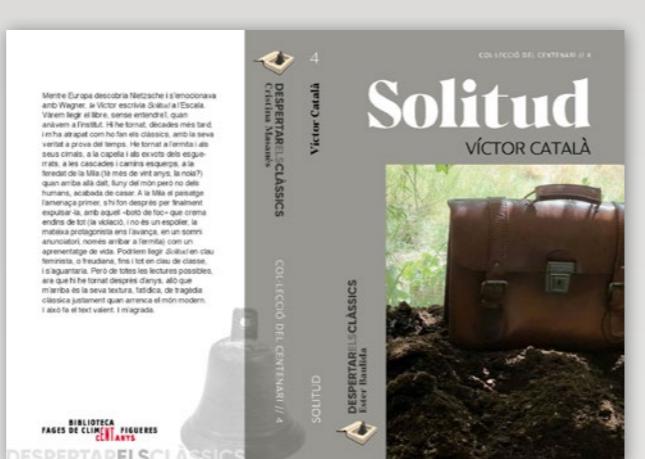
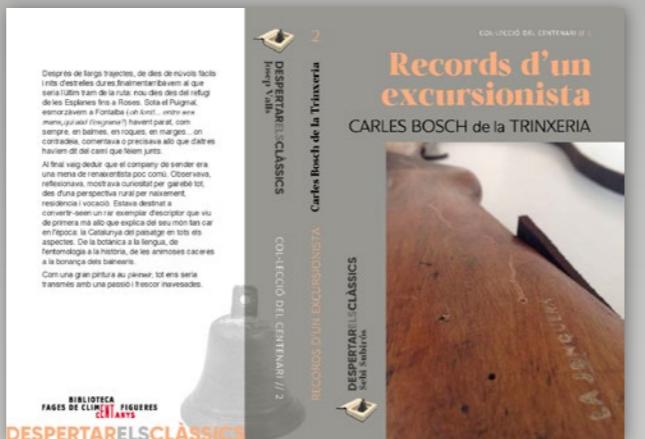

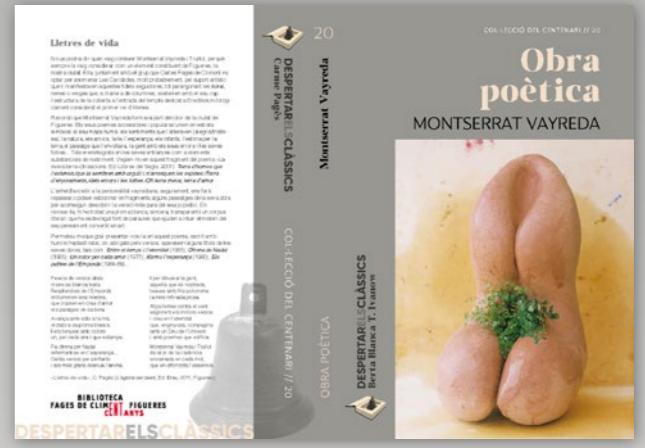
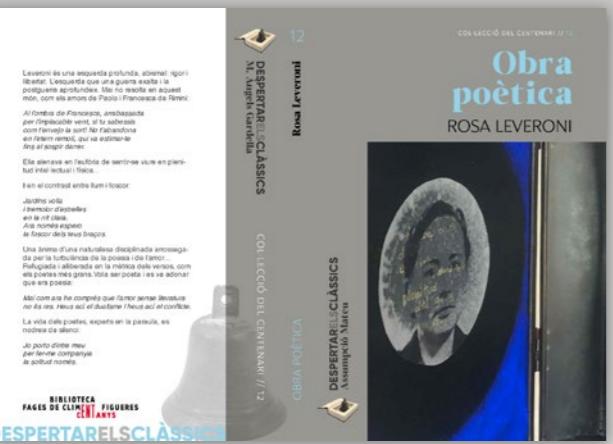
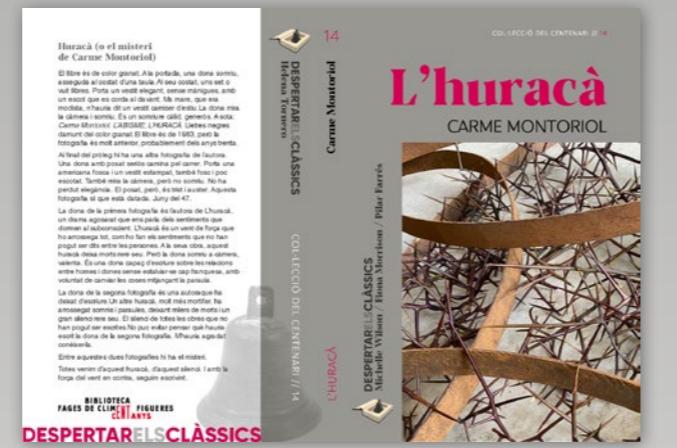
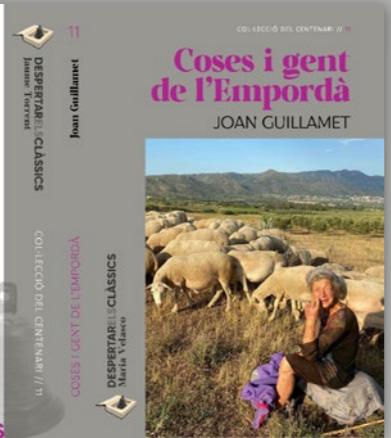
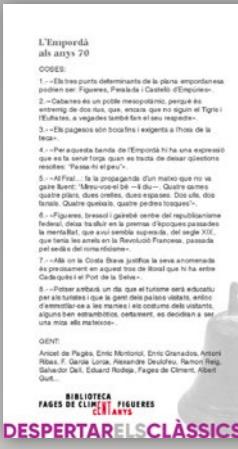

foto: Anna Piris

Abdón Jordà

Encara no sé què vull ser
a la vida, de moment, faig
de dissenyador.

ENGLISH TRANSLATION

**Awakening the Classics.
20 Essential Works and 100 Years of Public Reading**

Awakening the Classics. 20 Essential Works and 100 Years of Public Reading

ENGLISH

Alfons Martínez i Puig
Councillor responsible for Culture and Tourism, Figueres Town Council

Josep M. Bernils i Vozmediano
Councillor responsible for Culture and Historical Memory, Alt Empordà County Council

This year, the Fages de Climent library commemorates its first 100 years of existence. That in itself is a success, and even more so when the prospects for the future are as good as they are at the moment. Offering "Empordoneses" the chance to join in the celebration of this first century of public reading in Figueres was evocative, opportune and highly attractive.

Jorge Luís Borges – a librarian between 1937 and 1945 and director of the National Library of Argentina from 1955 to 1974 – said that he always imagined heaven as a kind of library. It is a poetic perception, with a view of libraries that transports us to the cultural imagination: literature, reading, study, value of the collective, inclusion, access to information and so on. Libraries have basic elements in their activity forming a basis for the intellectual development of the public, as a public service with collective responsibility.

The raw material of libraries is provided by books, among other things. For this reason, this year, we can see how the curators, Pilar Farrés and M. Mercè Cuartiella, have been able to construct the discourse of the 13th "Empordoneses" exhibition by cleverly and skilfully mixing literature and the visual arts. In this way they not only provide us with a different view of the library, they also show us an essential mix of culture and all kinds of artistic expression.

The Figueres poet Carles Fages de Climent, whose name has been given to the facility since 1969, described it as "a library with the welcome of a chapel". He was referring to the previous site, in Carrer Ample, but a library certainly should have a point of intimacy when it comes to transmitting culture, as it penetrates each user individually and with very different intensities.

The centenary of the Figueres library has allowed the artists and writers taking part in "Empordoneses" to create a story whose inspiration allows us to discover an aspect of their personality that will reach all of us, arousing very different feelings and emotions, just like any book we might pick up.

Once again, we must value the initiative of this group when it comes to publicising our art and artists, making use, as usual, of an innovative formula or, rather an approach that is different from conventional forms of exhibition. In addition, in this case, they are making the most of the anniversary of a space which became the focus for cultural dissemination in the town of Figueres and a large part of the county of Alt Empordà.

The Empordoneses group and the artists and writers who have helped put on this year's exhibition, immortalised in this catalogue, must be recognised for the cleverness of this unusual visual and literary approach, which all visitors will interpret depending on their personal view suggested by the creative exhibits. From that chapel welcome with which Fages de Climent classified the library...

.....

Eduard Bech Vila
Director
Empordà Museum

The 13th "Empordoneses" project is a collective exhibition bringing together about 60 names linked to artistic and literary creativity in Empordà to mark the centenary of the public reading service in Figueres.

The exhibition "Awakening the Classics. 20 Essential Works and 100 Years of Public Reading" is a chance to see artistic creations – many of them brand new – and literary texts by contemporary authors relating to 20 key works of Empordà literature. A three-way game offering a multifaceted view of local creativity."

At the Empordà Museum we firmly believe in synergies between artistic disciplines and we are committed to promoting them. And, as it does every year, "Empordoneses" has surprised us by diving deep into a subject – this year classic Empordà literature – from a creative point of view.

Finally, I must not forget to thank everyone who has made the project possible for their involvement: from the curators and the set-up, conservation and restoration teams to the education service and the museum's own staff, as well as the people who have contributed their artistic creations. Once again this year, thanks, all of you.

EMPORDONESES IN THE LIBRARY

Nati Vilanova i Teixidor
Director of the Fages de Climent library in Figueres

It is a delight that "Empordoneses", this interdisciplinary artistic exhibition dreamed up by Pilar Farrés, and which this year is being held for the 13th time, should have put the centenary of the People's Library of Figueres at the heart of the 2022 event.

Specifically, 20 artists have been inspired by 20 important literary works of Empordà literature. These 20 works have at the same time been interpreted by 20 current authors from the Figueres and Empordà literary scene via texts that complement the exhibition.

Curiously, some of the titles chosen already appeared in the catalogue of acquisitions of 1922 when the library was opened, such as the work by Josep Pous i Pagès. Others have been handed over by the authors themselves. This would be the case with books by Josep Puig Pujades, Alexandre Deulofeu, Carles Fages de Climent, Carme Guasch, Anna M. Dalí, M. Àngels Anglada, Montserrat Vayreda, and Joan Guillamet. The library preserves part of the literary legacy of all these writers. Finally, some of these books have recently arrived in new editions because they continue to be current, relevant and interesting.

The "Empordoneses" initiative is deserved recognition of the library's most highly prized and specific asset: the local collection.

It is worth pointing out that the library's local collection began at more or less the same time as the Biblioteca Popular de Figueres was set up, 100 years ago now. At the Figueres Town Council meeting of 1916, Figueres Town Council, led by Marià Pujulà, agreed to ask the Mancomunitat de Catalunya (the regional government of the time) for a library to disseminate books and encourage reading among the working and middle classes of Figueres, with a view to democratising society. Their request was granted and the library was opened on 2 July 1922. After a short time, a local board was set up, chaired by the intellectual and republican politician Josep Puig Pujades. That very active board agreed to establish a section of books by Empordà authors.

That section of books on local themes and by local authors has been the apple of the eye of all of our librarians ever since. Adela Riera, director between 1927 and 1952, said then that books about Europe and the world could be found everywhere, but anything written about Empordà had to be in our library. All the professionals who have succeeded her have followed this line. We have looked after this section, preserving it and expanding it as widely as possible.

Congratulations, then, to "Empordoneses", which has once again managed to involve artists from the region and writers who also have links to the library.

Finally, sincere thanks to the curators, the artist Pilar Farrés and M. Mercè Cuartiella, the writer, with whom we have been working since the first of these events and with whom we want to continue establishing synergies that allow us to bring different cultural manifestations closer to our users.

M. Mercè Cuartiella Todolí i Pilar Farrés Coll
Curators

A centenary is always an important anniversary and this year "Empordoneses" wants to join in the celebration of 100 years of Figueres public library.

To make this possible, we have brought together some of the essential titles of Empordà literature. These books form and identify us and they are necessary for us to understand the landscape where we live and to understand ourselves in it. Based on this selection, we have asked a series of visual artists to reinterpret them in another language and, at the same time, we have invited several of our contemporary writers to offer us their personal view.

The result has been tremendously exciting. We have had the chance to bring together a whole series of visual works with an enriching plurality, personal views, re-readings of Empordà classics in different languages and from different angles. At the same time, these works are in dialogue with the texts by the

different contemporary authors, prose writers, essayists and poets who make a whole series of very different approaches for us in line with their own inclinations: emotional, personal, formal, surprising, ironic, empathetic and analytical.

The result is a collective, plural, eclectic exhibition that cuts across boundaries. It is a true kaleidoscope of the countless facets that can be offered to us by our classics if they are looked at carefully from different viewpoints by people approaching them without fear, or prejudices and taking their own views, with a desire to understand and to understand themselves in the works that define us as people of Empordà.

It is not the first time that visual artists have illustrated literary works – Salvador Dalí, Miquel Barceló, Antonio Saura and Marc Chagall, as well as others, have already done so for works like *The Divine Comedy*, *Don Quijote* and even *The Bible* – but our approach is intended to go a little further. With these three core areas of work – classic books, visual art inspired by them and contemporary texts that value them – "Awakening the Classics" is intended to champion the role of libraries which, among other functions, have to preserve a fundamental part of our heritage for future generations. For this reason, it is intended to pay tribute to them in the most appropriate way possible: by making books.

At the exhibition you will find artistic works and texts by 21st-century authors, but also our own Centenary Collection, an installation with the representation of the volumes, a fictional gathering of the works that form part of our collective imagination and place us in the region. In it, the front cover of each book is illustrated with an artistic piece which is a creative re-reading of it and on the back cover, to establish a literary dialogue, there is one of our modern author's personal views of their predecessor.

Books turned into *objets d'art*, at the centre of an experience twinning the world of art and that of words. This is our way of celebrating 100 years of public reading in Figueres.

M. ÀNGELS ANGLADA (1930-1999)
Les closes (The Fields) (1978)

As soon as I reopened *Les closes* at the first page to plunge back into M. Àngels Anglada's debut work, I found a personal dedication that brings me closer to the author as an "Empordà woman of time". This is a novel combining memory, love for the language and the denunciation of injustice, in this case affecting an innocent woman. It seems to me to be an essential story, both because of the richness of the language and the humanisation of the landscape, described with great precision in a poetic language that demonstrates the importance for the author of the natural world around her and offers us almost

Awakening the Classics. 20 Essential Works and 100 Years of Public Reading

ENGLISH

hypnotic images of pathetic fallacy. I am fascinated by the way she presents the Empordà landscape, a legacy running throughout her work which appears mythified in this novel and which, like "a slow-growing ivy can entangle the body". Meanwhile, her ability to narrate events is impressive as she combines the story of the great-granddaughter and the testimony of some other characters with the documentary coldness of the leading character's trial, the recreation of the Carlist wars, and the depth of her main characters. Finally, the world of *Les closes* is a landscape of initiation, death and rebirth in a life cycle that subtly touches me and which I feel close to.

NÚRIA ESPONELLÀ

My professional life is divided between teaching and writing. I write to discover and understand what is around me and what I am. I have always been interested in a deep study of the human spirit and that has allowed me to meet many interesting people and find excuses to travel, even in quite unfavourable situations.

I started in poetry very young and I have published three collections of poems, one of them with a foreword by Miquel Martí i Pol (*La mirada de la Gavina*, Viena Edicions). Since my first novel, *Gran Cafè* (1998), I have published more than ten titles, including *El mateix vell amor* (City of Badalona Award, 2000), *La travessia* (IV Columna Award, 2005), *Sunitha: Història d'una nena apadrinada, Rere els murs* (Nèstor Luján award for novels 2009, translated into Spanish, Norwegian and Italian), *La filla de la neu*, a story inspired by the construction of the Núria rack and pinion railway, and *Ànima de tramuntana* (Prudenci Bertrana Award 2020).

I have also written books of short stories and a novel inspired by the television series *Temps de silenci*. In the last 20 years, I have worked with various media (*La Vanguardia*, *El Punt Avui*, *Hora Nova*, *Catalunya Ràdio*, *RAC1*, *Tarragona Ràdio*, *Ràdio Vilafant*). What I like best is the radio, which has given me the chance to speak publicly about what interests me and to be connected with people from all backgrounds.

LISA BOS

In my work, light, colour and volume contribute to a unitary conception of the surface of a picture. The figures and the background are transformed into coloured marks and shadows. The form is interpreted in its space-time context; its instant of light and vision.

CARLES BOSCH DE LA TRINXERIA (1831-1897)
Records d'un excursionista (Memories of a Hiker) (1887)

After long journeys, days of easy clouds and nights of hard stars, we finally reached what was to be the last stretch of the route: nine days from Les Esplanes to Roses. Below Puigmal, we had breakfast at Fontalba (oh, fountain!... who would

separate you this way, with your hands?) having stopped, as always, in rock shelters, rocks, margins... where I contradicted, commented on or qualified what others had said about the path we were walking together.

In the end, I deduced that my walking companion was a rare kind of Renaissance man. He observed, reflected and showed curiosity about almost everything, from the rural perspective that was his by birth, residence and inclination. He was destined to become a rare example of a writer experiencing at first hand what he explained about his world, so dear to him at the time: all aspects of the Catalonia of landscape. From botany to language, from entomology to history, from excitement on a hunt to feeling good in a spa.

Like a great *au plein air* painter, everything was to be transmitted with unexpected passion and freshness.

JOSEP VALLS

Josep Valls (Sant Feliu de Pallerols, la Garrotxa, 1944) studied for the priesthood for eight years at the Council Seminary in Girona. When he worked at Motel Empordà, he met and had dealings with Josep Pla, and this launched him into the literary world.

To date, he has published 22 books on subjects as diverse as good food, travel, biography and autobiography, painting and sculpture and public commerce, as well as novels, interviews, and histories of places including his home village and Figueres. He has won literary prizes, including the Just M. Casero award, the Pin i Soler in Tarragona, the Recull in Blanes and the Marià Vayreda in Olot.

He has written hundreds of articles and columns, working for publications like *Diari de Barcelona*, *Presència*, *L'Empordà Federal*, *Girona Gastronòmica*, *Set Dies*, *Hora Nova*, *Revista de Girona*, *Setmanari Empordà* and *Les Garrotxes*. He has been working regularly for the newspaper *El Punt* since 1982, and was a member of the editorial board from the beginning, as well as the first Reader's Ombudsman. Valls is also a patron of the Josep Pla Foundation in Palafrugell.

SEBI SUBIRÓS

My work is closely linked to my professional career as a graphic artist dating back to 1986. Although I have moved from graphic and pictorial work to objects, I consider this influence to be clearly present.

My working process begins with the fascination for a particular object. I accumulate and live with these objects in what I call "necessary coexistence" until the point where the object is sufficiently mine so that I can work with it. Then I develop different works of art until my interest in the object is exhausted. My exhibitions are therefore closed and thematic. I am used to working based on old objects, not from a perspective of recycling them, but rather as a way of establishing a more intimate nexus with them, on both my own and the spectator's behalf, while creating historical distance between the work and the author.

MANUEL BRUNET (1889-1956)
El meravellos desembarcament dels grecs a Empúries
(The Wonderful Disembarkation of the Greeks at Empúries) (1925)

An emporium of richness, novelties and temptations...

Praising a territory, making it myth or turning it into an idealised concept, is an exercise that has often been based on the relationship between this region and a particular civilisation or culture that arrived there. The claim is that this culture has defined the subsequent idiosyncrasies of the territory's most genuine inhabitants.

In the case of Empordà, the *Noucentista* movement's exercise of presenting the county as if it were a new Greece became a popular one and can still be detected in many areas.

Fortunately, however, there are other ways of looking at a country, and Manuel Brunet's is an example of this. In love with a land that welcomed him and where he met the woman who became his wife, this journalist born in Vic decided to write *El meravellos desembarcament dels grecs a Empúries*, a delicious book written against the trend. It is based on lyrical realism full of humour and is a long way from the *Noucentista* cult and its search for stereotypes about the Greek influence.

Brunet's is a book based on the devotion he felt for the Empordà landscape. He also attributed his fascination to the group of Phoeceans who arrived at a place which "is an emporium of wealth and novelties and temptations..." This led them to christen it Empúries, a name from which Empordà was later derived.

The book is a little treasure, showing an extraordinary quantity of expressive resources and very rare beauty. It is based on the conviction that "If Empordà were not a paradisical landscape it would not be worth talking about it" became a simple, cordial elegy to the Empordà landscape written in the hope of earning the right to be considered a son of this region, which welcomes permanent visitors as well as being a place that is just passed through.

ENRIC TUBERT CANADA

I was born in Agullana in 1954. I graduated in the History of Art from the UAB and I have spent my life teaching.

I have had the good fortune to live in Girona since 1978 for professional reasons, but I have maintained a lively relationship with my village and Empordà.

I am convinced it is easier to love something you know, and I have managed to achieve a deep knowledge of my village and Empordà, their history and their people, particularly their artists. I am interested in the relationship between art and memory.

Over the last few years, I have had the good fortune to take part in several versions of the cycle "Empordoneses" and this has

been a gift to me, offering me the chance to share plans and interests with people who carry Empordà in their hearts, as I do. That makes me feel privileged.

JORDI GISPERT

Sometimes it is enough to have squeezed a handful of earth in your fist to be fully aware of a landscape. This sandy paste, which is wet with the sweat of the hand and, in the long term, who knows, could perhaps produce worms and rough vegetation, is all we need to recognise ourselves. But despite this, we demand space. We want a little air to circulate around the place where we are, with trees growing there too. We want to make out the distance and the tight line of a horizon. Perhaps that is why painting was invented, so that the infinitesimal nature of humans, which need to be supported on a piece of land, should experience the vertigo of expanding as we were, not a simple shoot, but a massively grown crop. Jordi Gispert has the delightful daring of painting at the same time the earthy, crumbling it in his fingers, and the whole landscape. In other words, humankind in its absolute insignificance and solitude, and the world in its completeness: the one and the infinite.

Eva Vázquez

VÍCTOR CATALÀ (1869-1966)
Solitud (Solitude) (1905)

Just as Europe was discovering Nietzsche and getting excited about Wagner, Víctor – in reality a woman – was writing *Solitud* in L'Escala. When I was at secondary school, we read the book without understanding it. I have returned to it decades later and it has gripped me as the classics do, with its truth that has stood the test of time. I have returned to the hermitage and its summits; to the chapel and the votive offerings of the mutilated; to the waterfalls and winding paths; to the horror of Mila (is the girl any more than 20?) when she gets up there, newly married, and far from the world but not from people. The landscape first threatens Mila, melting and then finally expelling her with that "button of fire" that burns within everything (rape, and that is not a spoiler, she herself gives us that information, in an annuncatory dream, as soon as she reaches the hermitage) and a lesson in life. We could read *Solitud* as a feminist or a Freudian book, or from a class perspective, and it would still stand up. But of all the possible readings now that I have returned to it after many years, what comes through to me is its texture of a fateful classical tragedy just as the modern world is beginning. And that makes it a brave text. And I like it.

CRISTINA MASANÉS

She has never been to Mila's chapel, nor has she lived in L'Escala. But she has lived on the Alt Empordà plain for so many years she has lost count. Despite all the attacks on

the landscape, she still thinks it is a good place to live. She studied philosophy and writes for museums and journals. She is involved in various projects and writes books when she can.

ESTER BAULIDA

In a society where most people have to fit into rigid structures in the work environment, all jobs involve the individual subject compromising with external dictates. Productivity is the driving force and the currency of exchange. Fortunately, some occupations, although they bring a return to contemporaries, offer absolute freedom. This is how I see artistic work. It is a space where there is room for anything you want to include and the sole condition is that the paths of research are infinite and all valid. Art is the freest, most universal, most useful practice. Once I am in my studio, the most interesting thing is fighting to chase and pin down what I am looking for. It is not a journey of self-satisfaction. Quite the contrary. So many attempts lead nowhere and have to be discarded. With all the possible methods, I come to a dead end.

I never stop looking for what I do not find. When I find something close to it, I note it down, but in fact I am not really sure what I am looking for. Also, searching and not finding exhausts me. But something tells me that when I find it, it will be the very best. The motive that makes me start looking is something that calls me from goodness knows where to drag it out of invisibility. I know it is highly probable that it only calls me, and that the rest of the world does not give a fig about what I am looking for or what I find. But I am capable of fighting tooth and nail to get there because I am certain it is essential.

Defending a creative work is very easy if you have already clicked it into place. What someone working with artistic languages is seeking to do is to explain a specific vibration. Things click into place when curiosity and work are on the same wavelength. In the end it is only a question of taking responsibility for a synchrony. I began this practice when I was studying Fine Arts in Barcelona in the 1980s and I continue to believe it.

PERE COROMINES (1870-1939)

Les gràcies de l'Empordà (The Graces of Empordà) (1919)

Thirty-two. Not seven, like the wonders of the ancient world, nor 12, like Our Lord's disciples, nor 24, like the hours in the day. According to Pere Coromines, Empordà has 32 graces and he collects them in this prose poem, as he describes it – a book in which you can hear Pep Ventura's *tenora* and the blowing of the *tramuntana* north wind, dazzled by the blue of the winter sky and the splendour of the vines in summer.

With a vibrant, distinctively Catalan vocabulary that makes a strong impression, the author evokes a legendary region with Hellenistic echoes and invents a country seasoned with legends, *locus amoenus* and ancestral wisdom. But Empordà

oblige, and it does so with a discreetly ironic air, with a cautiously malicious tone that provokes a smile with its *Noucentista* evocations.

The result is a subtle, precise book twinning elegiac nostalgia with contained irony; a classic we should read at a party, in the company of good friends, as we raise the *porró* to drink wine. But, alas, the author is mistaken: there are not 32 graces of Empordà, as he states, there are 33, the same as the number of years Our Lord lived. And the thirty-third is this very book by Pere Coromines.

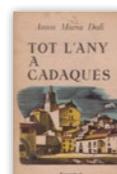
JOAN MANUEL SOLDEVILLA

He is a professor of literature, essayist and novelist who is, before and above anything else, a reader. Soldevilla has lived in Empordà for more than 30 years and he enjoys discovering the country, its people and what has been written about them as much now as he did the very first day.

PERE PUIGBERT

Empordà forms part of my identity, and the majority of works I have created are a poetic approach to the Empordà region and the people living there. I like starting off from the local situation and from my closest surroundings to then evoke something universal.

I began in the audiovisual world as an editor of documentaries and I now divide my time between production and editing projects and working as a teacher at ERAM, the School of Audiovisual and Multimedia Production.

ANNA M. DALÍ (1908-1989)

Tot l'any a Cadaqués (All Year Round in Cadaqués) (1951)

Anna M. Dalí, and paradise with a stain

Anna M. Dalí sat down to write *Tot l'any a Cadaqués* alongside *Salvador Dalí vist per la seva germana* in 1947, under the guidance of her good friend Manuel Brunet. The correspondence between the two of them provides evidence of the beginning of Anna M. Dalí's writing for publication, encouraged by Brunet to write in Catalan. In the prologue to *Tot l'any a Cadaqués*, Brunet states that this is a "human document of the first order" in which "the characters are photographic and their conversations are almost taken down in shorthand". Here lies the difference between her concept of art and her brother's. Salvador Dalí very soon decided to do without external reality – the piercing external natural beauty of Cadaqués – to use the power of his paranoid critical thought to create a parallel reality where he could express pain, anguish and desire. Neither Anna M. nor her father, the notary public Dalí, understood this conceptual transformation of Salvador's thought, which brought him closer to the French surrealists. Anna M. Dalí's essay is a hymn to the beauty and customs of Cadaqués written from the experience of her stays in that particular paradise. A white paradise stained

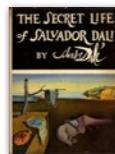
by the arrival of Gala and Dalí's father's unsuccessful attempt to expel his son in 1930. Anna M. Dalí was the custodian of the memory of her family's idyllic summers where she was "at once a mermaid and a shepherdess, brown from olives and white from chilly foam. Daughter of the olive trees and niece of the sea!" as celebrated by her good friend Federico García Lorca. With him, she laughed as they watched Dalí drawing rotting asses in the "forest of apparatus", although not without sharing astonishment.

MARIONA SEGURANYES

A graduate in History of Art (UdG) and holder of a PhD in Humanities (UPF), she took her master's degree in Cultural Heritage Management and postgraduate studies in Strategic Management of Museums and Heritage Centres (UdG and ICRPC). She has been involved in cultural management and research into 20th-century Catalan art, contextualising it at European level including a dialogue with the present. Behind each of her exhibitions is a carefully written publication, which has to express the spirit of the project, and she has published more than 15 books. Her most important works include the *Atles paisatgístic de les terres de Girona* (2010), which she curated; *La mirada persistente* (2013), which led to an exhibition at the Empordà Museum; *Cadaqués, univers d'artistes, de Meifrèn a Dalí* (2018), which is the catalogue explaining the collection of the Cadaqués Museum; *Els Dalí de Figueres* (2018), the book resulting from the exhibition held at the Empordà Museum; and the exhibition *Realisme(s) a Catalunya. Del Picasso clàssic al Dalí surrealista*, promoted by the Catalan Art Museums Network and produced by the Maricel Museum in Sitges, Valls Museum and La Garrotxa Museum (2019-2020). This earned her the Catalan Art Critics' Association curation award in 2019. She studied the figure of the art critic Josep Vallès Rovira, resulting in the book *Josep Vallès entre l'alquímia i l'art*, published by the Institute of Empordà Studies, and she curated the exhibition *Josep Pla i els artistes. De París a Palafrugell 1913-1925* which was held at the Josep Pla Foundation. She is a member of the Board of the Institute of Empordà Studies and vice-chair of the Catalan Art Critics' Association and the Friends of the Dalí Museums. Her concern is to recover and publicise the Catalan and Empordà heritage as part of a worldwide and European dialogue. And she does this from Figueres, travelling wherever she needs to.

G. CARBÓ BERTHOLD

He studied at La Llotja and in the Fine Arts Faculty in Barcelona. Carbó also took two courses at the Mural Painting School in Sant Cugat del Vallès. He made a teaching trip around Europe with the Castellblanch bursary. He won the Fourth "Black and White" Painting Biennial in Madrid in 1976. Since 1978, he has lived and worked in Cadaqués. His painting has evolved from impressionism through New Figurative Art to a distinctive form of abstraction. He has exhibited individually in various cities in Europe and Japan.

SALVADOR DALÍ (1904-1989)

La vida secreta de Salvador Dalí (The Secret Life of Salvador Dalí) (1942)

If you do not want anyone to get ahead of you, it is better to write your own biography and publish it before the age of 40, as Salvador Dalí did. The half-way point in life is the best time to reinvent and refund yourself, seeking to rewrite the past so that it comes together in the present and choosing the moments that best fit with the future you foresee. Being your own best hagiographer. Like a fictional character, it does not have to be true, but it does need to be coherent. As for memories, remember that, as with jewellery, false ones shine more than the real thing.

In *La vida secreta de Salvador Dalí* (1942), Dalí wanted to turn decadence into a virtue. He was able to use Freudian terminology to alleviate the weaknesses or, even better, to turn them into victories. He sought the origins of his obsessions in his distant past, describing in detail the genealogy of the forked crutch and melting clocks. In the same overarching way, he justified religion, hierarchy, imperialism and commercial success. For his efforts, above all, he received hyperbole, because no-one before him had so enthusiastically identified his own genius.

"A few days before completing the catalogue ready for publication, we received the devastating news of the death of Vicenç Pagès Jordà at the age of 58. He was a leading light in our literary world and, throughout his career as a writer and critic, he always championed the Empordà classics. Thank you for being such a great teacher, Vicenç."

VICENÇ PAGÈS JORDÀ

Vicenç Pagès Jordà was born in Figueres in 1963. In 1989, he won the literature section of the Barcelona Biennial Award. Since then, he has published novels like *Els jugadors de whist*, compilations such as *El poeta i altres contes*, and essays including *Un tramvia anomenat text*. He is a teacher at the Blanquerna Faculty of Communication and at the Girona Writers' Workshop and he works regularly for the newspapers *Ara*, *La República* and *L'Avenç*.

TÓNIA COLL

I was born in Menorca: Empordà in island form. I am an artist and tenured lecturer at the University of Barcelona. My artistic and research interests are focused on feminist practices and the geopolitical relations and dynamics of insularity. Artistic practice understood as a way of thinking about the world based on insularity in its geopolitical and metaphorical aspects and based on my condition as a woman to make and remake. The work I called *Cavallets* (Little Horses), made in 1999, is revisited for the re-reading of *La vida secreta de Salvador*

Awakening the Classics. 20 Essential Works and 100 Years of Public Reading

ENGLISH

Dalí. The importance of the horse in Dalí's imagination led me to look at this work again. With liquid eyes and a soft gaze, the powerful references are reaffirmed and break down resemblance.

Words and images clash and form complex thought in which you are the reality. We must affirm. We must sublimate. We must integrate, integrate, integrate.

ALEXANDRE DEULOFEU (1903-1978)
La matemàtica de la història (The Mathematics of History) (1951)

On squared paper, in blue ink, Alexandre Deulofeu drew waves: crests and troughs measuring years, centuries, cycles, the duration of empires and their disintegration. At first sight it looks like an electrocardiogram, with systoles and diastoles: the heartbeat of history.

Deulofeu was a physicist, chemist, musician and politician. An exile. A serial occupant of Montpellier library. All this allowed him to conclude that civilisations are perfect biological and mathematical processes: each of the empires that has existed and will exist will last exactly 550 years. There is no need to waste any more time on it: all that is born must die.

Outside his wooden cabin – Mas Deulofeu at Ordí – some plants shoot, others flower and still others shrivel and fall. If instead of being outraged by this, we fully understand it and became used to it, the rewards will be great. Universal peace will arrive only when we accept the law of history.

Mathematics allowed him to predict the future: the United States would begin to decline, Germany would lead Europe, China would become a great threat to the world. Catalonia, mother of the Romanesque style and the Western culture of our time, would be independent in 2029. There is no need to waste any more time on it. But despite this, there are wars.

Humanity does not progress, lamented Deulofeu in his final hours, it oscillates on those invisible waves he clearly saw. Unification and disintegration. Authoritarianism and democracy. Stagnation and creation. Two steps forward and one step back. Like a tango or a waltz. The record spins round and round on the record player. In nature there are no straight lines, only waves that come and go and carry us with them, enlightened.

ELISABET RIERA

Elisabet Riera may inhabit the skin of a woman from Barcelona, but her heart and roots are from Empordà, and she belongs, above all, to the literary sphere. A trained journalist working as a publisher and a writer by vocation, she has published the following literary works: *La línia del desert*; *Vidas gloriosas*; *Freses silvestres para Miss Freud*; *Llum*; and *Efendi*. In 2016 she set up the publishing company Wunderkammer (cabinet of wonders), devoted to works that are unusual and rare in the best sense of the word, based in her village of Terrades, where she works, writes and lives (in the little free time she still has).

CARME SANGLAS

A graduate in History of Art from the University of Barcelona, with a course in Fine Arts unfinished. In 1977 she moved to live in Empordà, first in Figueres and, since 1986, in Ordí. Her personal work seeks to represent objects and experiences based on stylised figures tending towards simplified forms, using revised versions of old techniques.

CARLES FAGES DE CLIMENT (1902-1968)
Balada del sabater d'Ordí (Ballad of the Shoemaker of Ordí) (1954)

Fages de Climent and the shoemaker of Ordí

The far-off days of the shoemaker of Ordí, who measures the whole world from the Palau del Vent. A squad of children marches up the Rambla shouting "El Pegot!" as Fages de Climent, knight of the County of Empúries, gets out of a red Renault 4L.

"Anton Iglesias, you lost your son. You have known the worst of misfortunes. Can't you give me the secret of wisdom?" The shoemaker of Ordí conducts the invisible orchestra of the *tramuntana* wind with the stick picked up from the bank of the Manol. "You have been unlucky in love. What is the secret art for taming the forces of nature, like the *tramuntana* wind that bends the screens of cypress trees."

"I have my cane, which is sceptre, baton and magic wand," the shoemaker replies. "The muses will deliver you the divine fury of the verb, which is martyrdom and joy. You will write the most biting epigrams, the most sublime Alexandrine verse and the sharpest love sonnets and you will end the year with the most penetrating verse. Throw away your gloves and follow me until the cane that we are bound by the heavy weight of the years. In this way you will turn your wanderings into a bright, perfect poem, blending life, art and vagabond thought. On the last day of your pilgrimage, you will break the stick in half to make a cross and you will bend forward saying a prayer to the Christ of the Tramuntana – a prayer that will go beyond the thresholds of time.

ÀNGEL RODRÍGUEZ

I was born in 1966 in Figueres, where I work as a philosophy teacher. The book *La pastisseria a mà* (2004), written together with my father, Ernest Rodríguez, is the result of years working in the family bakery. I have published some books under the pseudonym Àngel Custodi: *Voracitat Blanca* (1989), *Monstruari* (1994), *Papers d'Ultramort* (1999), *Neuropa* (2000) and *Neuropa profunda* (2016). I have also published some poetry books, including *Somnis de sucre candi* (1999), *El vent de l'entropia* (2003), *Infralflor* (2011) and *Torxes* (2014). When I lived in the Alpujarra (Granada), I compiled a collection of oral literature: *Romances y trovos del Ciego Corrales* (2007). *Ignasi Bassedas, un mestre republicà, maçó i catalanista*

(2014) is the result of research on the teacher from Boadella who suffered repression under Franco. I recently undertook my own publishing project, Edicions Licàngel, with the poetry collections *Matèria mare* (2018), *Psicòsia* (2020) and *El jardí de les oques* (2021).

JOSEP MINISTRAL

There are experiences that mark our whole lives. In the 1960s, the Casino Menestral Figuerenc organised a Poetry Festival sometime around the spring equinox.

Attending meant the chance to soak in the experiences of top-class poets. It was a privilege of my youth.

Although the age difference between myself and some of the established poets attending, including Carles Fages de Climent, could have divided us, I felt very welcome there. As time has gone on, Carles Fages de Climent has, to some degree, become a half-forgotten man of Catalan literature. I recall him with admiration and I greatly value the fact that he should have taken an interest in the painting of Empordà and its artists. Faced with the challenge of paying tribute to him with my work, I accept that it is necessary to be innovative but also nostalgic, because everything new appears thanks to the old and which is done with a desire for change.

That is the philosophy which has guided my work on this occasion.

CARME GUASCH (1928-1998)
Obra poètica (Poetic Work)

I can only say the poem if I wet it with tears

What is there beneath the marble of skin that has been loved? Memories, landscapes, dreams, images and many paths. Carme Guasch repeatedly follows the skin of the being she loves: she did it when the body of her loved one was muscle and bone and thought, and she does so when that body is alive only in her memory. Her poems are melancholy struggling to be put into words: pain that scratches and multiplies, projected on everything around it – interior or urban spaces and objects and landscapes reincarnated to immortalise the love she misses. In this essential, truthful way, she weaves (a verb she liked a great deal) her poems and amazes us with the beauty of her moving verses and the intensity of a pain that twists – the child of silence and emptiness.

Reading the poems, I have the feeling that in them beats a kind of love (as Rodoreda would say) capable of breaking down all barriers. First it is encrusted under the marble of the skin and then it becomes moss that dies and revives on the stone, as it follows the thread of existence that only love is capable of eternalising: "With the thread of memory, I remain sewn / to your name and to the land where you remain".

ROSA FONT

I write because I love words. I preserve them in each verse, I care for them in each line, and they preserve me from the chill and loneliness of the hours. Because I love the way they tinkle when they tell me about the land, the light, the shadows of living and the fear of dying. Because they teach me to build what I am and what I think; what I feel and what I experience. Because what shapes and justifies my world are words.

I write to listen to time and to feel silence; to ask myself eternal questions I will never be able to answer; because I accept the fleeting nature of an instant, the fate that takes hold of us, and the risk of living.

I write to exist.

My poetry books include: *La llum primera*, *Des de l'arrel*, *Un lloc a l'ombra*, *Em dic la veu*, *Celobert*, *Temps el·líptic* and *Esquerda*. I have also written the novels *Envia'n un àngel*, *L'ànima del freixe* and *La dona sense ulls*.

JAUME GELI

Without return, my work walks backwards towards what does not yet exist focusing on what it is leaving behind, with its senses focused on collecting and reincorporating everything that can be drawn from this transit.

JOAN GUILLAMET (1922-2014)
Coses i gent de l'Empordà (Things and People of Empordà) (1972)

Empordà in the 1970s

THINGS:

1.- "The three decisive points of the Empordà plain could be: Figueres, Peralada and Castelló d'Empúries."

2.- "Cabanes is a Mesopotamian village because it is between two rivers which, although not the Tigris and the Euphrates, sometimes demand respect in their own right."

3.- "Country people are fussy and demanding when it comes to tucking in."

4.- "On this side of Empordà there is an expression used quite a lot when it comes to leaving matters resolved: 'Passa-hi el peu' (Put your foot on it)."

5.- "At the fair... he promotes a mule that doesn't look all that good: 'Have a good look at him,' he says. 'Four legs – four pillars; two ears – two swords. Two eyes – two lamps. Four teeth – four rough-hewn stones.'

6.- "In the press of past times, Figueres, the cradle and almost the centre of federal republicanism, shines through with a mentality that today seems to have been overcome. Dating from the 19th century, it had its roots in the French Revolution and was shaped by Romanticism."

7.- "Where the Costa Brava lives up to its name is precisely on that stretch of coast between Cadaqués and Port de la Selva."

8.- "A day may come when tourism will be educational for

Awakening the Classics. 20 Essential Works and 100 Years of Public Reading

ENGLISH

tourists and when the people of the countries visited, instead of modelling themselves on the obsessions and customs of the visitors, some of which are certainly quite eccentric, will decide to be themselves."

PEOPLE:

Anicet de Pagès, Enric Montoriol, Enric Granados, Antoni Ribas, F. Garcia Lorca, Alexandre Deulofeu, Ramon Reig, Salvador Dalí, Eduard Rodeja, Fages de Climent, Albert Gurt, etc.

JAUME TORRENT

I am married to Mercè Riba. I have three children, Daniel, Mercè and Guillem, and two grandchildren, Clara and Adrià. I have lived in Llampaies for 43 years and I was born in Barcelona 75 years ago, son of Carmelo, who came from Juneda (Lleida) and Maria Felisa, from Elizondo (Valle del Baztan). I consider myself a Spanish immigrant to Catalonia, or *xarnego*, in the best sense of the word.

I have been a lawyer since 1970 and from 2012 to 2016 I was dean of the Official Lawyers' Association of Figueres.

Apart from football, two passions I indulged in when I was young have been constants in my life: literature and theatre.

I have written and published various books relating to the former: *Contes comestibles*, *Estofat de vacunin*, *Operació Shangó* and various plays. In 2012, together with other friends, I set up the publishing company Edicions Cal-lígraf, which this year celebrates its tenth anniversary and its first 100 titles.

As for the theatre, together with the residents of Llampaies, in the 1980s I founded La Inestable, a theatre company that continued for 25 years with annual premieres. And in around 2000, with other lawyers from Figueres, I founded La Compania de Menor Quantia, which is still active.

MARIA VELASCO

She is the body and spirit of Roses and Empordà. With deep roots in a region that is undergoing considerable change, for some years she has been working on a personal project to document trades and ways of life there. Recently, conscious of the value of audiovisual publications as a tool for publicity, she has begun making documentaries. The short film she has made, *Vull ser pastora* (I Want to be a Shepherdess) gives her confidence and energy to carry on working along these lines. As a teacher, she is convinced of the great work that can be done in schools to provide education in values of love and knowledge of the region. She will continue to work with the excitement of being able to bring students closer to the memory of the country, to publicise the trade of fishermen, cowherds and shepherdesses... and to contribute to an education that revalues the region, its people and its products to move towards a fairer, more sustainable world. She believes in a world where sincerity, honesty and responsibility should come together as the basis for moving forward, and she is saddened by the fact that certain institutional and cultural agents are unaware of this.

ROSA LEVERONI (1910-1985)
Obra poética (Poetic Work)

Leveroni is a deep fissure; an abyss: rigour and freedom. A fissure inflamed by war and deepened by the post-war period. Never realised in this world, like the loves of Paolo and Francesca of Rimini:

*Oh, shadow of Francesca, battered
by the implacable wind, if you knew
how I envy your fortune! He who loved you
to the last breath
does not abandon you to the eternal maelstrom.*

She breathed in the euphoria of feeling herself alive at her intellectual and physical peak...

And, the contrast between light and dark:

*Gardens, I wanted
and trembling stars
in the clear night.
Now, I expect only
the darkness of your arms.*

A disciplined spirit, dragged along by the turbulence of poetry and love... Like the greatest poets, taking refuge in the meter of verses and being freed by them. She wanted to be a poet and she realised what poetry was:

I have never before understood as I do today that love without literature is nothing. Here is the dualism and here is the conflict.

The life of poets, those experts in words, is fed by silence.

*Inside myself, for company
I carry only solitude.*

M. ÀNGELS GARDELLA

They have asked me to write my biography and I have to say that I cannot see my way clear to doing it. The best I can think of to do is to write a brief poem incorporating all interesting biographies, although that would not include mine:

*We will be a story, my friend, a tale
to be told by someone in winter;
someone who does not know you or me...
And let us hope that a little dust from the hearts
that belonged to us slips between their fingers.*

ASSUMPCIÓN MATEU

Materialising the spirit and spirituality of material, the work of Assumpció Mateu has been forged in the constant fluctuation of aesthetic aspects drifting between interior and exterior, full and empty, sacred and profane. Her metaphorical language based on combinations produces cognitive processes activating the narration between human beings, the environment and the culture around us.

Laura Cornejo Brugués (text extract)

Creating, for me, is an essential need, a passion and a tool for knowledge. It is testimony to my emotions, reflections, research and accusations.

JAUME MIRAVITLLES (1906-1988)
Gent que he coneugut (People I Have Known) (1980)

A politician, writer, cultural activist, Catalan nationalist and man of Figueres, Jaume Miravilles tells us his life story based on characters he came into contact with. They include everyone from anarchist leaders to teachers from the Sant Pau school; Salvador Dalí to Francesc Pujols and Francesc Macià to Lluís Companys. Heroic chauffeurs to promiscuous, bloodthirsty spies.

A first-hand witness to the most important events of the 20th century and an Empordà man from head to toe, with *Gent que he coneugut* Met Miravilles won the Josep Pla Award in 1979. This is curious, because he and Pla knew one another. The Palafrugell writer was at the christening of Miravilles' third child in Roses - where, by the way, they had to run off to get a bottle of whisky for Josep Pla. So Miravilles winning a Pla would be the equivalent of Elisabet Riera winning a Sebastià Roig award, or Daniel Genís winning the Joan Manuel Soldevilla, or Cristina Masanés a Cuartiella Prize.

By the way, was Mercè Cuartiella paying tribute to Mr Miravilles by entitling her famous collection of short stories *Gent que tu coneixes* (People You Know)? She says it was the publisher, but *Gent que he coneugut* is a book of memories and, as you know, memory is selective.

JORDI CASALS

He is a teacher of language and literature, writer and publisher. A graduate in Philology, he is author of four novels: *Fes picar els anells* (Llibres del Delicte), *Muerte por funky*, *Telecaster Circus* and *Ratafia Supernova* (all published by Laertes). At this publishing company, he codirects the science fiction and fantasy collection L'Arca.

MERCÈ RIBA DANIEL TORRENT

Mercè Riba (sculptor) and Daniel Torrent (painter) are two people who, beyond their mother-son relationship, share a way of understanding a work of art as an eminently sensual and expressive experience. Throughout their lives they have shared

moments of doubt and difficulty and also the successes that have accompanied them in their respective careers.

In this two-person work, they have sought a meeting point: she brings the volume to the painting, working in bass relief, and he brings colour to sculpture, working in grisaille.

CARME MONTORIOL (1893-1966)
L'huracà (The Hurricane) (1935)

Hurricane (or the mystery of Carme Montoriol)

This is a wine-red coloured book. On the cover is a smiling woman sitting beside a table. Beside her are seven or eight books. She is wearing a smart, sleeveless dress with a neck that ties at the front. My mother, who was a dressmaker, would have called it a summer shirt dress. The woman is looking at the camera and smiling. It is a warm, generous smile. Below it says: *Carme Montoriol. L'ABISME; L'HURACÀ*. Black letters on wine red. The book is from 1983, but the photograph is much earlier, probably from the thirties.

At the end of the prologue there is another photograph of the author. A woman with a serious pose walking in the street. She is wearing a dark jacket and a print dress, which is also dark and has quite a high neckline. She is also looking at the camera but she is not smiling. She has not lost her elegance. The pose, however, is sad and austere. This photograph is dated: June '47.

The woman in the first photograph is the author of *L'huracà*, a bold drama that tells us of the feelings dormant in the subconscious. The hurricane is a strong wind that blows everything away, as do feelings that people have not been able to talk about. In her book, this hurricane leaves deaths behind it. But the woman smiles bravely at the camera. She is a woman capable of writing about relationships between men and women completely frankly, with a desire to change things through words.

The woman in the second photograph is an author who has stopped writing. Another much more deadly hurricane has blown away dreams and words, leaving thousands of dead and a great silence behind it. The silence of all the works it has not been possible to write. I cannot help thinking what the woman in the second photograph would have written. I would have liked to have met her.

Between these two photographs there is a mystery. We all come from this hurricane; this silence. And, with the force of the wind against us, we carry on writing.

HELENA TORNERO

Helena Tornero Brugués was born in Figueres in 1973. After studying at the Ramón Muntaner Secondary School in Figueres, she gained a diploma in tourism from the UdG and a degree in Theatrical Direction and Writing from the Barcelona Theatre Institute. In the theatre, she has written plays including: *Ei*

Awakening the Classics. 20 Essential Works and 100 Years of Public Reading

ENGLISH

Vals de la Garrafa (Joan Santamaría Award 2002), *Submergir-se en l'aigua* (SGAE Award 2007), *Suplicants* (Temporada Alta 2008), *Apatxes* (14 d'abril Theatre Award 2009), *No parlis amb estrany* (TNC 2013), *Fascinació* (Lope de Vega Award 2015), *El Futur* (TNC 2019), *Demà* (Sala Beckett 2020), *Nosaltres* (TNC 2021) and the libretto of *Je suis narcissiste* (2019), an opera that won the Alfícia Award from the Catalan Academy of Music and was a finalist in the Max Awards and the International Opera Awards. She also works in staging, theatrical translation and teaching in the Sala Beckett workshop and at various schools of dramatic art. She is a founding member of Paramythàdes, a group of dramatic art professionals who hold dance, theatre and music workshops in refugee camps. Some of her works have been translated into English, French, German, Greek, Polish, Romanian, Portuguese and Italian. Her latest work, *Paraíso perdido*, a theatrical adaptation of John Milton's poem *Paradise Lost*, was premiered this summer at the Grec Festival in Barcelona, directed by Andrés Lima.

**FIONA MORRISON
MICHELLE WILSON
PILAR FARRÉS**

Together or separately, our job is mostly to observe the reality around us and, from a socio-economic, gender, cultural and climate change context, using elements that provoke reflection.

JOSEP PLA (1897-1981)
Escripts empordanesos (Empordà Writings) (1977)

I heard tell of Josep Pla before I could even read. He was quoted a great deal at home, especially if the conversation turned to matters concerning Empordà. I started reading Pla at the age of about 15 or 16. All of a sudden, he spoke to me about what I could see and touch, what I could smell and taste. He told me what the people of the country were like – the local residents, the community I heard all around me. Now he told me names of places I wanted to go and see and which, when I actually did so, were just as he had described them. Pla put into words my most immediate – in the sense of touchable – world. Sometimes, I have written that Empordà has ended up resembling Pla's descriptions and not the other way round. He could write it again: he dried and preserved a world that was disappearing so that, behind him, others could bring it back to life. Pla's papers on Empordà, including those he wrote when he was old, are nothing other than repetitions of repetitions. But all of them have provided me with very good company and continue to do so.

ADRIÀ PUJOL

A writer, translator and anthropologist, he has been through all genres, but cannot find one with strict enough limits. He has been quite well-known for some years. Now he observes.

GUERRERO MEDINA

Guerrero Medina not only shows his works, he makes them talk. He creates serene but penetrating images that connect with the spectator's private world and often with feelings that can only be expressed through painting. The reality he deconstructs reveals its interior and, in this way, he reconstructs its truth. Since the 1980s, many of the most important critics in Catalonia have written about Guerrero's work. The artist has held countless exhibitions in galleries and museums in Spain, other European countries and the United States. His work can be seen in many public and private collections.

JOSEP POUS I PAGÈS (1873-1953)
La vida i la mort d'en Jordi Fraginals (The Life and Death of Jordi Fraginals) (1912)

J. Pous i Pagès: The secret fascination of wanting to die

La vida i la mort d'en Jordi Fraginals is the story of a man who wanted to make his own destiny. Pous creates an alter ego incapable of withstanding the obstacles that prevent him from doing as he wishes who, one night, runs away.

In this novel, we find the subject as centre of the doubts and intimate reformulations of the author himself. Pous i Pagès writes based on an initial thought: a being is will in a continuous future, which Pous interprets as the story of the life of humankind. In it, Jordi's suicide reveals the secret fascination of wanting to die.

The author began to write the novel in 1909, at the same time as the Setmana Tràgica. The July revolt in Barcelona marked a turn towards changes confirmed by the rural novel *La vida i la mort d'en Jordi Fraginals* in the two most important aspects: social demands disappear, transformed into personal will. Jordi's activity is the agricultural trade, as opposed to the exclusively farming world. The cultural values of the novel, written between 1909 and 1911, reveal that industrial Catalonia preserved a rural character.

M. ÀNGELS BOSCH

M. Àngels Bosch Castelló was born in Figueres on 3 July 1945. She did her baccalaureate at the Ramon Muntaner Secondary School in Figueres. In 1960, she moved to Barcelona to study Philosophy and Arts (Philosophy section). She obtained her PhD in Catalan Philology with the thesis *J. Pous i Pagès. Antiindustrialisme i valors gentry*. (J. Pous i Pagès. Anti-industrialism and Gentry Values).

In 1968 she married the physicist Albert Bramon, professor of Quantum Mechanics at the UAB, with whom she has two daughters, Elvira and Alfícia. In 1971, she went to Rome with her family and stayed there for three years studying Catalan Philology. She has extensive teaching experience: as a diction teacher at the Theatre Institute, Catalan teacher at the UB's Institute of Education Sciences and teacher in the Catalan

Language and Literature department at Menéndez y Pelayo Secondary School. She has worked in distance learning at the Open Institute of Catalonia. She is author of various online teaching guides, such as the internet course *Millora el teu català* (Improve Your Catalan).

Bosch has published her literary works in various magazines and newspapers, such as *El Contemporani*, *Serra d'Or*, *Revista de Girona*, *Avui*, *Empordà* and *La Vanguardia*.

She is author of the books: *Iniciació a la història de la literatura catalana* (Barcelona 1985), *Síntesi d'Història de la Filosofia* (Barcelona, 1990) and the biography *Josep Pous i Pagès. Vida i obra* (Figueres, 1997). In 2002, she was responsible for the publishing and preliminary study for: *Josep Pous i Pagès. Memòries d'exili 1939-1940*; the novel *Revolta*; and the poetic prose *De la pau i del combat* and *Per Catalunya*, a compilation of Pous i Pagès's lectures and speeches given during the Spanish Civil War (2022).

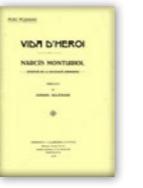
She currently alternates creating the website *Pous i Pagès i el seu temps* with writing the novel *Taronja amb sucre*, a continuation of the trilogy *Camí entre vinyes* and *La casa de les dunes*.

JORDI MARTORANNO

A graduate in Fine Arts from the University of Barcelona, he has been on various artistic residencies in Paris, Toulouse, Ustka and New York.

In 2019, he won the national painting award from the Vila Casas Foundation in Barcelona. At the same time, the Girona Centre for Contemporary Art awarded him a residency grant for the project *marques d'aigua-emprenta de fusta* (watermarks-woodcuts). Previously, he had won the Girona Provincial Council's itinerant exhibition competition with the exhibition project *Formes en correspondència* (Forms in Correspondence) which travelled throughout the province. In the 2000s, he won the Honda Greens (Art Situations) painting prize for La Garriga as well as the Kreas grant from Girona City Council, both individually and later collectively for the project *Incerta Via* (Uncertain Route). Together with Adrià Puntí, he was awarded the visual arts grant from the Government of Catalonia for the work *La curvatura dels vèrtexs* (The Curvature of Vertices). He has exhibited individually and collectively in towns and cities including Barcelona, Madrid, Paris, Namur and Bilbao.

Over the last few years, Jordi Martoranno's works have evolved towards a simplification of resources. Leaving behind gestures, organic forms and the more material aspect of the work, he focuses on the search for more essential aseptic work interacting with the spaces it occupies. It fills them with meaning, now speaking of ever deeper silences, emphasising the desire for emptiness through the artist's eyes.

JOSEP PUIG PUJADES (1883-1949)

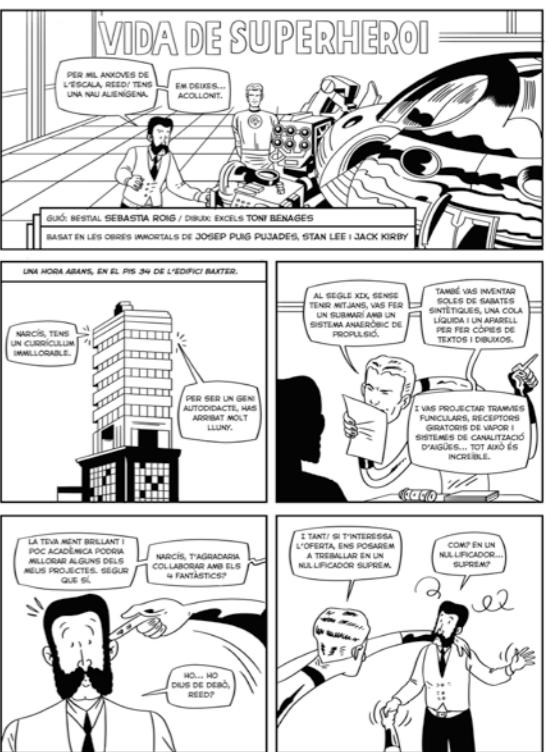
Vida d'heroï: Narcís Monturiol, inventor de la navegació

submarina (Life of a Hero: Narcís Monturiol, Inventor of Submarine Sailing) (1918)

SEBASTIÀ ROIG CASAMITJANA AND TONI BENAGES

Sebastià Roig is scriptwriter of the graphic novels *Narcís Monturiol i les pedres de l'infern*, *Les extraordinàries aventures de Francesc Pujols* and *El cercle de Loplop*. He has been writing the series *Hora Zero* in the magazine *Petit Sàpiens* since 2016.

Toni Benages Gallard (Barcelona, 1970) has drawn the graphic novels *La joia de viure* and *Llibre de cavalleries*, with scripts by Julià Guillamón; *Total Wars* and *Las manos en los bolsillos*, with scripts by Pablo Herranz; and *Narcís Monturiol i les pedres de l'infern*, *Les extraordinàries aventures de Francesc Pujols* and *El cercle de Loplop*, with scripts by Sebastià Roig. He has inked the graphic novel *The long and winding road*, by Rubén Pellejero and Christopher, and has drawn comic strips for the magazines *Scifiworld* and *Petit Sàpiens*.

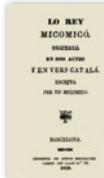

JULIETTE MURPHY

It can be any time of an ordinary day or night when I do not know why, but it is true that I am already alert, reading and expecting in a state of hidden anticipation in which I seem barely interested. Although my interest level is absolute, a definitive impulse comes like the flash of a photo machine. In that same instant of reception I feel excited, anxious that such longing and commitment should be seen sufficiently strongly and uncompromisingly. And I see in detail how to adjust and how to put things, how to proceed, and how to bring out and resolve everything until it is time to unveil it. That is like a prolonged, joyful breath taken after a long journey.

Awakening the Classics. 20 Essential Works and 100 Years of Public Reading

ENGLISH

ABDÓ TERRADES (1812-1856)
Lo rei Micomicó (1838)

I discovered *Lo rei Micomicó* when the Figueres Theatre Workshop put the play on in 1984 and offered me a role as musician. What a crazy thing Abdó Terrades wrote! The sizable group of young theatre enthusiasts performing in that show all wondered the same thing: what on earth did this screwball, surrealist comedy represent, with its leading characters as some half mad farmers (easy to identify with characters from Don Quijote) in a rural, uneducated Figueres full of illiterate, ignorant and superstitious people? How did all of that fit with what we were used to be applauding on stage?

The actress who played Justa was the late Helena Cusí. I was fascinated by her character. Was she daft as a brush or sharper than a tack? Did she believe (or did she have people believe) that the world of misery they lived in could be transformed by the spell? She and her husband perfectly fulfil their role as puppets in this anti-monarchist satire written by a republican. The two-act play makes us laugh. Despite the crude language, the situation is a mirror in which society can still recognise itself today: why are we fascinated by power, luxury, empty show? Where do we get the idea that wealth brings happiness? Ever since 1838 there has only been one truth. There are different forms and formats, but Micomiconia exists, and a good part of society aspires to its absurd idiosyncrasies.

ÀNGEL BURGAS

I am one of those people who always goes back to the classics. Although the world described in works written hundreds of years ago is nothing like ours, the emotions, yearnings and moral doubts are similar. From reading (and re-reading) the classics, I have drawn some constants that I use in my own novels, like the idea of an innocent facing a challenge or the presence of companions who help the innocent to move forward in an environment that is alien to them.

JUAN CARDOSA

Juan Cardosa and the Mutant Monster of Tristan Tzara

Collage is not possible without means of mechanical reproduction as it needs it to generate new images that are much more than a sum of their parts. As the Surrealists used to put it: "The chance meeting between a sewing machine and an umbrella on an autopsy table." Working with pre-existing images gives him the power, like Dr Frankenstein, to give life to second-hand debris. This new life will never be like the previous one. There will be something false about it, but precisely from this artifice new readings will emerge, not without a degree of visual necrophilia. Perhaps because of this, lovers of collage like working with past images, old magazines and adverts and anachronistic illustrations.

All these layers of reading and all this grotesque history are in Juan Cardosa's work, alongside the serious art. There is a lot of that, but there is also more. Cardosa does not see collage as an end, simply as an expressive tool that helps him construct what he best knows how to do: a hybrid between visual poetry and graphic humour. It is here that his potential is clearest. When I talk to him, I am always amazed by the way his mind quickly finds a note of humour in any phrase or situation. This genius, somewhere between Joan Brossa and Saul Steinberg, means that any material passing through his hands takes on a subtle but also grotesque dimension.

In the form of a diary, Cardosa's work shows us the visual impacts he has received; memories stratified in his retina which submerge us in his own particular dreamworld, where order melts away to give rise to a parade of characters and situations that would delight not only Tristan Tzara but also Mary Shelley. Paper monsters created by layers of superimposed images and raw, undistilled flashes of genius. Grotesque with a touch of toy Godzilla and some out-of-place origami. The result is direct and sometimes even abrasive, but always capable of raising a smile and leaving us with the doubt as to where the joke ends and the graphic work begins.

Oscar Guayabero, paradesigner

M. DELS ÀNGELS VAYREDA (1910-1977)
Encara no sé com soc (I Still Don't Know What I'm Like) (1970)

The construction of our own self in the world is a work in progress that is never entirely finished. And this need to continually think and rethink ourselves in order to discover our own essence is a process lasting our whole lives. It is not easy to arrive at full, intimate knowledge of ourselves. We are often reticent to accept pieces that do not fit into the story of our own existence we have constructed for ourselves. We are disconcerted to find ourselves acting, thinking and feeling differently to the way we expected and we have to make an effort to accept ourselves as we are: half-baked, imperfect, incoherent beings seeking to survive.

M. dels Àngels Vayreda understands very well what it means to construct oneself day after day, going backwards and forwards on the path of our own identity, discovering truths that are not true and yearnings we would never have said we would feel. Our fluid, changing texture is moulded by the circumstances in which it is our lot to live. This can make us exclaim, as does Teresa, the leading character in this story of turbulent times "I still don't know what I'm like!"

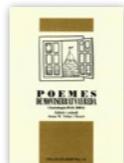
M. MERÇÈ CUARTIELLA

A reader, writer, editor, teacher of writing techniques or a mixture of all these, I write to understand the world, which

often seems incomprehensible to me, and I would spend the whole day reading. I have lived in Empordà for more than 30 years and I cannot now imagine myself anywhere else.

MIM JUNCÀ

The last thing I understood, or to be precise, the last thing I heard someone say about what I do is that you can never be sure about what the figures, characters or dolls I draw are doing and, very probably, you will arrive at the conclusion that they are not doing anything at all. You might think this was too close to certain real-life situations, but that could be going too far. If I say this, it is because I do not have a better idea to define a career which I intuitively know is erratic. Having said that, it seems that everything revolves around the same... emptiness. If I say this it is also because I am trapped in rhetoric that needs to be pinned to a known place to wait for a stroke of luck that would shed light on so much dispersal. If I still say "that they don't do anything" it is because of the conflict it generates in relation to the piece I am presenting after reading the novel *Encara no sé com soc* by M. dels Àngels Vayreda, which I have decided to illustrate. What I have done is to take out the characters from her life made from words and sketch them copying by marks that operate like things (faces, hands, clothing...). They are continually doing the things that happen in the book. Yes, they are doing things. They are doing the thousand things they experience, or at least that is the dream, even if they do not know what they are like.

MONTSERRAT VAYREDA (1924-2006)
Obra poètica (Poetic Work)

Literature of life

I could not tell you when I met Montserrat Vayreda i Trullol because I always considered her an integral part of our town of Figueres. Just like the group Carles Fages de Climent chose to call *Les Cariàtides* (the Caryatids), very probably because of the artistic support shown to him by these faithful followers, paralleling the korai – girls or virgins who, as columns, supported with their heads the structure of the roof at the entrance to the temple dedicated to *Erechteon*, who in mythology was considered the first king of Athens.

I remember that Montserrat Vayreda was part of the colour of the town of Figueres. Her accessible, popular poems were united in close symbiosis with her human map: the feelings that affected her (joy/sadness), nature, friends, faith, hope, children, love for the land, the landscape around her, the people with their mistakes and their foolishness... Deep down, all these were integrated as substantial elements providing her with nourishment. We see it in this fragment of the poem "La meva terra" (My land) (*Irisacions*. Published by Llibres del Segle, 2001): *Land of men who love it,/ who sow it with pride/ and remove the thorns./ Land of longing,/ mistakes and foolishness./ Oh, my land; land of love.*

The desire to access Vayreda's character probably makes us review or perhaps break down into fragments, some passages of her work to discover the purest version of her poetic self. Looking at it again, I found a sincere, transparent white pen and a literary corpus that has become a source of words that help us to discern the mystery of her thought converted into art. Allow me to be so bold as to present it to you in this poem, originally written in humble heptasyllables and in which the titles of some of her works appear under cover of verse, such as: *Entre el temps i l'eternitat* (1955); *Ofrena de Nadal* (1965); *Un color per cada amic* (1977); *Afirmo l'esperança* (1980); *Els pobles de l'Empordà* (1984-89) and others.

*Bundles of winged verses
in rainbows on her white head.
Splendours of Empordà
light up her pupils,
that capture in love
the landscapes of her land.*

*She moves forward with suns in her hand,
dictated to her white pen.
And dyes them with colours
one for each friend she prints.*

*She makes an offering for Christmas
reaffirming herself in hope...
She sings verses for children
and bares her soul to the old.*

*And, to draw people,
and what is our very own,
she weaves the most refined prose
with multicoloured thread.*

*She raises letters against the wind,
picking out the best verses,
and she believes in eternity
which, cleverly, she shares
with a god of the Universe
and with poems that build.*

*Montserrat Vayreda i Trullol
is in the heart of the cadence
incarnate in every word
spreading its essence.*

"Lletres de vida", Carme Pagès (*L'agulla del destí*, Ed. Brau, 2011, Figueres)

CARME PAGÈS

Carme Pagès (Figueres, 1948) is a graduate in Catalan Philology. She has been a copy editor and Catalan language teacher. Her education is diverse: teaching, copy editing, poetry, Catalan history, accounting and other subjects. She finds her strongest form of externalisation in poetry and literary essays. In the author's words: "I love truth, which I consider to be an essential virtue in order to live nobly and with the peace our conscience can offer us with, considering that truth comes alone to find us, as do love, friendship, illness

Awakening the Classics.

ENGLISH

and death... Poetry is usually an intimate truth that flourishes in silence, often hidden behind symbols and metaphors."

She has won various awards for her poetry.

In poetry, she has published: *L'agulla del destí* (Ed. Brau, Figueres, 2011) and *Al-legorismes profans* (Ed. Emboscall, Barcelona, 2017). In essays: *Renada-Laura Portet: la seva essència* (Ed. Emboscall, Barcelona, 2017) and *El solatge clàssic en la poesia de M. Àngels Anglada*, with illustrations by Júlia Serra Coll (Ed. Brau, Figueres, 2020). In children's literature: *Vols jugar...* with illustrations by Aroa Serra Vilà. She has also translated from Spanish to Catalan: *La tragèdia del comte Ponç V d'Empúries i el declivi del castell de Quermançó*, by José Mañoso Flores (Ed. Oliveras, Sant Joan les Fonts, 2020) and *Malgaulí, la mort d'un comtat*, by José Mañoso Flores (Ed. Oliveras, Sant Joan les Fonts, 2021). In anthologies: by Vicenç Altaió and Josep M. Sala-Valldaura, *Mig segle de poesia catalana* (del maig del 68 al 2018) (Ed. Proa, Barcelona, 2018) and in the anthology of modern and contemporary haikus edited by Sam Abrams, *Llum a les golfes* (Viena Edicions, Barcelona, 2018).

BERTA BLANCA T. IVANOW

My artistic practice is an intimate dialogue with my roots and my ancestors to find a link with the land, the body and the immaterial world. For me, the body is a physical vehicle that is able to adapt, transmute, rise up and vanish. To transcend and caress the fifth essence; something that is intangible but present in our world and the entire universe: the spirit of the world, universal consciousness. The minerals and rocks I grind up to create enamels have memory. The mud buried for thousands of years forms part of our history. Ashes – that last sight of materiality – are a vestige of life. All these organic materials combine and interweave in a ritualistic way to transmute and tell new stories.

ABDÓN JORDÀ

I do not yet know what I want to be in life. For the moment, I work as a designer.

A good way to celebrate the 100 years of the public library in Figueres would be to launch a collection of volumes that gathered the essential titles of the territory.

The "Centenary Collection" deepens this idea with the design of a new edition of these essential Emporda classics. And, to make it possible, it uses the re-readings made by the artists and contemporary authors participating in "Awakening the Classics".

In the confluence of a classic work, revision in a plastic key and contemporary rereading, we can imagine this fictional collection as a tribute to the revolutionary idea that, 100 years ago, made it possible to make reading accessible to everyone.

20 OBRES ESSENCIALS
I 100 ANYS DE LECTURA PÚBLICA

DESPERTAR ELS CLÀSSICS

EMPORDONESSES

13a EXPOSICIÓ COL·LECTIVA MULTIDISCIPLINÀRIA

ORGANITZA:

Ajuntament de Figueres
Cultura

MUSEU DE
L'EMPORDÀ

COL·LABOREN:

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Diputació de Girona

CONSELL COMARCAL
DE L'ALT EMPORDÀ

FORMEM PART DE:

